ET BYSENTRUM TILPASSET ALLE ALDRE

ULSTEINVIK SENTRUM, ULSHAUGEN OG HOLSEKERDALEN

nordic OFFICE OF ARCHITECTURE edit / atelier SINTEF toi

Et bysentrum tilpasset alle aldre er resultatet av et inspirerende og tett samarbeid mellom Nordic - Office of Architecture, edit / atelier, Sintef, TØI, og vi har også knyttet til oss to rådgivere; Eli Rinde, marinbiolog fra Norsk institutt for Vannforskning, og landskapsarkitekt Elin Tanding Sørensen phd kandidat fra NMBU, begge med særlig interesse for vannkantens potensielle opplevelseslandskap.

Vi er stolte av å presentere en plan som løfter frem Ulsteinvik - Ulshaugen - Holsekerdalens fordeler og unike karakter. I vår visjon transformeres det eksisterende sentrum til et fremtidsrettet sentrumsområde: en sunn, bærekraftig og levende bydel tett knyttet til sjøen.

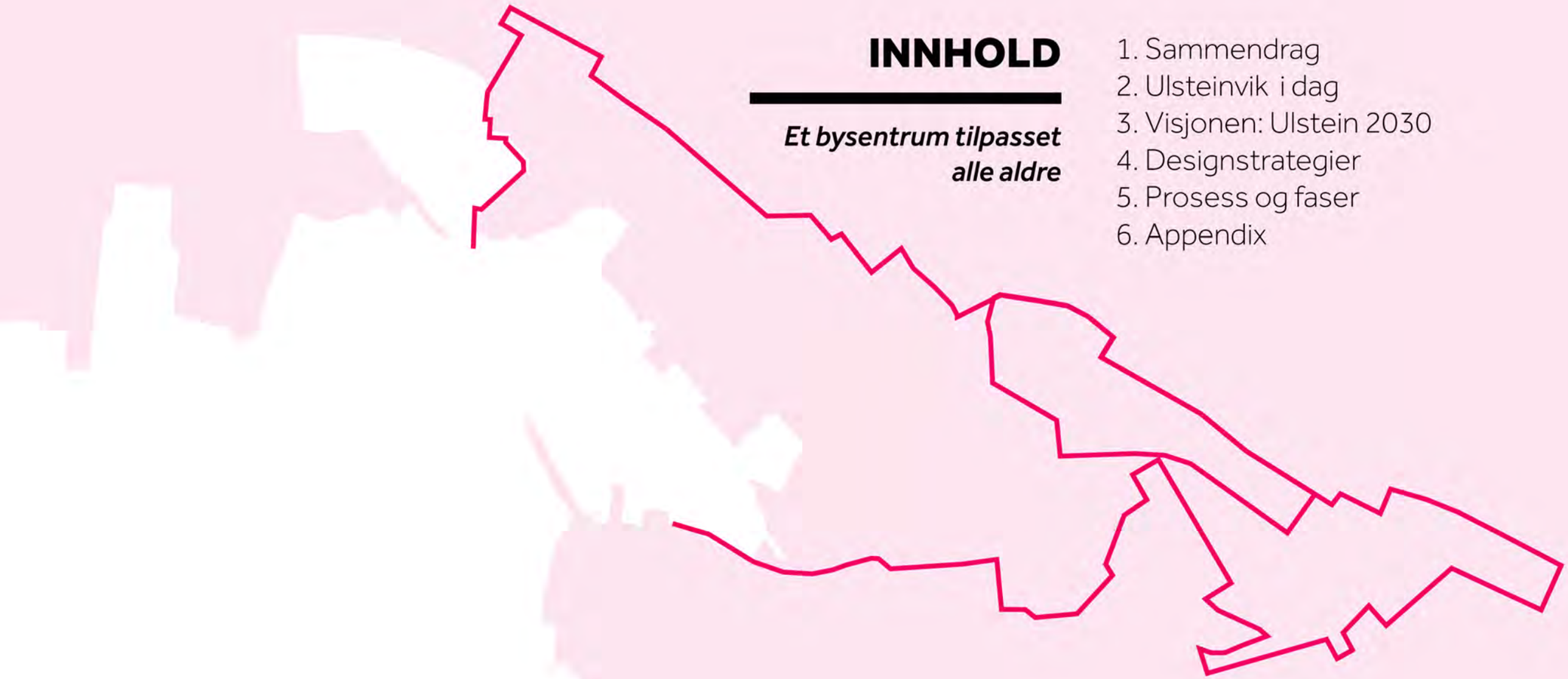
Vårt mål er gi Ulstein kommune redskaper som kan bidra til å realisere kommunens bærekraftsmål og ambisjoner for byutviklingen de kommende årene. Derfor presenterer vi forslag til områdeovergripende strategier, løsningsforslag på bydelsnivå og i nabolagene, en realistisk faseplan med triggerprosjekter samt våre tanker om videre prosess etter endt parallelloppdrag.

Vi håper at prosjektet vil gi inspirasjon og nyttige innspill til kommunen, politikere, befolkningen og andre aktører i området. Vi ønsker deg god lesning, og diskuterer med glede planens innhold med deg.

Diana Cruz
prosjektleder Team Nordic

Dokumentet er utarbeidet av

nordic OFFICE OF ARCHITECTURE edit / atelier SINTEF TØI

INNHOLD

Et bysentrum tilpasset alle aldre

1. Sammendrag	06
2. Ulsteinvik i dag	11
3. Visjonen: Ulstein 2030	25
4. Designstrategier	33
5. Prosess og faser	141
6. Appendix	147

01

SAMMENDRAG

Sjøen som strategisk utgangspunkt

Ulstein kommune inviterte til konkurranse for deltakelse i parallelloppdrag for nye rammer for utviklingen av Ulsteinvik - Ulshaugen og Holsekerdalen. Besvarelsen skal være i tråd med FNs bærekraftmål så vel som nasjonale og lokale målsettinger for en klimavennlig samfunnsutvikling.

Parallelloppdraget er første skritt i en lengre sentrumsutvikling. Lokalbefolkning, interessenter, offentlige og private aktører, både lokalt og regionalt, skal føle eierskap til prosessen, og det er behov for en klar visjon som skaper begeistring, fungerer som diskusjonsunderlag og hjelper til med å drive utviklingen i et langt tidsperspektiv. Det er Ulstein kommunes kjerneverdier; ***nyskaping, omsorg, raushet og mangfold*** som materialiseres i ideer og løsninger, og som gir basis for visjonen vår.

Målet for ***Re-imagining Ulsteinvik*** har vært å avdekke og bygge videre på byens fortrinn og kvaliteter, ikke bare lokalt, men også i en regional sammenheng slik at den forestående utviklingen blir bærekraftig og har realiseringspotensial. Når et nytt sentrum formes bør tanker om en større konkurranse- og innovasjonskraft, men ikke minst påvirkningskraft i Sunnmøreregionen, være med som målsettinger. Derfor betraktes prosjektet gjennom tre perspektiver, det vil kaller Ulsteinviks tre skalaer og som er: Ulsteinviks fremtidig rolle i verden, Ulsteinviks posisjonering på Sunnmøre og Ulsteinvik i den lokale sammenhengen hvor brukerperspektivet står i sentrum for en levende og bærekraftig utvikling.

Når vi analyserer Ulstein ser vi et samfunn hvor sjøen er i sentrum for mange aktiviteter. Sjøen er identitet, opplevelse og rekreasjon, næring og fremtidig marked. Ulstein er senter for den regionale maritime klyngen og huser flere store bedrifter innen sjønæring. Kommunen ser potensialet i havets ressurser og ønsker å bevare den lokale kompetansen på sjøteknologi og sørge for en markedsutvikling som støtter opp under kommunens mål om å være en «spydspiss innen havbasert verdiskaping» (KP, samfunnsdel s. 10).

Utviklingen av Ulsteinvik sentrum gir byen en stor mulighet til å ligge foran og definere tiltak og strategier som bruker sjøen som strategisk utgangspunkt for videre utvikling. Ikke bare for å styrke Ulsteinviks rolle i verden og i Sunnmøreregionen, men til å skape en sterkt integrert by, smartere by, og en by med høy trivsel, hvor enkeltmenneskets helse står i sentrum for bærekraften.

Denne rapporten utdyper nærmere hvordan byen kan utvikles over tid i mikro- og makroskala. Det presenteres en fleksibel, justerbar og realistisk plan for utviklingen av **Ulsteinvik - Ulshaugen og Holsekerdalen** på kort og lang sikt, samt strategier for å skape best mulig forhold for byliv, sosialt samspill og fellesskap, og folkehelse.

ULSTEINS FREMTIDIGE ROLLE I VERDEN

ULSTEINS POSISJONERING PÅ SUNNMØRE

BRUKERPERSPEKTIVET I ET LAVUTSLIPPSSAMFUNN

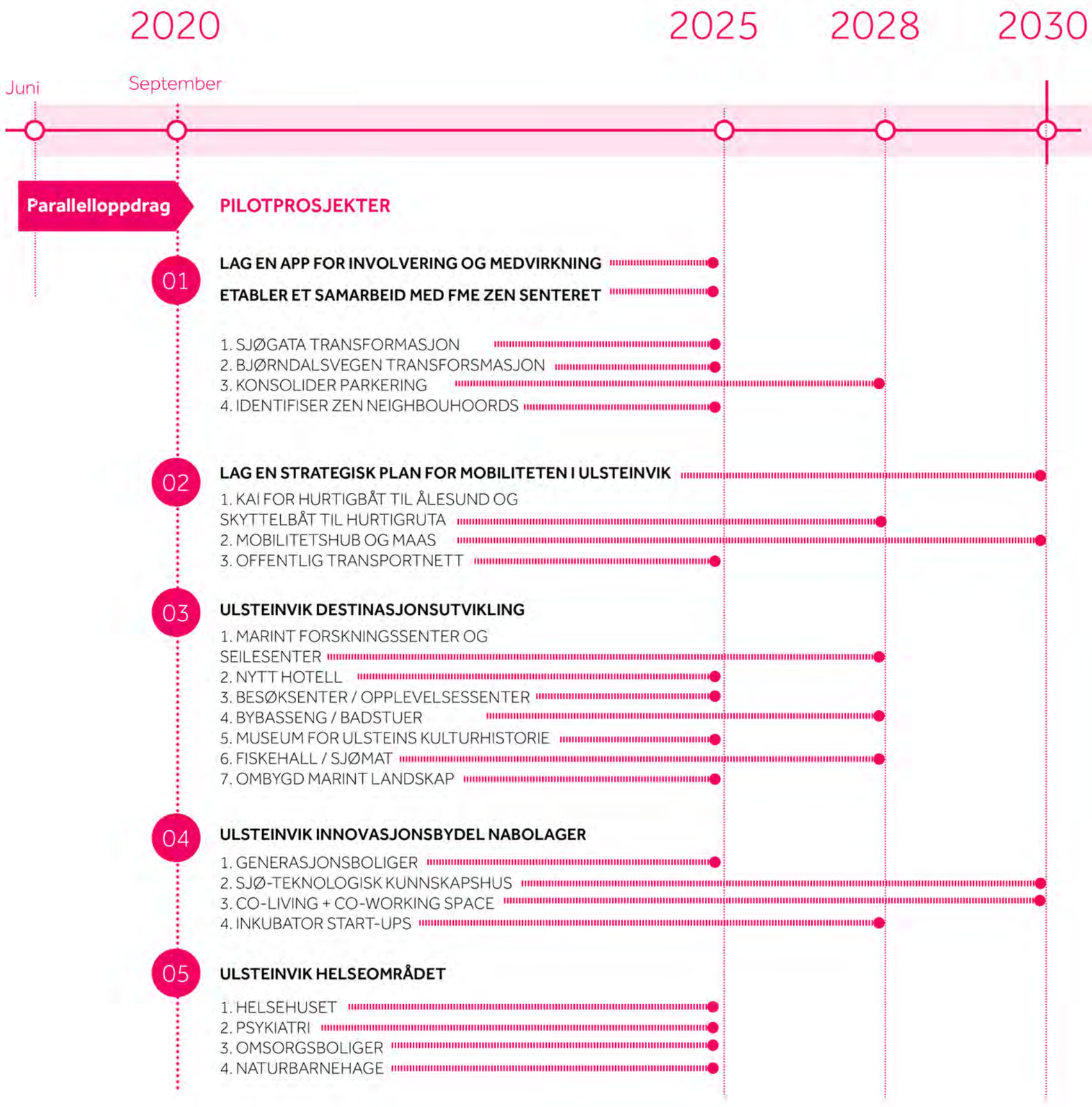
FRA PARALLELLOPPDRAG TIL PLANPROSESS

Helhet i alle faser

Vi foreslår en trinnvis utvikling av Ulsteinvik, Holsekerdalen og Ulshaugen. Noen prosjekter og områder kan igangsettes raskt og noen krever mer modning og mer omfattende prosesser.

En god plan sørger for funksjoner som kan fungere som akseleratorer; som bringer aktivitet og økonomi til området tidlig. Vi kaller dem triggerprosjekter. Disse er merket spesielt i vårt forslag til gjennomføringsplan.

Målet er at delområder kan ferdigstilles og fungere godt, selv om andre områder er under bygging, og at størst mulig grad av helhet oppleves i alle faser.

PROSESSEN HITTIL

Medvirkning og involvering i parallelloppdraget

I juni 2020 reiste vi til Ulsteinvik for å delta i oppstartsseminarett for parallelloppdraget for Ulsteinvik, Holsekerdalen og Ulshaugen. I to dager ble vi kjent med byen, kommunen, politikerne og næringslivet. Vi fikk høre direkte fra innbyggerne om Ulstein, om byens utfordringer og innbyggernes ønsker for byens fremtid.

Engasjementet og optimismen var stort. Møtene foregikk i fullpakkede saler. Behovet for en helhetlig plan for byen var et klart ønske.

Vi gjengir noen av tilbakemeldingene og innspillene vi mottok under folkemøtene ved oppstart- og midtveisseminarene.

Skal skape framtids-Ulsteinvik

UFYSELEG: Ulsteinvik synte seg slett ikkje frå si mest sjarmerande side under store delar av synfaringa som var ein del av starten på parallelloppgåva til dei to arkitektkontora Kaleidoscope Nordic AS og Nordic Office of Architecture som er valde ut til å kome med sine framtidsvisjonar for Ulsteinvik.

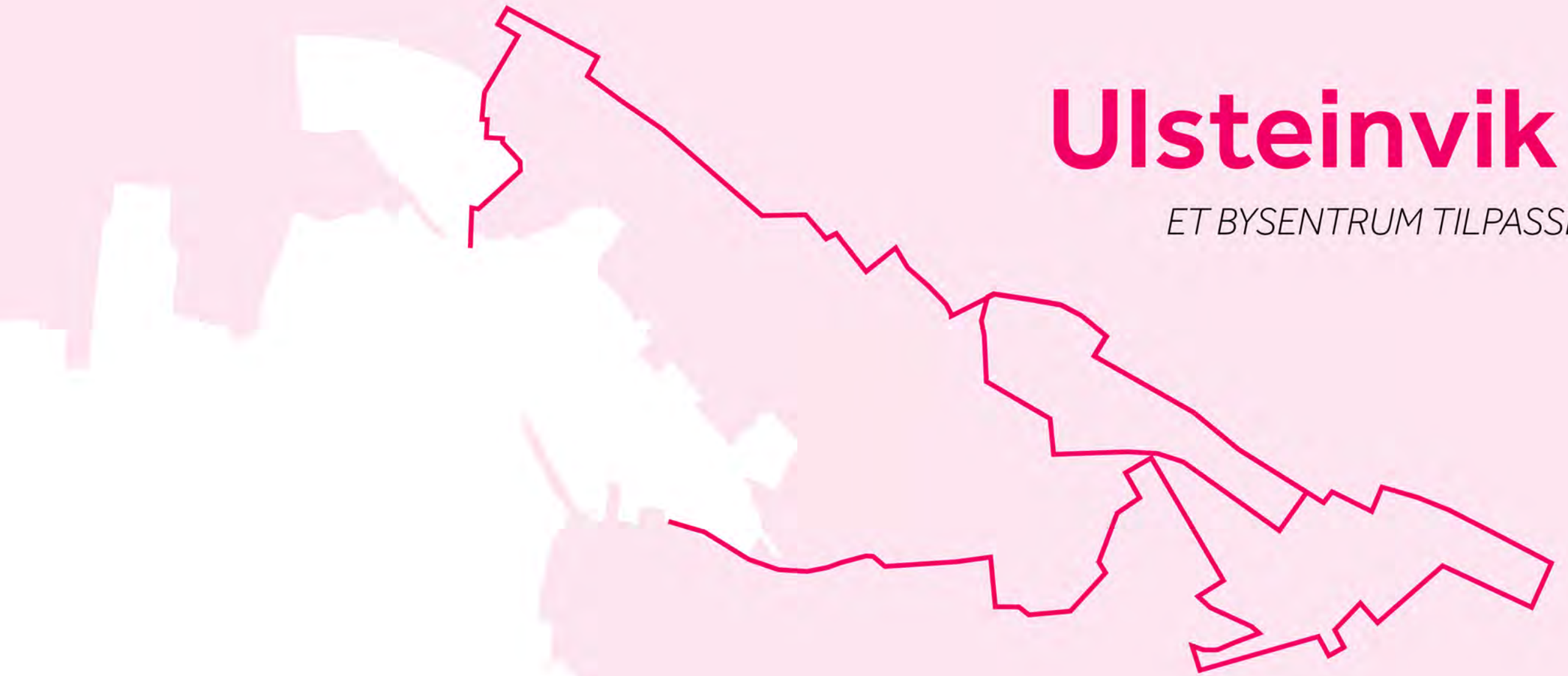

02

Ulsteinvik i dag

ET BYSENTRUM TILPASSET ALLE ALDRE

02

BYENS IDENTITET

Ulsteinvik

Ulsteinvik har en flere tusenårig historie som et tettsted beliggende mellom fjell og fjøre. Landskapsressursene i Ulstein er umiddelbare, store og utgjør tettstedets identitet, og Ulsteinvik har et stort mangfold av historiske strukturer; fra gammel trehusbebyggelse til store kraner og verftsbygninger. Sjøen har alltid vært identitet og næring, fra fiskeindustri til en verdenskjent martim skipsfartsindustri.

Kjerneområde = 27ha

SENTRUM

Ulshaugen

Holsekerdalen

Potensielle områder for
fremtidig utvikling
(kobling av vannkanten med
byen)

02

HISTORISK UTVIKLING

En reise gjennom tiden

I kulturlandskapet fra Osnes til Flø kan man se spor fra yngre steinalder, bronsealder, jernalder, mellomalder frem til ca 1500 etter Kristus. Eldre gårdsbruk viser at folk levde av fiske og jordbruk, og hvor husene ble etablert rundt gårdstun.

Før landtilknytningen medførte ferdsel og handel på sjøen at øyene og holmene i skipsleden ute i Ulsteinfjorden var mer sentrale enn Vik, som tettstedet het den gangen. Håkonsholmen hadde handelsted, sorenskrivargard og posten. Den store endringen kom med utviklingen av landtransport i området.

I begynnelsen av 1900 tallet er sjøboder og småhus den tydeligste strukturen i tettstedet Ulsteinvik og gir den et sterkt arkitektonisk preg. Handel var knyttet til havnen med salting, kjøp og salg av fisk,

Nye bygg etter 1900 bygges først og fremst langs hovedveiene til og fra Ulsteinvik. Spesielt langs med Olsekervegen og Kyrkegata mellom kirken og Osnesvegen. Flyfoto fra 1930 viser små husklynger som stod forholdsvis tett slik at Ulsteinvik hadde et landsbypreg.

Næringsgrunnlaget endres etter første verdenskrig. To verksteder ble etablert vest for tettstedet. Hatlø flytter skipsbyggeriet fra Vik til østsiden av Osneset i 1916, og i 1917 etableres Ulstein Mek litt lengre øst ved Naustberget. I 1950 er 75% av sysselsetting fortsatt fiske og fangst (primærnæringer). I dag er disse næringene marginale.

Det neste store skiftet skjer etter 1960 da både industrien er i vekst og bilbruken øker. Dette fører til en eksplosiv vekst i folketallet mellom 1950- 1970. Ulsteinvik styrker sin posisjon som befolkningstyngdepunkt i kommunen. Dermed er grunnlaget lagt for Ulsteinvik som handelssenter for hele regionen.

2020

- Dagens situasjon:
  - Sentrum med potensial for fortetting.
  - Samlet handels- og serviceområde inklusiv kjøpesentra, godt utvalg av varer og tjenester
  - Ensidig og sårbart næringsliv, for lite offentlige arbeidsplasser
  - Dårlig kollektivtrafikktilbud
  - Bilbasert og utbredt parkering

Etter 1945

Sentrumsplaner til Melbye, Pedersen, Johanson, fyllinger og handelsområder, nye boligfelt. Det viktigste i denne perioden er ekspansjon i industrien, første byplanene, fyllinger og sentrumsstruktur og nytt regionalt veisystem.

1900/ 1945

Naust og sjøhus, industri- skipsverft, mekanisk verksted, folkehøyskole. Det viktigste i denne perioden er etablering av verkstedindustrien/ skipsverft og fortetting langs hovedveiene og det sentrale havneområdet.

1850/ 1900

Naturlig havn, nye veier, vegkryss (knutepunkt). Senterstruktur med posten og kirken. Det viktigste i denne perioden er utbygging av havn og veier.

1965

OPPRINNELIG BYGGET RUNDT JORDBRUK OG FISKENÆRING

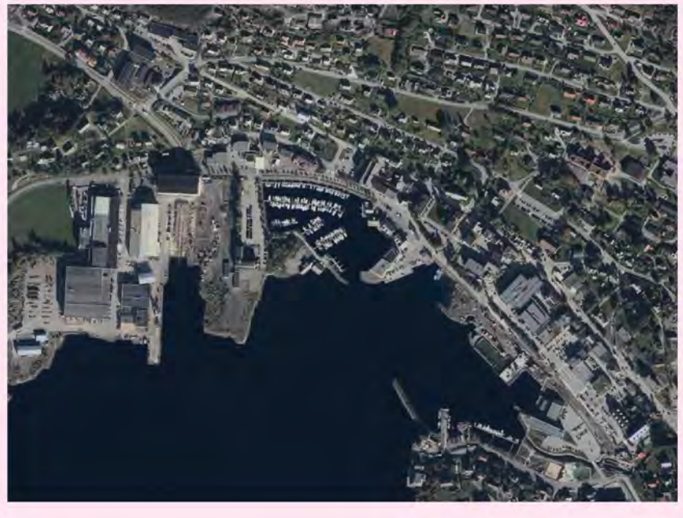
2006

BILISME OG VERFTSINDUSTRI I VEKST. SJØGATA ER UTVIKLET.

2013

UTFYLLING I SJØEN LANGS SJØGATA

2020

DAGENS SITUASJON

02

HVILKE KVALITETER HAR ULSTEINVIK I DAG?

"Ulstein - der baug bryt båre"

Ulsteinvik har mange ressurser å bygge videre på: Vakkert naturlandskap med både fjell og fjøre, etablert industrinæring innen maritim teknologi, et tettsted med sosial infrastruktur, en ambisiøs kommune med stort fokus på digitalisering og teknologiutvikling og sjøen som arena for verdiskaping. Og Ulsteinvik har et stort lokalt engasjement for byens utvikling og ungdommen er engasjert og vil bidra.

Vi kan si at Ulsteinvik har to klare identiteter: Den industrielle, preget av rasjonalitet, effektivitet og teknologi. Den naturlige, som er bølget og variert, myk og røff i natur og dyreliv.

Det er i møtet mellom disse to identitetene at Ulsteinvik skal utvikles og de mange kvalitetene veves sammen til en bærekraftig helhet.

BYKARAKTER

- *Ulsteinvik ligger i et skålformet landskapsamfiteater, og henvender seg tydelig mot sjøen.*
- *Kystklima med milde vintre*
- *Strender, parker, grønnstruktur, turstier*
- *Sjøfront.*

MARITIM NÆRING

- *Den dominerende næringen i kommunen er industri*
- *Skipsbygging står sentralt i Ulstein.*
- *Spisskompetanse i sjøteknologi*
- *Tre store skipsverft, Kleven Verft, Rolls Royce og Ulstein Verft*

HISTORIE

- *Opprinnelig bygget rundt primærnæringene landbruk og fisk, men er i dag dominert av verftsindustrien*
- *Handel knyttet til havna; salting, kjøp og salg av fisk. Noen av bodene hadde blandet virksomhet f. eks. fisk og handel.*
- *Historiske bygninger langs kysten og på vannet*

FOLKEHELSE

- *Identitet og fellesskap er gode byggesteiner i nærmiljøet.*
- *God helse og livskvalitet for innbyggerne*
- *En sosialt balansert befolkning med muligheter for alle.*

KOMPETANSE OG INNOVASJON

- *Skaparhuset er et møtepunkt for innovasjon og samarbeid; et drivhus for de gode ideene og en arena for læring.*
- *Senioruniversitetet*
- *Datakompetanse*
- *Barne- og ungdomsskole*

KULTUR OG IDRET

- *Godt kulturtilbud og idrettsmuligheter*
- *Mange forskjellige festivaler*
- *Kino og kulturarrangement*
- *Kjent fotballag*
- *Arena Ulstein med nytt bibliotek, klatrehall, idrettshall og syanlegg styrker og utvider kulturtilbudet i kommunen ytterligere, i tillegg til å være en by der folk møtes og samles for gode opplevelser.*

HANDELSSENTER

- *Ulsteinvik er regionalt senter*
- *AMFI Kjøpesenter*
- *Blåhuset*
- *Dårlige små butikker i sentrum*
- *Mange lagerbygninger og parkeringsplasser*

02

HVILKE UTFORDRINGER HAR ULSTEINVIK I DAG?

Et bilbasert sentrum

Ulsteinviks utvikling frem til i dag er en konsekvens av funksjonelle behov for næring og kommunikasjon; fra de første husene plassert langs kommunikasjonsveier og sjøboder langs havnen til dagens hovedveg. Med et næringsbelte i front mot sjøen og med boligfeltene i bakkant er byen tilrettelagt for effektiv kommunikasjon hvor korte kjørerturer er uproblematiske.

Som en konsekvens er byen i stor grad bilbasert. Byen preges av gate- og veisystem som er generøse, men lite byvennlig. Store, åpne parkeringsplasser forhindrer en tett og mer intim bysituasjon.

Boligene i Bakkebyen ligger i høyden og er krevende å nå til fots og på sykkel. Samtidig mangler det tilrettelagte gang-og sykkelveier som gjør det attraktivt og å sykle og gå i Ulsteinvik.

Den historiske vannkanten er de seneste årene åpnet mer opp med utviklingen i Strandgata, men det mangler steder hvor man kan komme ned til vannoverflaten samt steder for aktiviteter og lek; møteplasser med innhold for alle aldersgrupper.

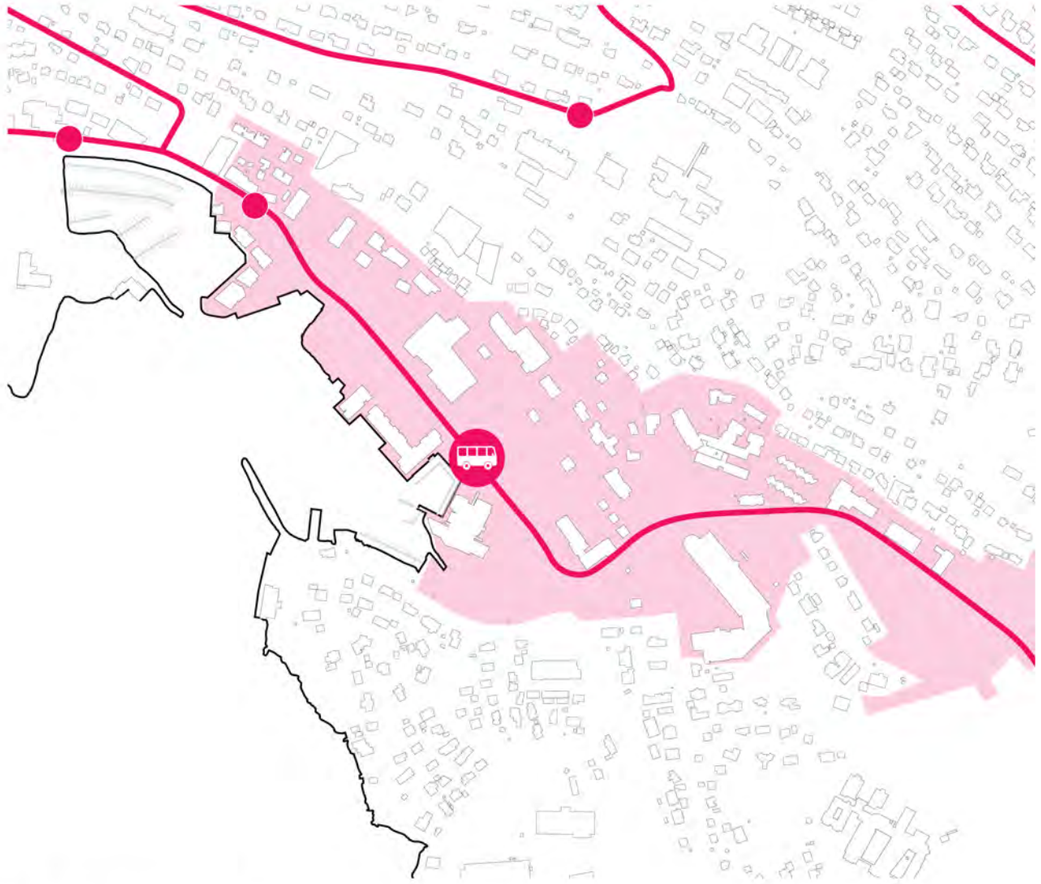

BYROMMET ER FOKUSERT PÅ KJØRENDE OG PARKERTE BILER

DÅRLIG KOLLEKTIVTILBUD

02

RISIKOEN FOR STORMFLO

Klimatilpasning

Klimaendringene fører til endringer i havnivået. Smelting av is på land, i kombinasjon med endringer i havstrømmer, lufttrykk og vind øker nivåene. Innen 2050 kan havnivåene øke med 50 cm. Dette har store konsekvenser spesielt i kombinasjon med stormflo som produseres når vind og lavtrykk presser vannmasser mot land (kilde: kartverket.no)

Ulsteinvik er per i dag ikke rigget for å takle større stormflomsitusjoner. Framskrivningskart viser store flombelagte områder allerede ved 20 års flom (se neste side). Ny bebyggelse og utvikling av sjøfronten i Ulsteinvik må ta høyde for vannstandene så fare for bygninger og materiell reduseres.

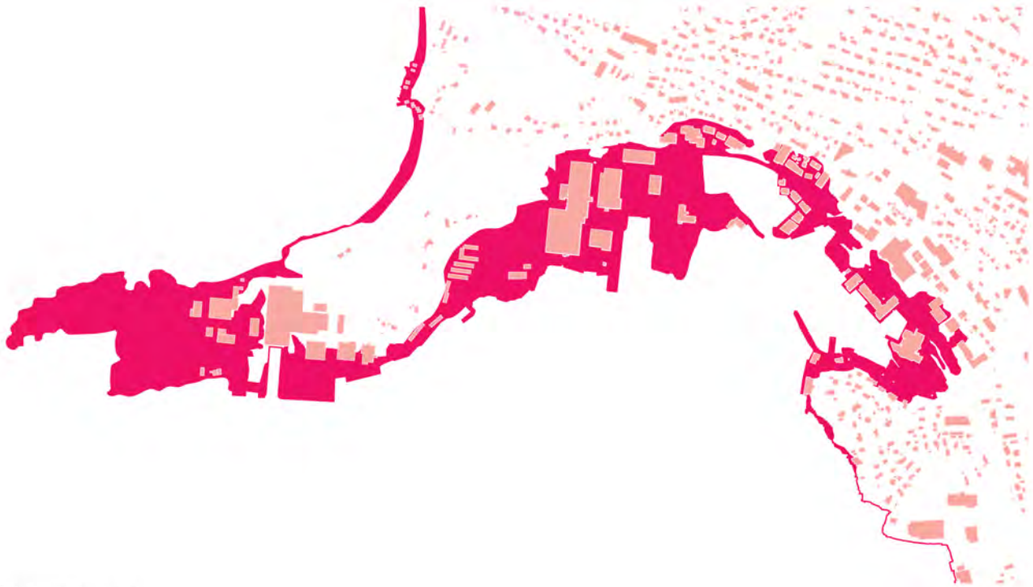

MIDDELVANNSNIVÅ

20 ÅR STORMFLO

200 ÅR STORMFLO

1000 ÅR STORMFLO

UTFORDRINGER

Dagens situasjon

Det er fire overordnede utfordringer som preger bybildet i dag:

1) Sjøgata fungerer som en barriere mellom sjøfronten og bakenforliggende bebyggelse.

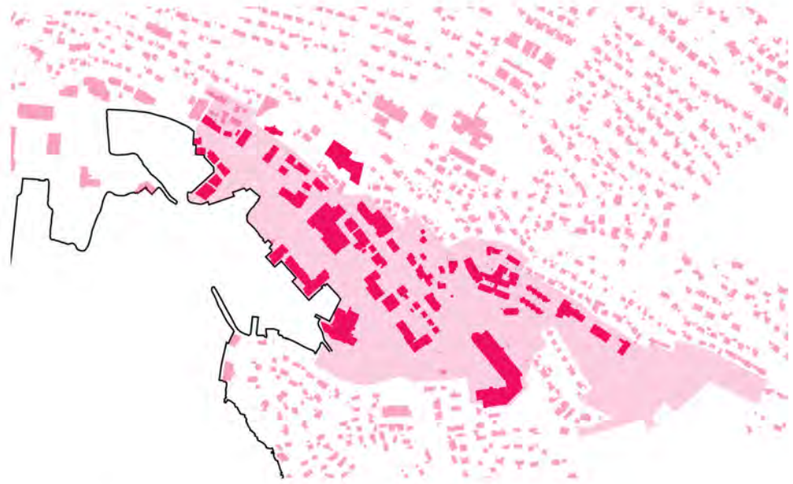
2) Sentrum ligger spredt langs med Sjøgata uten et tydelig romlig hierarki og med mangel på kvalitative møteplasser og funksjonelle forbindelser for gående og syklende.

3) Byens rom mangler kontakt med vannkanten.

4) Sentrum er på bilens premisser og store flater med parkering preger Sjøgata og sentrale områder.

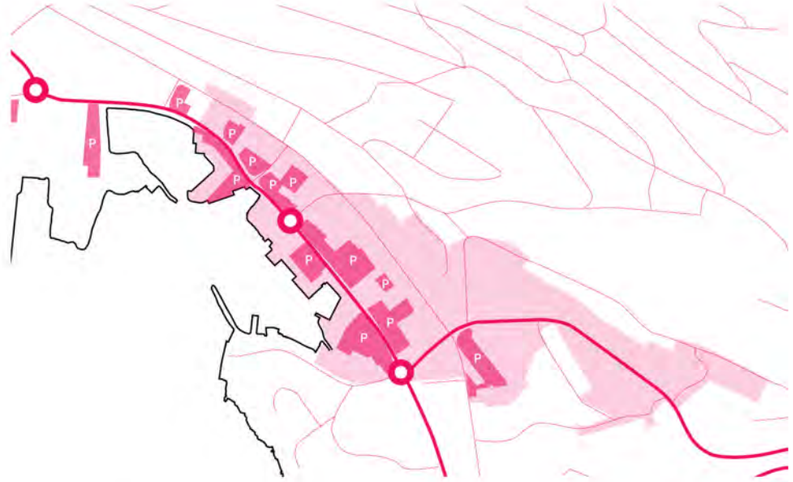
ULSTEINVIK DELT AV SJØGATA

DAGENS ULSTEINVIK SENTRUM ER UDEFINERT

BYROMMET MANGLER KONTAKT MED VANNKANTEN

BYROMMET ER FOKUSERT PÅ KJØRENDE OG PARKERTE BILER

MULIGHETER

Morgendagens Ulsteinvik

Vi definerer noen muligheter som løser utfordringene. Disse hovedstrategiene muliggjør vår visjon for Ulsteinvik og fungerer som rammebetingelser for øvrig prosjekt:

1) Vi reduserer bredden på Sjøgata for å lage en mer bytilpasset gate med fortau, blågrønne kvaliteter og for å gjøre bysituasjonen mer intim.

2) Gjennom fortetting blir Ulsteinvik mer kompakt og ny bebyggelse bidrar til varierte rom og mellomrom for byliv. Flere boliger tettere på vannkanten kan gi mer liv til sentrum både dag- og kveldstid.

3) Økt kobling mellom vannkanten og bakenforliggende natur og fjell kan gi grønne, frodige ferdselsårer og nærmiljøer hvor artsmangfoldet styrkes.

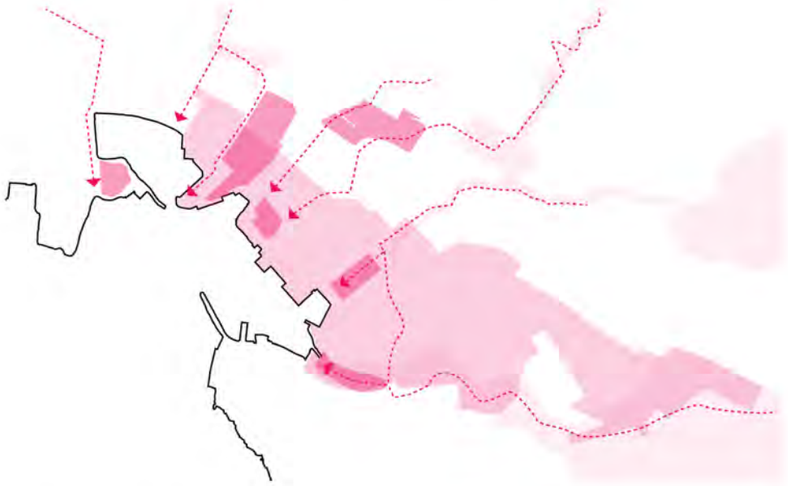
4) En parkeringsløsning som effektiviserer flateparkeringen inn i kompakte og strategiske plasserte p-hus frigjør areal for utvikling og gjør sentrum tryggere og bedre for syklende og gående.

SJØGATA SOM KONTAKTFLATE MELLOM FJELL OG FJORD

KOMPAKT SENTRUM MED NY BYGNINGSMASSE OG DEFINERTE KVARTALER

ØKT TILGANG TIL VANNKANTEN VIA GRØNTOMRÅDER

UTFORME OMRÅDET OPTIMALT FOR FOTGJENGERE, SYKLISTER OG BRUK AV KOLLEKTIVTRANSPORT - KONSOLIDERTE PARKERINGSAREALER

03

Visjonen

Ulstein 2030

ET BYSENTRUM TILPASSET ALLE ALDRE

03

ET FLEKSIBELT RAMMEVERK FOR EN LANGSIKTIG UTVIKLING

Tettstedsutvikling med sjøen som ressurs

Ulsteinvik sentrum skal utvikles trinnvis over en lang tidsperiode. Det kreves et fleksibelt rammeverk for utviklingen som sikrer robusthet og kvalitet i bystrukturen i de lange mellomfasene.

Rammeverket *Re-imagining Ulsteinvik* skal bidra til et sunt hverdagsliv og livsstil, og viser overordnede strategier for utbyggingsfelter, mobilitet, landskap, overvannshåndtering, tyngdepunkter og fordeling av formål mm.

Et samspill mellom natur, bygninger og mennesker kan gi merverdier for nærmiljøet og byen. I den sammenheng kan forbindelsen «fra fjell til fjøre» undersøkes som identitetsskaper hvor naturlandskapet brukes som kobling mellom ulike delområder i Ulsteinvik.

Rammeverket består av fire hovedkomponenter: *Havnepromenaden, naturkoblingene til fjellet, Helsehuset Ulsteinvik og Ulsteinvik innovasjonsbydel.*

HAVNEPROMENADEN

Vi foreslår en rekke nye funksjoner i vannkanten, fra bybasseng til opplevelsessenter for turister, og som bindes sammen av en havnepromenade.

NATURKOBLINGENE

For sammenhengende, grønne koblinger fra fjorden til fjellet foreslår vi å gjenåpne Vikelva og revitalisere Sauneselva.

ULSTEINVIK INNOVASJONSBYDEL

Boliger, generasjonshus, kunnskapsintensive arbeidsplasser, inkubatorer og lokaler for start-ups; dette blir Ulsteinviks nye innovasjonsbydel.

HELSEHUSET ULSTEINVIK

Et fremtidsrettet helsehus med gode omsorgsboliger og helsefunksjoner i trygge, grønne omgivelser.

Grønne fingre

Gjenåpnet elv

Leke promenade

Fotgjengervennlig-by

Seilingssenter og
Marint kunnskapssenter

Tidevannsflate

Grønnere sentrum

Ombygd marint
landskap

Saunes-helsenettverk

"FJELL OG FJØRE"

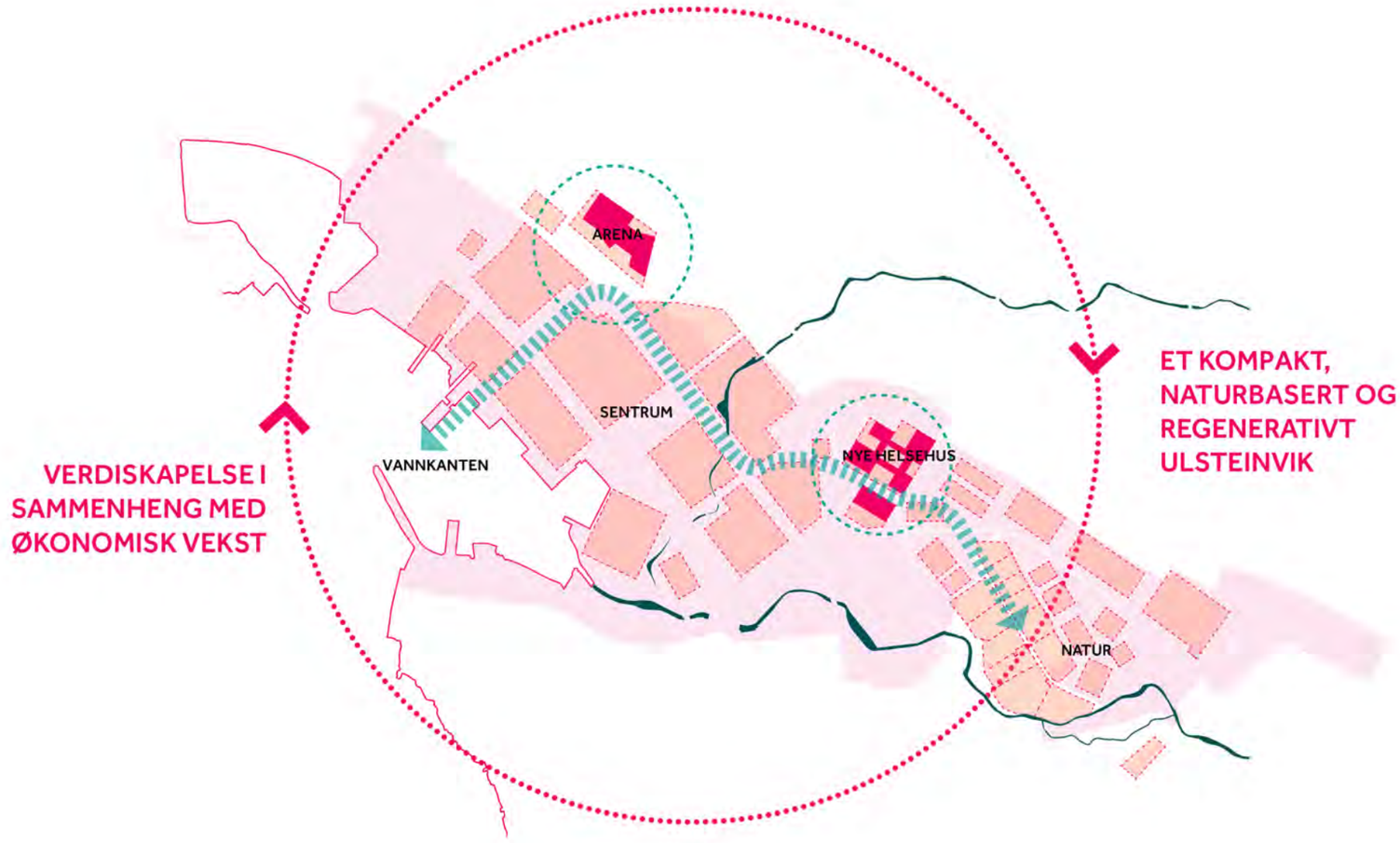
Konsept: Koble sentrum og havnepromenaden

I vår visjon for Ulsteinvik tilfører en levende, tilgjengeliggjort vannkant et mangfold av opplevelser og beriker byen. Videre foreslår vi å redusere barrieren i dagens Sjøgata slik at vannkanten og sentrum knyttes tettere sammen.

Byens ulike soner skal veves sammen, det betyr at Ulstein Arena og skoleområdet i nord og det helsefokuserte området på Ulshaugen og i Holsekerdalen kobles tettere på Sjøgata og havnebassenget.

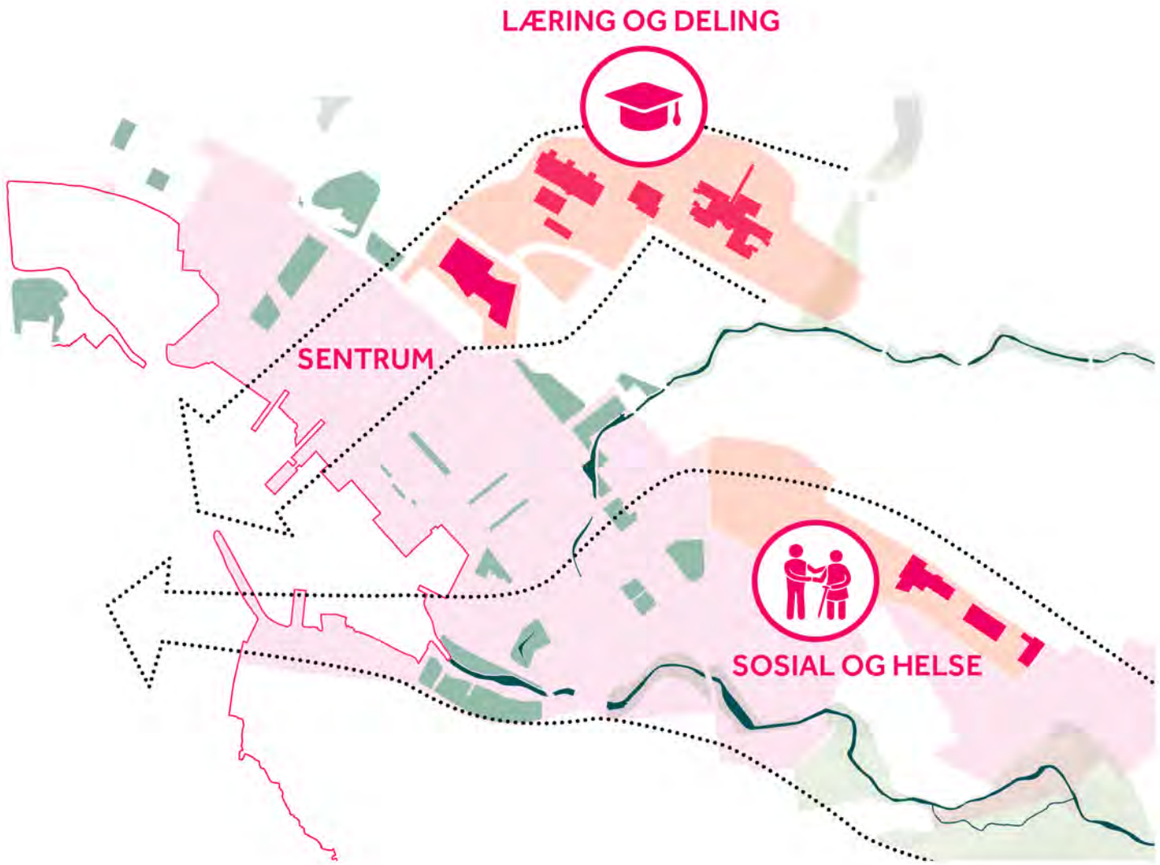
Naturen rundt Ulstein skal i sterkere grad trekkes inn i bysituasjonen og virke til grønne, frodige nærmiljøer. Vi må heller ikke glemme floraen som befinner seg under havoverflaten.

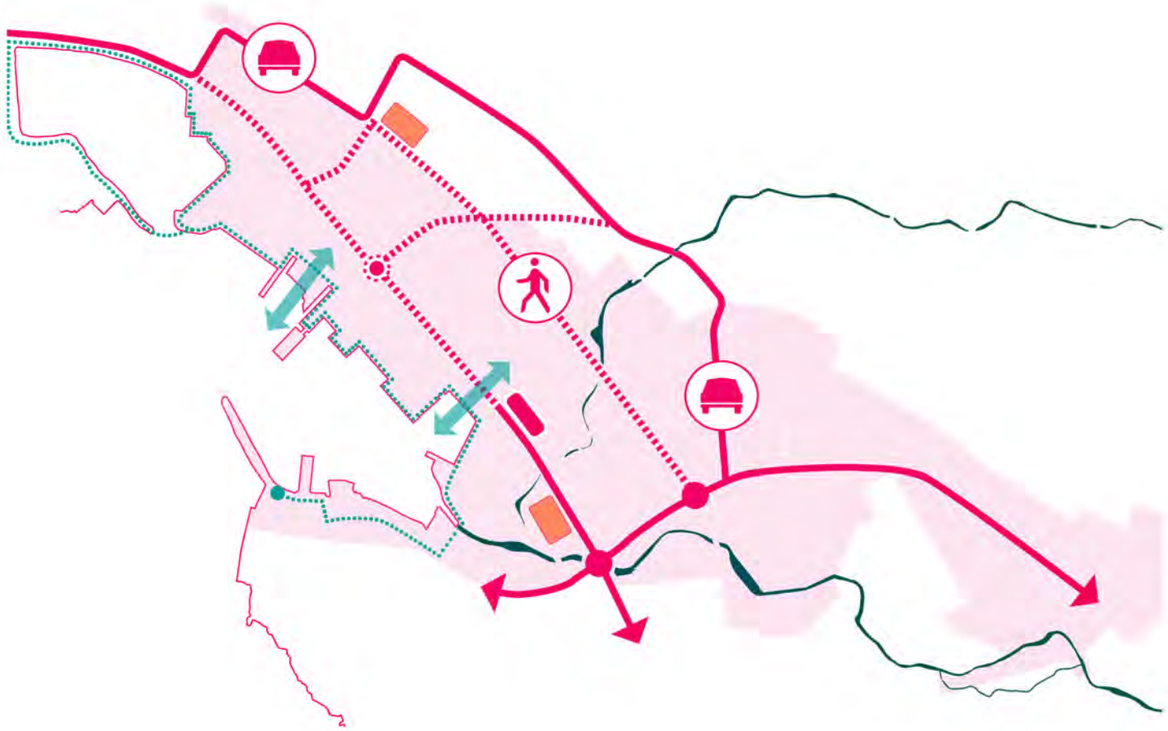
Et nytt nettverk av plassrom og gatestruktur knytter byen sammen øst og vest, nord og syd. Det skal være enkelt og intuitivt å bevege seg rundt på sykkel og til fots.

1. KOMPAKT OG REGENERATIVT ULSTEIN

Ulsteinvik sentrum fortettes, samles og blir mer forbundet ved hjelp av ny bebyggelse, funksjoner og opplevelser. En by-økologisk ramme som setter mennesket i sentrum, legger grunnlag for varierte og trygge uterom med godt regulert mikroklima, og som kan motivere til sosialt fellesskap og aktiv livsstil som styrker fysisk og mental helse.

2. KOBLE BYEN, KUNNSKAP OG HELSE

Dagens Ulsteinvik er sonedelt, og store og sentrale områder, som Ulstein Arena, skoleområdet i nord og helseområdet i vest, mangler kontakt med sentrum og vannkanten. I fremtidig situasjon kobles disse områdene tettere til vannkanten og sentrum gjennom tilrettelagte gang- og sykkelveier i grønne omgivelser.

3. SENTRUM PRIORITERER FOTGJENGERE

Ulsteinvik sentrum skal være prioritert for gående og syklende. Mindre bilkjøring i sentrum gjør det mer attraktivt å gå og sykle, som er positivt for økt byliv. Gatene blir arena for aktivitet og for uplanlagte møter. Mindre støy og luftforurensing gjør gaten mer inviterende til opphold og rekreasjon.

STRATEGIER

Utviklingsgrep

1. Skap en ny sjøfront
2. Koble fjell og by
3. Bilfritt sentrum
4. Skap en rik byøkologi
5. Prioriter havnefunksjoner tilpasset sentrum
6. Lag en internasjonal byutstilling
7. Inviter til opplevelser for hele byen
8. Bygg bærekraftige nabolag
9. Legg til rette for fremtidens maritime næringsliv
10. Videreføre Ulsteins kvaliteter
11. Bruk det Ulsteinvik har
12. Skap verdens fremste tre- og gjenbruksbydel

04

Designstrategier

ET BYSENTRUM TILPASSET ALLE ALDRE

LIVET I ULSTEINVIK

Folkehelse, inkludering og planlegging

FNs bærekraftsmål har satt agenda for handlinger og politikk i alle norske kommuner. I FNs bærekraftmål nr 3: "God helse" ligger trivsel og livskvalitet implisitt da helse er av WHO (Verdens helseorganisasjon) definert som trivsel og livskvalitet og ikke bare fravær av sykdom. I tillegg sier FN i bærekraftsmål nr 11: at byene og stedene skal bli mer bærekraftige, noe som også betyr at byene og stedene skal bli bedre å bo i.

Et brukerperspektiv fordrer at vi tar høyde for folks hverdagsliv, helse og trivsel. Dette er altså avgjørende for å få til det grønne skiftet. Bare ved å ta dette perspektivet på alvor mener vi man kan utvikle bærekraftige samfunn der alle kan delta og bidra samt oppleve å være en del av et felleskap. Dette omtales ofte som sosial bærekraft.

Innenfor tema som har vært viktige målsettinger for parallelloppdraget: ***Inkluderende nabolag, planlegging for eldre og helse i fysiske omgivelser***, opplever vi at tematikken har fått mer oppmerksomhet og i større grad blir satt i sammenheng med målet om endring, redusert forbruk, nedvekst og et grønt skifte.

Inkluderende områdeplanlegging er en viktig del av det grønne skiftet fordi:

- Involvering og deltagelse er nødvendig for å få til adferdsendring.
- Opplevelse av felleskap og at man er del av noe større er viktig for å få til fellesdugnader for å endre adferd.
- Levende nærmiljø styrker lokale aktiviteter og reduserer transport til ulike funksjoner.
- Flerbruk av arealer reduserer behov for arealer og reduserer energibruk til oppvarming av arealer.
- Helsefremming er en viktig del av fremtidens utfordringer.

Ulsteinvik skal være et godt sted for alle. Barn skal ha gode uteområder for lek og aktivitet, ungdom skal ha fritidsaktiviteter, voksne skal kunne gjøre dagligdagse gjøremål enkelt og effektivt, og eldre skal kunne bevege seg rundt trygt og lettvint i Ulsteinvik sentrum.

Hver aldersgruppe har sine behov. Fra behovene har vi definert et funksjonsprogram og strategier som grunnlag for gjennomføring.

autonomi og uavhengighet
helse og velvære
Ulsteinvik
Aldersuavhengig
bygd miljø
sikkerhet og robusthet
sosial tilknytning

Vi flyttet hit fra Amsterdam etter at mannen fikk jobb i Ulstein Design. Vi er friluftsmennesker og vi har lenge drømt om å bo i Norge med lett tilgang til naturopplevelser og friluftsliv.
Jeg ble født i Ulsteinvik i 1940 og har alltid bodd her. Jeg ble kjempeglad da jeg fikk tilbud om en eldrebolig i det nye Helsehuset. Her har jeg mange venner og føler meg trygg.
Jeg kommer med hurtigbåten fra Ålesund og plukker opp en sparkesykkel på skysstasjonen og sparker bort til Maker's District hvor jeg jobber i Ulstein Groups nye forskningslab.
Etter at de har gjenåpnet Vikelva har fuglelivet økt i nabolaget og i hagen min har jeg ofte besøk av ekorn, piggsvin og av og til en fjellrev.

04

SIKKERHET OG ROBUSTHET

Et robust og sikkert Ulsteinvik planlegges for klimatilpassing, bygger videre på stedlige ressurser som styrker lokalt næringsliv, legger til rette for sirkulær økonomi, og sikrer trygg ferdsel.

NÆRINGSUTVIKLING OG ARBEIDSPLASSER

FORBEREDELSE TIL EKSTREMT KLIMA

TRYGGE GATER OG OFFENTLIGE ROM

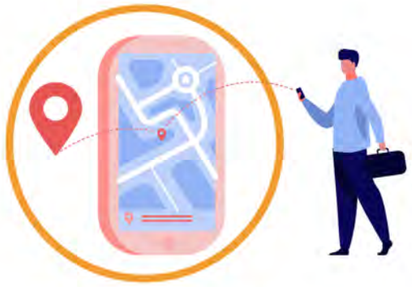
SIKRE TILGANG TIL OFFENTLIG TRANSPORT

AUTONOMI OG UAVHENGIGHET

Følelse av uavhengighet og mestring kan bidra til at flere bruker byen mer. Det fysiske miljøet må tilrettelegges slik at alle kan ferdes omkring trygt og effektivt, og eldre kan bo hjemme lenger.

ALDRING I EGET HJEM

TYDELIG SKILTING OG INFORMASJON

FOTGJENGERVENNLIGE MILJØER

GJENBRUK OG DELING

SOSIAL TILKNYTNING

Ensomhet er en folkesykdom. I utviklingen av Ulsteinvik bør det fysiske miljøet og nye funksjoner legge til rette for økt samhandling og fellesskap på tvers av aldersgrupper, kjønn, sosial og kulturell bakgrunn.

BEKJEMPE ENSOMHET OG ISOLASJON

FREMME INKLUDERING OG SAMFUNNSDELTAKELSE

SKAPE ROM FOR FLERE GENERASJONER

GI ELDRE MULIGHETEN TIL Å FORTSETTE Å BO I SITT LOKALSAMFUNN

HELSE OG VELVÆRE

Folkehelsen betinges av våre fysiske omgivelser. Tilgang på natur, aktiviteter og helsetjenester styrker enkeltmennesket. Sunn egen-helse muliggjør sunn livsstil som igjen fremmer sunne nabolag og byer.

SIKRE TILGANG TIL HELSETJENESTER

ROM FOR REKREASJON OG LEK

KONTAKT MED NATUREN

SPORT OG AKTIVITETER

SIKKERHET OG ROBUSTHET

Et bysentrum tilpasset alle aldre

04

NÆRINGSUTVIKLING OG ARBEIDSPLASSER

Løft frem byens viktigste ressurser og fortrinn innen næringsliv, kunnskapsmiljøer og offentlige institusjoner. Tilrettelegg for nye virksomheter ved å øke byens attraktivitet og tilkobling til regionen. Hensikten er å bygge videre på styrkene og bruke fortrinnene til å skape økonomisk grunnlag for utvikling.

FORBEREDELSE TIL EKSTREMT KLIMA

Klimaet endrer seg raskt. Været blir våtere, havet stiger og naturen og dyrelivet er under hardt press. Sørg for en byutvikling som skåner naturlandskapet, både over og under vann, som er robust og forberedt for et uforutsigbart klima.

TRYGGE GATER OG OFFENTLIGE ROM

En god by har fotgjengeren som førsteprioritet i trafikkbildet. Bygg bygater med lavfartsgrense, og som er oversiktlige og enkle å krysse for gående og syklende. Sørg for offentlige rom som føles trygge og inviterende å oppholde seg i for alle både dag- og kveldstid.

SIKRE TILGANG TIL OFFENTLIG TRANSPORT

Tilgjengelig og pålitelig offentlig transport er sentralt for å skape en by som oppmuntrer til uavhengighet for eldre mennesker. Gode transporttilbud kan gjøre det lettere å stå i arbeid lenger, i tillegg til at det letter tilgang til helsetjenester og familie.

04

ETABLER EN PLATTFORM HVOR LOKALE INITIATIVER VIL TRIVES

Tettstedsutvikling med sjøen som ressurs

I vårt innledende arbeid analyserte vi Ulsteinviks fortrinn ved å avdekke lokale og regionale muligheter for vekst, og som kan gi innhold til den nye bydelen og gi et økonomisk grunnlag for utvikling av sentrum.

Vi undersøkte hva som rører seg i Ulsteinvik, hva som drøftes i det offentlige og i media, hva som ønskes og hva det er behov for. Blant annet var det nyttig å se hvilke satsningsområder Ulsteins næringsforum, klyngeprosjektet Blue Maritime og Ulstein kommune har definert for årene som kommer.

Vi fant flere lokale og sentrale initiativ; byggesteiner vi kunne bruke til å trigge utvikling i det nye bydelsområdet.

Tre områder pekte seg ut: *Maritim kultur & identitet, Havbasert verdiskaping og Regionalt knutepunkt.*

For hvert område har vi definert et triggerprosjekt som dere vil se inngår i helhetsplanen for Ulsteinvik.

Vi kaller dem økonomiske drivere da nytt næringsliv, økt aktivitet og tilkobling er premisser for utvikling. Triggerprosjektene kan legge til rette for en slik vekst.

Triggerprosjektene utgjør tre nettverk med ulike funksjoner plassert i bystrukturen (se plan side 45). Det har vært fire ambisjoner mht. utvelgelsen av triggere:

- Styrke identiteten «fjell og fjøre» for et levedyktig reiseliv
- Skape aktivitet og økonomi i sentrum
- Bidra til havbasert verdiskaping med digital posisjonering for grønn omstilling (jf. KP s. 26)
- Skape et «funksjonelt bymiljø som skal styrke Ulsteinvik sin posisjon som regionalt senter» (jf. KP s. 30)

Vi vil her beskrive triggerprosjektene og deres funksjon i utviklingsscenariet vårt:

1 HAVBASERT VERDISKAPING

Mål: Øke andel arbeidsplasser i sentrum som kan bidra til å redusere pendling og øke innflyttingen i kommunen. Samtidig skape en plattform for innovasjon i sentrum. Ulsteinvik kan i større grad bli brukt som vertskapsby når gjester fra utlandet besøker teknologibedriftene. Ulsteinvik skal settes på kartet i regionen og i verden.

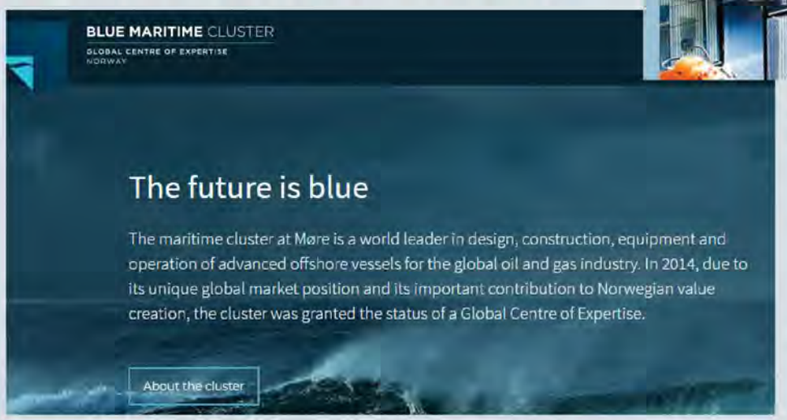
Trigger: Ulsteinvik Power House

Funksjon: Kunnskapsintensivt næringsliv, sjøteknologisk kunnskapshus (skipsteknologibedriftene flytter deler av sine virksomheter inn til Ulsteinvik), lokaler for start-up og inkubatorer

2 REGIONAL TILKOBLING

Mål: Effektivisere transporten i regionen kan gjøre det mer attraktivt å etablere nytt næringsliv i

Lokale initiativ forskning

Kilde:https://www.bluemaritimecluster.no/gce/the-cluster/

AIMING TO INCREASE EXPERTISE IN SUSTAINABLE INNOVATION

6: Skape nye entreprenører og vekstbedrifter
Videreutvikle et helintegrert innovasjonssystem. Utvikle et globalt startup-program.

7: Økt vertskapsattraktivitet
Økt synlighet og omdømmebygging. Fokus på regional utvikling og rekruttering. Økt dialog med bedrifter, kunnskapsinstitusjoner og myndigheter.

8: Crossover-innovasjoner fra maritime industri til nye blå havromsnæringer
Øke kunnskap og interaksjon mellom de ulike havromsnæringene. Etablere konkrete prosjekt som innfører ny kunnskap.

ULSTEIN®

ULSTEIN NÆRINGSFORUM

Skipsteknologikompetanse og -innovasjon

Ulstein Næringsforum er initiativtakar til eit prosjekt mellom kompetansemiljøa lokalt og ulike fag-konsortium i Europa.

Bransje: Industri
Prosjekteigar: Ulstein Næringsforum
Prosjektleiar: Anna Klara Måseide
Oppdrag: Auke samarbeid med andre fagmiljø innan skipsteknologi

Ulsteinvik. Eksempelvis hurtigbåtforbindelse mellom Ulstein og Ålesund og/eller fastlandsforbindelse til Ålesund samt utforske muligheten for å gjøre Ulsteinvik til et stopp på Hurtigruta.

Trigger: Ulstein Transporthub

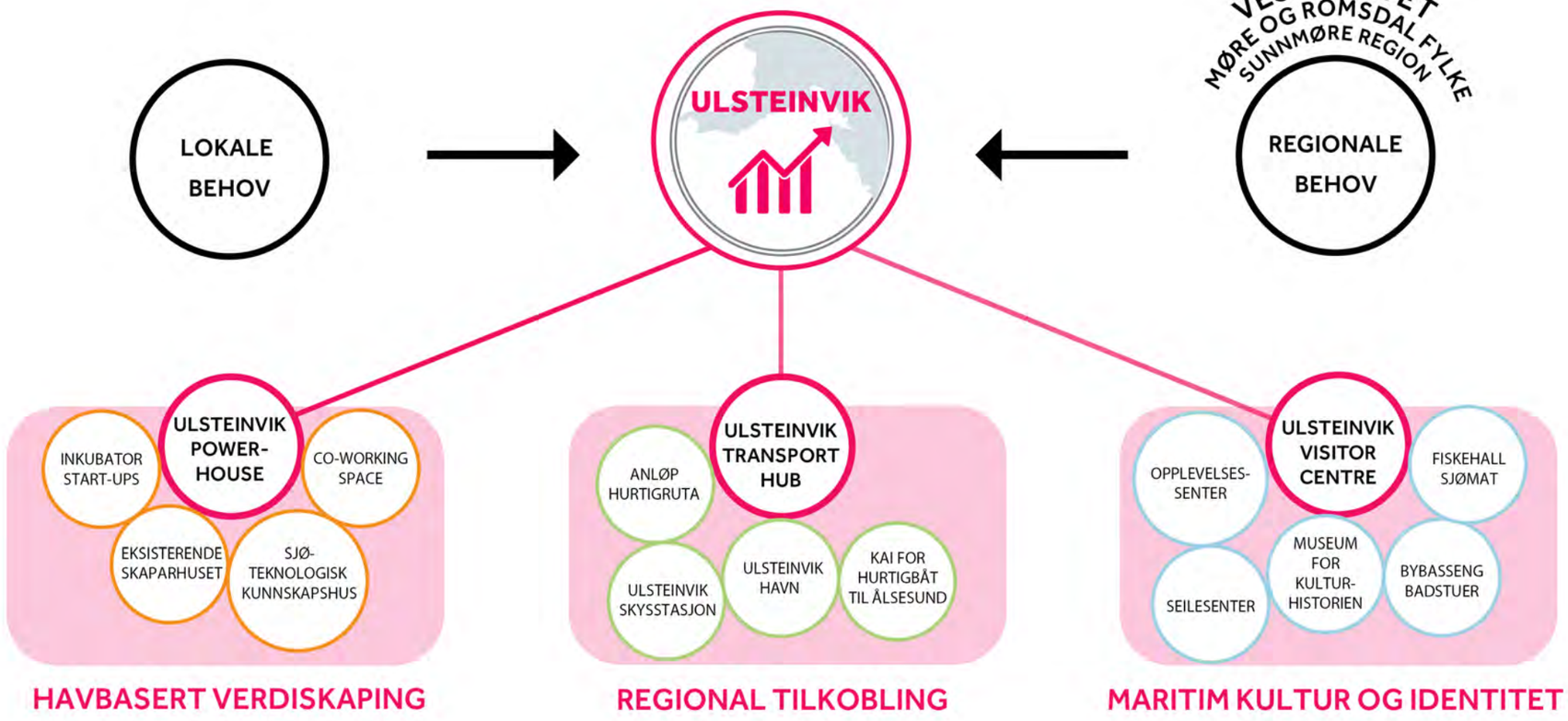
Funksjon: Anløp Hurtigruta m/båtshuttle til og fra sentrum, Hurtigbåtkai, dagens skysstasjon.

3 MARITIM KULTUR & IDENTITET

Mål: Destinasjonsutvikling av Ulsteinvik og gjøre byen mer attraktiv for turister og besøkende. Legge til rette for flere overnattingsdøgn i byen. Hensikten er en ytterligere aktivisering av kulturverdiene og kulturhistorien til Ulsteinvik.

Trigger: Ulstein Visitor Center

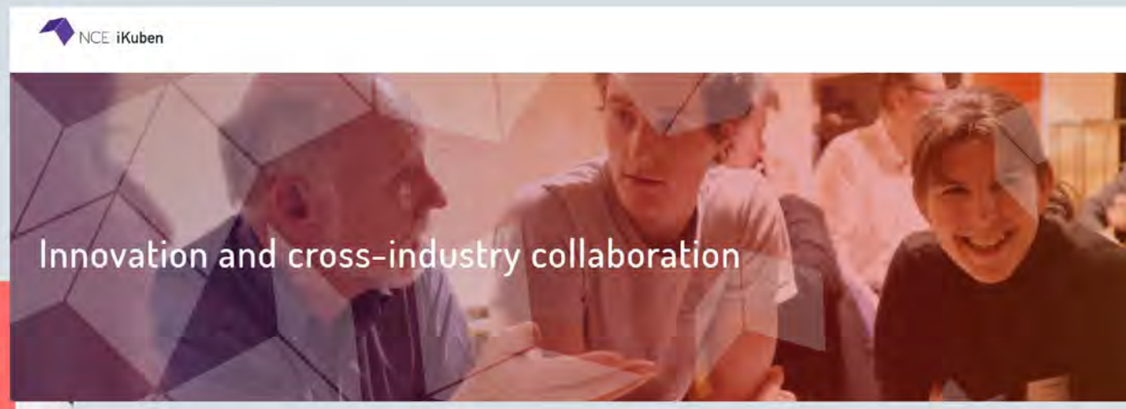
Funksjon: Hotell, besøks- og opplevelsessenter, museum for Ulsteins kulturhistorie, sjømathall, mm.

04

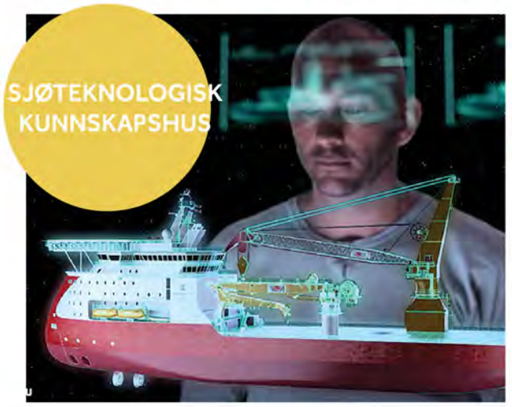
NÆRINGS-UTVIKLING OG ARBEIDS-PLASSER I SENTRUM

Økonomiske drivere for Ulsteinviks utvikling

Med teknologikunnskapen som ligger i den maritime klyngen kan Ulsteinvik bli et kraftsenter på Vestlandet når Norge skal omstilles fra olje til en mer innovasjon- og kunnskapsbasert økonomi. Vi ser et stort potensial i å etablere en innovasjonsplattform som del av sentrumsutviklingen i Ulsteinvik - et kunnskapshus for norsk maritim sjøteknologi som kan realisere arbeidsplasser i sentrum.

Ulsteinvik har en rik kysthistorie å bygge videre på; byggesteiner for sentrumsutviklingen i form av nye funksjoner og opplevelser hvor Ulsteinviks historie inngår. Et nytt opplevelsessenter i byen kan bli et sted hvor man kan bli kjent med alle deler av kysthistorien: Fra vikingtiden frem til dagens skipsindustri.

ULSTEINVIK POWERHOUSE - KUNNSKAPSUTVIKLING

ULSTEINVIK "VISITOR CENTER" - DESTINASJONSUTVIKLING

ARENA

BLÅHUSET

HELSEHUSET

AMFI

ULSTEINVIK TRANSPORT HUB

1. KAI FOR HURTIGBÅT TIL ÅLESUND OG SKYTTELBÅT TIL HURTIGRUTA
2. BUSSTERMINAL OG MOBILITETSHUB

ULSTEINVIK VISITOR CENTER

1. MARINT FORSKNINGSSENTER OG SEILESENTER
2. HOTELL
3. BESØKSENTER / OPPLEVELSESSENTER
4. BYBASSENG / BADSTUER
5. MUSEUM FOR ULSTEINS KULTURHISTORIE
6. FISKEHALL / SJØMAT
7. OMBYGD MARINT LANDSKAP

ULSTEINVIK POWERHOUSE

1. EKSISTERENDE SKAPARHUSET
2. SJØ-TEKNOLOGISK KUNNSKAPSHUS
3. CO-WORKING SPACE
4. INKUBATOR START-UPS

04

FORBEREDELSE TIL EKSTREMT KLIMA

Introduksjon til landskapsstrategier

Vi starter hvert prosjekt med et spørsmål; hvordan kan vi lage mer meningsfylte og beboelige miljøer for alle? Herfra begynte vi å dissekere Ulsteinviks territorium; Hvem bor her, hvordan ble det bosatt, hvilke typer jord, vegetasjon, jordbruk, næringer og kulturelle aktiviteter foregår her? Ulsteinvik er virkelig en utrolig godt plassert by. Den er innen gangavstand til fjordene, fjellene og naturen. Den har et nettverk av grønne fingre som strekker seg gjennom byen, som kan brukes som et rammeverk for dens fremtidige struktur, og tilbyr mange rekreasjonsmuligheter og nærhet til biologisk mangfold.

I denne studien så vi på hvordan det naturlige landskapet kan være et utgangspunkt for den fremtidige utviklingen av byen. Når man ser på historiske bilder og kart, blir det tydelig at Ulsteinvik virkelig er en by i fjell og fjære. Historisk sett var vannet mye nærmere sentrum.

Innenfor den strategiske masterplanen legger vi vekt på å utvide og bruke de grønne fingrene som et verktøy for byen og som en ressurs for å opprettholde en sunn, blå vannkant. Dette vil skape et omfattende nettverk fra fjorden til fjellet og en viktig forbindelse for byen. Ideen om helse og helbredende landskap blir utforsket langs Sauneselva, hvor vi foreslår ideen om "Saunes-helsenettverk" - et parkanlegg som fletter sammen helsefasiliteter og byens omliggende landskap. Ideen om helse omfatter også et grønnere sentrum, som er laget for mennesker og for å romme livet i byen. Samtidig mener vi at transformasjonen av havnefronten er et nødvendig tiltak for et bedre byliv og å bygge maritim kultur. Dette innebærer en oppmykning av vannkanten for å gjenoppbygge maritime landskap og habitater, som har blitt utarbeidet i tett dialog med en biolog - her ønsket vi virkelig å forstå hvordan vi kan jobbe med bylandskapet, både over og under vannet langs havnefronten. På et mer prinsipielt plan kan klimatilpasning og ideen om lek bli funnet i hele landskapsplanen; som vi tror vil skape en by som forventer det uventede, er nysgjerrig, og gøy å bo i for alle aldre, og på grunn av klimaendringene vil nærværet av vannet bli stadig tydeligere.

I løpet av det neste kapittelet ser teamet spesifikt på hvordan Ulsteinvik kan utformes for klimatilpasning. Dette starter med transformasjonen av vannkanten, og gir prinsipper for å jobbe både langs kysten og inn til sentrum. Tatt i betraktning at flomrisikosonen strekker seg langt inn i bylandskapet, er det ekstremt viktig å gjøre tiltak for å redusere og tilpasse seg tilstedeværelsen av vann. Vi ser ikke nødvendigvis på dette som en trussel, men heller som en mulighet for byen til å dra nytte av forholdet til vannet. I kapittelet har vi også konsultert en ledende marinbiolog for å få innsikt i planleggingen av landskapet både over og under vann. Vi har også flettet inn temaet lek langs vannkanten og i sentrum som et pedagogisk verktøy så alle aldre kan lære om landskapet de bor i, og nyte det.

Grønne fingre

Gjenåpnet elv

Leke promenade

Fotgjengervennlig-by

Seilingssenter

Tidevannsflate

Ombygd marint landskap

Grønnere sentrum

Saunes-helsenettverk

N

0

250

04

Strategier for klimatilpasning: Overvannshåndtering

Flomrisikoen på Vestlandet er blant annet knyttet til håndteringen av overvann og avrenningsvann på landoverflaten. Regnvann har en tendens til å samles opp i områdene rundt eksisterende avløp. Klimakrisen kan føre til at Vestlandet blir varmere og får økt nedbør. Problemene dette medfører vil bli tydeligere over de neste tiårene.

Det finnes forskjellige tiltak for å håndtere flom ved innsjøer og elver. I tillegg til å forhindre flom, kan disse tiltakene brukes til å forbedre økosystemene, og til å skape opplevelsesrike og attraktive områder for befolkningen.

Hovedprinsippene for tiltakene er:

1 - Øke overflaten av gjennomtrengelig grunn slik at vann kan filtreres ned i jorden i stedet for å oversvømme landoverflaten.

2 - Redusere vannstrømmen i elver og bekker. Lavere vannstrøm gjør at vannet lettere kan filtreres og absorberes av jorden.

3 - Skape områder som kan bli oversvømt ved kraftig nedbør og flom. Dette kalles stormavløpssystemer, og kan enten skapes under bakken, eller ligge på landoverflaten.

4 - Øke mengden vegetasjon. Vegetasjon reduserer både vannstrømmen og øker filtreringen i jorden.

Ved kystområder på Vestlandet øker flomfaren ved høyvann og kraftig nedbør. Miljødirektoratet beregner at kystflomfaren i Ulsteinvik kan nå 3,95 meter over havet, innen 2050.

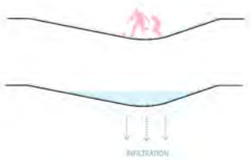
I de kommende årene, bør det planlegges tiltak for bygninger og områder under dette nivået.

Tiltakene bør ta hensyn til den nødvendige forbedringen av økosystemene langs havnefronten.

Hvis tiltakene blir integrert riktig, kan de tilføre verdi til offentlige rom og bolig- og rekreasjonsområder.

1
2
5
6
7
8
9
10
12
13
14
16

1. SWALE

Grunne, lineære grøfter som avleder regnvann fra veier og hindrer det fra å oversvømme elver og bekker. Grøften er en fordypning i landskapet med vegetasjon, som bidrar til å filtrere ut forurensende stoffer fra vannet. Grøften fylles med vann etter kraftig nedbør, men er ellers tørr.

2. REGNBED

En kunstig dam med vegetasjon rundt, som forhindrer oversvømmelse og flom via regnvann-soppsamling. Overvann fra veier og grøfter renner ut i dammen, og vegetasjonen rundt bidrar til å rense vannet.

3. TERRASSERTE DAMMER

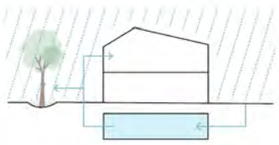
Barrier og nivåforskjeller i elver, dammer og grøfter, som forhindrer oversvømmelse ved kraftig nedbør. Barrierene minker vannføringen og gjør det mulig for jorden å absorbere deler av vannet, før det renner videre ned til neste nivå.

4. GJENNOMTRENGELIG BELEGNING

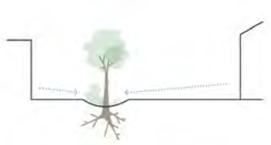
Fortau, veier og parkeringsplasser som lar vann passere gjennom ned til jorden. Gjennomtrengelig belegning forhindrer oversvømmelse med porøse materialer eller belegningsstein som lar overvannet absorberes av jorden under. Teknikken kan redusere forurensing i jorden.

5. OVERVANNSHÅNDTERING

Regnvann samles opp i tanker under bakken. Vannet transporteres til tankene via takrenner og rør, og minsker dermed mengden overvann som renner ut i elvene. Vannet i tankene filtreres, og kan gjenbrukes.

6. GRØNNERE BYROM

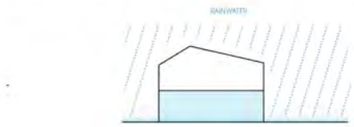
Plante trær og etablere grøntområder for å skape et bedre bymiljø. Grøntområdene fungerer som oppholdssteder, i tillegg til å bidra til renere luft og skygge om sommeren. Grønnere byrom bidrar til å skape inviterende omgivelser for gående og syklende.

7. VANNTORG

Et torg som kan fylles med vann under kraftig nedbør eller ved flom. Under kraftig nedbør renner regnvannet fra området ned til torget, som fylles med vann i korte perioder, før det filtreres ut. Torget fungerer som et rekreasjonsområde.

8. ARKITEKTUR PÅ VANNET

Bygninger på stylter ved havnefronten. Havnefronten aktiveres og integreres med byen ved å bygge ut på vannet. Med brygger og hus på vannet, skaper man verdi langs havnen og trekker befolkningen ut mot havet.

9. ARKITEKTUR PÅ VANNET

Bygninger på stylter ved havnefronten. Havnefronten aktiveres og integreres med byen ved å bygge ut på vannet. Med brygger og hus på vannet, skaper man verdi langs havnen og trekker befolkningen ut mot havet.

10. TIDEVANNSPLASSER

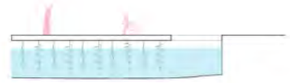
Områder hvor befolkningen kan interagere med vannet. Områdene er rekreasjonssteder som er tilpasset tidevannet, og som endrer seg i takt med vannstanden. En tidevannsplass kan for eksempel være trapper ved vannkanten, hvor havet når forskjellige nivåer i løpet av dagen.

11. SANDBARRIERER

Forhøyninger av sand på havbunnen som demper bølgene før de når havnen.

12. URBAN HAVOPPDRETT

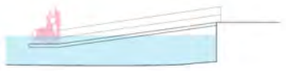
Skjelloppdrett og dyrking av alger og sjøgress i bestemte områder langs havnen. Blåskjellene og sjøgresset renser vannet, og bidrar til økt biologisk mangfold og et sunnere økosystem i havnebassenget. Havoppdretten muliggjør lokal dyrking av sjømat og forskning på marinbiologi.

13. FISKESTASJONER LANGS KYSTEN

Fiskestasjonene kan fungere som et inkluderende og attraktivt møtested for lokalsamfunnet og besøkende. Organisert fiske bidrar til kontrollerte bestander i havnebassenget, og sørger for et balansert økosystem.

14. UNIVERSELT UTFORMET

En inkluderende havnefront med universelle løsninger for å komme ut til vannet.

15. STRANDKANT

Etablere stradkant så befolkningen lettere kan komme i kontakt med vannet. Stranden lar befolkningen komme helt ned til vannet, og skaper en glidende overgang mellom land og vann. Stranden vil også fungere som et oppholdssted og bidra til å gjøre havnefronten mer attraktiv.

16. FLYTENDE BYNINGER

Flytende bygninger langs havnefronten. De flytende bygningene festes til havnefronten i horisontal retning, men kan bevege seg vertikalt i takt med endringer i vannstanden. En fordel med flytende bygninger sammenlignet med bygninger på stylter, er at svært lite konstruksjon foregår under vann og på havbunnen.

04

Strategier for klimatilpasning: Miljøintervensjon i møtet mellom land og vann

Det globale tapet av biologisk mangfold vil få konsekvenser for oss mennesker. Det er derfor viktig at vi tilpasser oss klimaendringene. Følgende strategier bør innføres for å sikre biologisk mangfold i havet, fremtidig fiske, og helsen til den nåværende og fremtidige befolkningen.

Strategiene kan også bidra til å forbedre livskvaliteten til innbyggerne i Ulsteinvik; de kan gjøre det enklere å få statlig støtte og ekstern finansiering, i tillegg til at det blir et attraktivt sted å utvikle bærekraftig turisme.

UNDERVANNSSTRATEGIER

MARINT MANGFOLD

Det er viktig å etablere biologisk mangfold ved havnefronten. Ved å introdusere strukturerende arter (nøkkelarter) som tang, sjøgress og ålegras, legger man til rette for at andre arter kan slå seg ned. Blåskjell og flatøsters er også viktige arter, som legger grunnlaget for habitater for andre arter. Alle artene som introduseres må være lokale, og artenes livssyklus og rolle i økosystemet bør vurderes nøye. En slik strategi kalles en "tilretteleggingskaskade", og innebærer positive ringvirkninger på det lokale biologiske mangfoldet ved innføringen av nøkkelarter. Strategien bidrar til stabilitet for fiskeindustrien i området, og blir dermed en økonomisk og kulturell ressurs i Ulsteinvik.

BLÅSKELLREV OG OPPDRETT

Vi foreslår å etablere et marint oppdrettssenter ved siden av den nye Fiskehallen. Blåskjellene kan bli en økonomisk ressurs og en turistattraksjon, i tillegg til at de har en økologisk funksjon ved at de filtrerer vannet i havet og forbedrer kvaliteten på økosystemene langs havnefronten. Blåskjell kan vokse på skjær på havbunnen, eller på tau og påler. For å lykkes med å etablere blåskjellhager, kan det være nødvendig å distribuere hummer- og strandkrabbehabitater i området. Hummeren og strandkrabbene fungerer som havbunnens 'vaktmestere' og bidrar til et rent og balansert undervannsmiljø. Det bør etableres fiskerestriksjoner i området, slik at hummeren ikke blir overfisket.

RESTAURERING OG BESKYTTELSE AV SJØGRESSENGER OG TANGSKOG

Sjøgress og tang bidrar til svært produktive og dynamiske økosystemer. De gir mat og legger grunnlaget for habitater for mange forskjellige organismer.

Det er mulig å etablere enger av sjøgress ned til ca 5 meter under LAT (laveste astronomiske tidevann) i Ulsteinvik. Ålegras (Zostera marina) er en innfødt art i Norge, men bestanden har minket de siste årene. For å trives trenger sjøgresset lys. Arten trues av fysiske forstyrrelser i økosystemet, for eksempel ved at ankre eller lenker dras gjennom sjøgressengen. Mudring i havnebassenget, og utdyping av området vil også skade plantene.

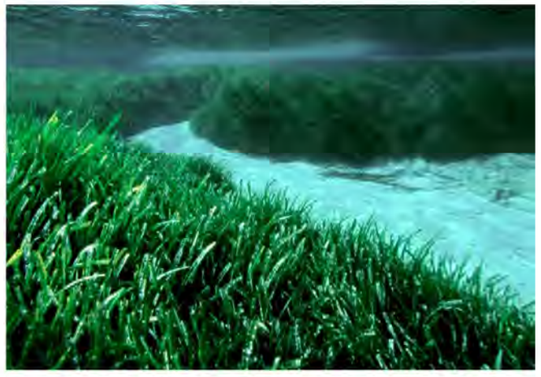
Tang-og tareskog dannes av flere arter som er innfødte i Norge. I eksponerte områder finnes tarearten stortare (Laminaria hyperborea). I dypere, mer skjermede områder langs kysten finnes tarearten sukkertare (Saccharina latissima).

Dykking i Norge

Resturant ved bjåskjellanlegg I Catalonia, Spain.

Ålegras er en innfødt art i Norge som er utryddningstruet

STRATEGIER PÅ VANNOVERFLATEN OG LANGS VANNKANTEN

MYKERE VANNKANT

Vi foreslår å lage så mange tidevannsplasser og 'myke' kanter som mulig. Det betyr for eksempel å etablere strandkant der vannet nå skyller inn over harde, ugjennomtrengelige overflater. Ved å introdusere nøkkelarter som ålegras, kan man oppnå naturlig erosjonskontroll langs vannkanten. Ålegraset bidrar også til å rense vannet og havbunnen, og legger til rette for at andre arter kan trives i økosystemet.

Et godt sted å starte vil være å restaurere områdene som tidligere fungerte som tidevannssoner i 1969. Vi anbefaler å gjøre om deponiet til en myk kant som fungerer som en dynamisk overgang mellom land og vann, hvor tidevannet periodevis oversvømmer vannkanten. Området vil være ideelt for å reetablere dyreliv langs vannkanten i form av habitater for sjøfugler, insekter og andre marine arter.

MODIFISERING AV HARDE KANTER

Kanter i betong og stein kan ombygges med habitatforbedrende strukturer og materialer, for eksempel med modulær belegning som fliser og plater. Nye strukturer og arkitektur som bygges på vannet bør utformes med hensyn til de marine økosystemene, spesielt med tanke på materialbruk.

KONSTRUERTE OMGIVELSER

Vi anbefaler å inkludere åpninger for lys / luker i havna, så sjøgress og andre organismer får tilstrekkelig med dagslys. Når det gjelder kunstig lys, kan dette være en form for forurensning for økosystemene langs havnefronten. Hvis det introduseres kunstig lys, bør det følge en naturlig døgnrytme av hensyn til organismene i vannet.

MARINT KUNNSKAPSSENTER

Vi foreslår å bygge kunnskapssenteret ved Stiftelsen Vikholmen. Det vil være et senter for læring og kunnskap om den maritime verden, hvor lek og historie integreres. Prosjektet kan finansieres av offentlige institusjoner som EU-FP7-programmet. Senteret kan også bidra til å tiltrekke utdanningsinstitusjoner, eksterne selskaper og turister til Ulsteinvik.

STRATEGIER PÅ LAND

ELVEOMRÅDER

Vi anbefaler å åpne og gjenopprette vassdragene når det er mulig, og å beskytte de økologiske buffersonene rundt elvene ved lineære parker og promenader, som foreslått i "Blue Health Networks". Bufferen skal være så bred som landskapet tillater, med et minimum på 10-50 m.

PLASTFRIE LEKEPLASSER

Når det kommer til lekeplasser bør kommunen unngå bruk av plast, og heller bruke naturlige materialer som sand, gress og kork.

Tidevannssone i Ulsteinvik i 1969.
Fraværende per i dag.

En lysåpning i havnen gir også rom for lek.
Vestre Fjord Park by ADEPT arkitekter.

Marint Kunnskaptssenter i Malmö.
By NORD Achitects.

Gjenåpning av Hovinbekken i Oslo.
Bjerkedalen park by Dronninga Landskap.

04

Strategier for klimatilpasning: Lek og Læring

Klimatilpasningsdyktige byer er lekne byer! Lek i Ulsteinvik kan være et pedagogisk verktøy for læring, og havnefronten er det ideelle landskapet. Lek handler om avslapning, og å være under, over, i, mellom og sammen. Lek er vår måte å lære om liv, samfunn, kultur, natur og mer.

Tre prinsipper for å etablere lek i Ulsteinvik:

1 Alle har rett til å leke!

2 Lek er naturens pedagogikk

3 Lek skal være utmattende

Det er mange muligheter for lek ved Ulsteinviks havnefront:

1 Vikhylen tidevannsflate- Dette kysthabitatet er et sted for læring om marin økologi. Det tilbyr en rekke aktiviteter for alle aldersgrupper, deriblant seiling og vannaktiviteter for barn, kanopadling, brettseiling og SUP. Det nye kunnskapssenteret fungerer også som et sted der ungdom kan møtes og sosialisere.

2 Havnepromenade - En sti hvor befolkningen kan oppleve de forskjellige stedene langs den urbane strandpromenaden. Her kan de unge gå trygt nær vannet og lære om historien.

3 Sjøgata barnebad - Et bad på sjøen hvor barn kan leke, og alle er velkomne. Dette kan også fungere som et badested for blinde og funksjonshemmede.

4 Sjøgata lekepromenade - Fra barnebadet til kirken går det en opplevelsesrik promenade med muligheter for lek. Et stort vannspeil fungerer som en sprutepute for barn, og den skiftende refleksjonen er et kunstverk å glede seg over.

5 Kyststeiner- Et habitat for kystarter og dyreliv, og et spennende sted for innbyggere å utforske. Barn kan balansere på steinene, mens andre kan utforske dyrelivet mellom steinene og ved vannkanten, og lære mer om deres rolle i havnenes økosystem.

6 Utendørs havnebad - Et sted for bading, dykking, sosialt samvær og avslapning.

7 Utendørs klatrevegg - Fasader kan fungere som klatrevegger for mennesker i alle aldre. Her kan de utfordre seg selv og være lekene.

8 Ulsteinvik torg - Torget er et logisk sted for arrangementer, konserter og kultur. Fleksible møbler og leker (for eksempel sjakkbrikker) kan plasseres her, og om vinteren kan torget fungere som en skøytebane.

9 Saunesparken - Et rekreasjonsområde som tilbyr volleyball, minigolf og mange andre aktiviteter.

10 Nesbrygge - Ideell beliggenhet for et fiskemarked, blåskjellbruk og for å lære om den produktive fjorden.

2
3
4
5
6
7
8
9
10

04

Strategier for klimatilpasning: Lek og Læring

vannspeil: vannlek

sjøgata barnebad

coastal rocks

kyststeiner

kunnskapslek & lære

bad og lek

fasade: vertikal lek

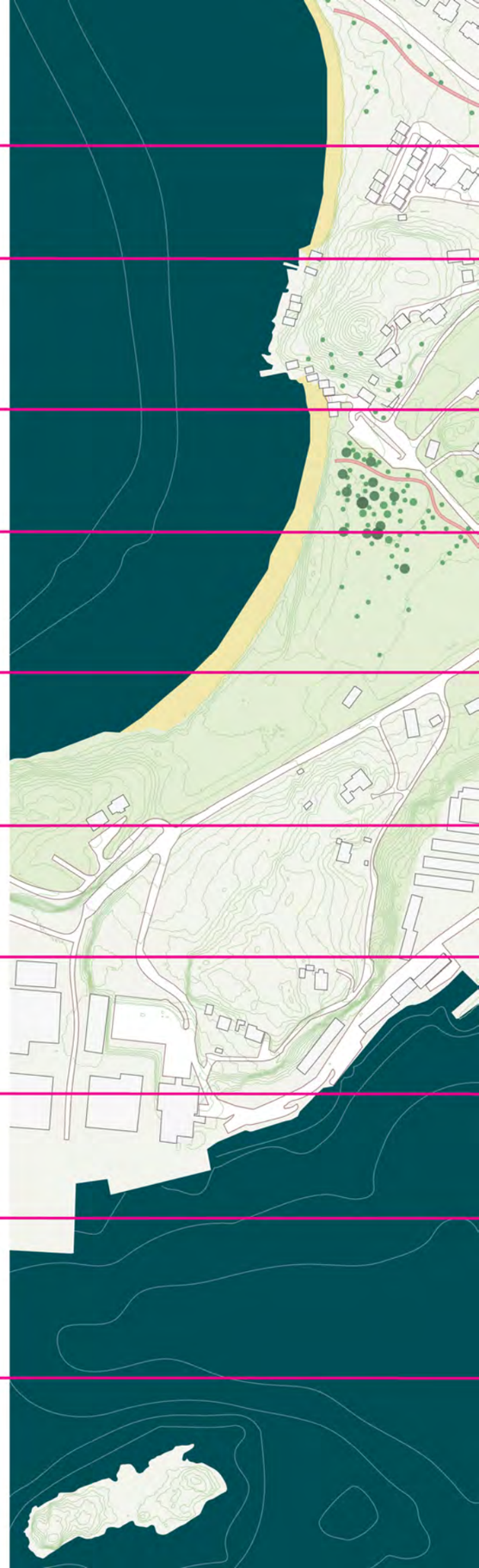
produktiv lek

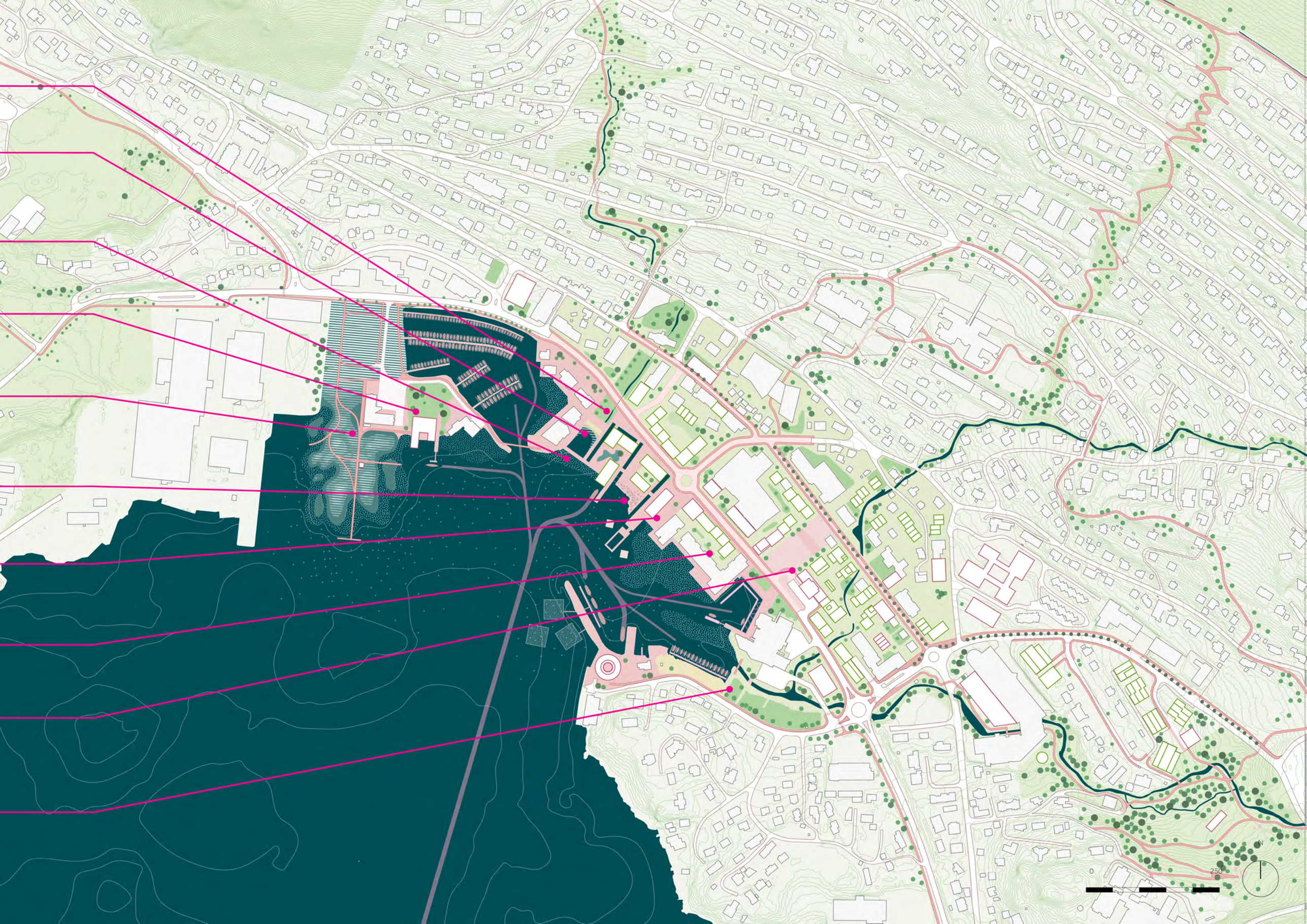

skøytebane på vinteren

kupert terreng for lek og sport

N
250

04

Strategier for klimatilpasning: Gjenopprette dynamiske tidevannsflater

Tidevannsflater er viktige økosystemer som for tiden er utrydningstruet. De er av avgjørende betydning for trekkfugler, samt visse arter blant krabber, bløtdyr og fisk. Tidevannsflatene forhindrer erosjon langs kysten, og er i økende grad en populær attraksjon for fuglekikkere og turgåere.

I 1969 hadde Ulsteinvik to tidevannsflater, en på hver side av havnen. Disse ble begge fjernet til fordel for havnefrontens utvikling og industri.

Vi foreslår å gjøre om deponiet rundt Gullblokka til en myk kant som fungerer som en dynamisk overgang mellom land og vann, hvor tidevannet periodevis oversvømmer deler av området. Tidevannsflaten vil være ideell for å reetablere dyreliv og innfødte arter langs vannkanten.

Designet av tidevannsflatene inspireres av marine naturtyper og informeres av observasjoner fra området. Blant annet geologiske observasjoner og lokale landskapsformer er med på å forme designet.

I tillegg til habitater for sjøfugl, insekter og marine skapninger, foreslår vi også å lage et fugletittingstårn.

Tidevannsflatene ligger ved siden av det marine kunnskapssenteret hvor vi anbefaler å etablere utkikkspunkter og innblikk i det marine undervannslivet: for eksempel ved å bruke GoPro eller undervannsdroner som publikum kan se på skjermer på land.

Tidevannsflater

Fuglekikkingstårn

Marine kunnskapssenter

Sukkertare (Saccharina latissima)

Steinkobbe (Phoca vitulina)

Drone —Marint kino i kunnskapssenteret

Ålegras (Zostera marina)

Hummer (Homarus gammarus)

Blåskjell (Mytilus edulis)

04

Strategier for klimatilpasning: Gjenopprette dynamiske tidevannsflater

Gråhegre (*Ardea cinerea*)

Gråhegren er en del av hegrefamilien, og er spesielt utbredt på Vestlandet. Den jakter på grunt vann og spiser småfisk, insekter, frosk og mus. Gråhegren er en trekk-og streiffugl som kan overvintre langs norskekysten. Ungfuglene trekker til mildere klima om høsten.

Ålegras (Zostera marina)

Ålegras er en strukturerende art. Det vil si at den legger grunnlaget for et økosystem, og for at andre arter og organismer skal kunne overleve. Den gir ly for blant annet fisk og krabber, og fungerer som næring for mange forskjellige arter.

Sukkertare (Saccharina latissima)

Sukkertaren er også en strukturerende art. Den kan danne sukkertareskog som skaper leveområder for en rekke arter. Slike skoger er viktige for alger, bløtdyr, krepsdyr, fisk, fugl og for sjøpattedyr.

Alke (Alca torda)

Alken er en havfugl som er utbredt langs Mørekysten og i Nord-Norge. Den er en dyktig svømmer og dykker, og lever av fisk og småkreps. Alken hekker i fuglefjell i kolonier.

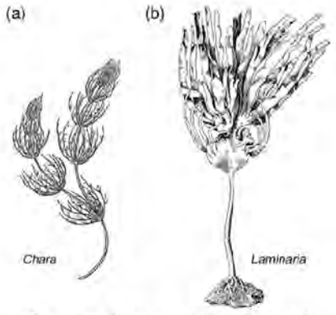
Blåskjell (Mytilus edulis)

Blåskjell er en viktig del av økosystemene i havet. De bidrar til å rense vannet ved at de filtrerer planteplankton og andre mikroorganismer. Blåskjellene kan filtrere flere liter vann i timen. De fungerer som næring for sjøstjerner, fugl og fisk.

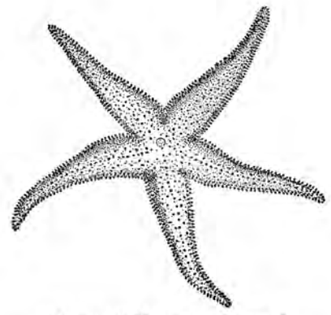
Flatøsters (ostrea edulis)

I likhet med blåskjellene, bidrar flatøsteren til å rense vannet ved å filtrerer ut plankton, mikroorganismer og bakterier. Flatøstersene spises av krabber, fulg, fisk og sjøsterner.

Stortare (laminaria hyperborea)

Stortaren er norges største alge, og den er utbredt langs hele norskekysten. Stortare har stor betydning for havets økosystemer fordi den er en primærprodusent. Tareskogen utgjør et viktig habitat langs kysten.

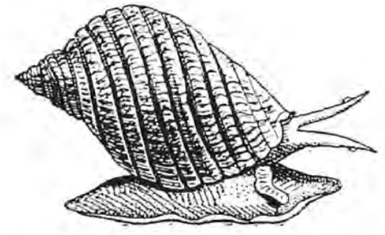
Korstroll (Asterias rubens)

Korstroll, eller vanlig korstroll, er en art av sjøstjerner. De lever av muslinger og blåskjell, og bidrar til å rense havbunnen ved at de spiser dødt, organisk materiale.

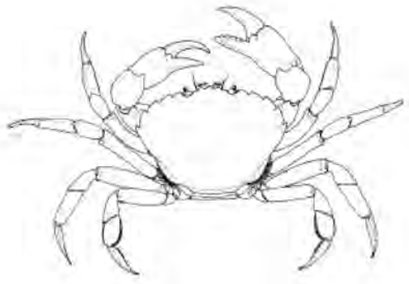
Steinkobbe (Phoca vitulina)

Steinkobbe, også kjent som fjordsel, holder til i kystnære områder langs hele norskekysten. Arten beiter på fisk langs kysten, og foretrekker områder hvor de kan dykke ned til 20-40 meters dyp.

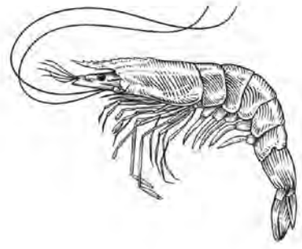
Storstrandsnegl (littorina littorea)

Storstrandsnegl er en av de vanligste typene strandsnegler i Norge. Den lever av alger og annen plantekost, og bosetter seg blant tang og tare. Storstrandsneglen blir spist av sjøstjerner, hummer og fisk.

Strandkrabbe (Carcinus maenas)

Krabber er viktige i havets økosystemer fordi de er altetende. De lever blant annet av alger, tang, muslinger og døde dyr. Dermed bidrar de til å rense havbunnen.

Sandreke (Crangon crangon)

Sandreken finnes langs hele kysten i Norge, og er en viktig del av fiskeindustrien. Den trives i grunt vann, og lever av alger og mindre krepsdyr. Selv spises den av fisk og fugler.

Torsk (Gadus morhua)

Torsken er vidt utbredt langs norskekysten og er en stor del av fiskerinæringen i Norge. Den spiser skalldyr og andre fisker. Torsken er en kannibalistisk art, som vil si at den voksne torsken spiser fiskeynglingene. Den kan bosette seg i tareskog, er er dermed en viktig del av økosystemene langs kysten.

Hummer (Homarus gammarus)

Hummeren er en nøkkelart i økosystemene langs den norske kysten, fordi den renser havbunnen ved å spise dødt organisk materiale, i tillegg til blåskjell og snegler. Den fungerer som næring for torsk og andre fisker.

04

FRAMTIDENS MOBILITET OG GATEROM

300 meter byen

Å være et lite sted er både en fordel og en ulempe. Små forhold gir korte avstander og for Ulsteinvik et relativt konsentrert sentrum, færre steder å måtte rette fokus trafikalt, lave trafikkmenger i forhold til større byer, mm. Samtidig har mindre steder ofte færre ressurser og mindre økonomi til å gjennomføre større grep, dvs. mindre spillerom.

Det er viktig med en langsiktig plan og en visjon som kommuniseres godt til innbyggerne for å skape forankring og støtte. Dernest er det vesentlig å lage en plan for hvordan man skal nå målet gjennom ulike grep og tiltak (store og små, fysiske og ikke-fysiske). 300m byen er en spennende visjon – men hvordan kommer man dit?

Et viktig grep er å utvikle en overordnet, helhetlig grønn mobilitetsstrategi med tydelig definerte mål for hvordan man vil at innbyggerne skal forflytte i kommunen. Tidshorisonten bør være fra 5 til 15 år der man legger til rette for en gradvis endring. Å ha en overordnet strategi, gjerne med understrategier kan være et viktig grep for å sikre en sammenhengende og helhetlig utvikling der ulike grep og tiltak bygger opp under hverandre. (For mer om dette se bl.a. Hagen et al., 2019; Næss et al., 2013; Tennøy et al., 2017)

Skal man oppnå høyere gang- og sykkelandeler er det essensielt å prioritere gange og sykkel først (fra overordnet nivå til gateutforming). Hvor man plasserer viktige målfunksjoner, utvikling av gatenett (f.eks. snarveier, grønne forbindelser) kan påvirke mulighetene til å sykle og gå til ulike gjøremål. Å endre reisevaner og holdninger til mobilitet er ikke enkelt, men det er mulig. Erfaringer fra byer som har oppnådd gode resultater, for eksempel innen sykling, viser at en sammensatt tilnærming med helhetlige pakker over lengre tid, er viktig (Pucher and Buehler, 2010):

En overordnet strategi og visjon for grønn mobilitet kan følges opp med understrategier for gange, sykkel, kollektiv, og parkering. Kanskje også bilkjøring. Videre er det viktig at strategiene bidrar til en endring i hvordan man planlegger og utvikler byen og stedet som forklart over. Det gjelder offentlige prosjekter så vel som private utbyggere.

Løsningsforslag
Vi viser et nettverk av byrom med høy kvalitet som prioriterer gående og syklende først. Visjonen støttes av et system for smart mobilitet som skal gjøre det attraktivt å velge bort bilen.

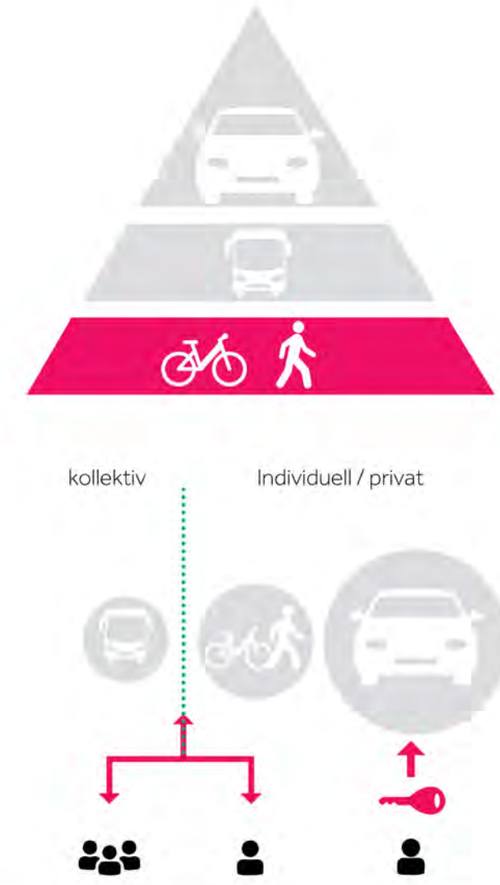
Kjøreveiene vil fremdeles være en viktig del av byens infrastruktur. Midlertidig må sentrale gater utformes for alle trafikantgrupper hvor det gis høy prioritet til gående og syklende. Målet er at bilen skal velges sist når man skal forflytte seg rundt i byen.

Mobilitetskonseptet består av følgende momenter:

- Etablering av mobilitetssløyfer for kontakt mellom viktige målpunkt
- Etablering av mobilitetshubs på sentrale knutepunkter og i nabolagene
- Nedbygging av Sjøgata fra vei til bygate
- Strategi for bilparkering

TRADISJONELL MODELL FOR PLANLEGGING

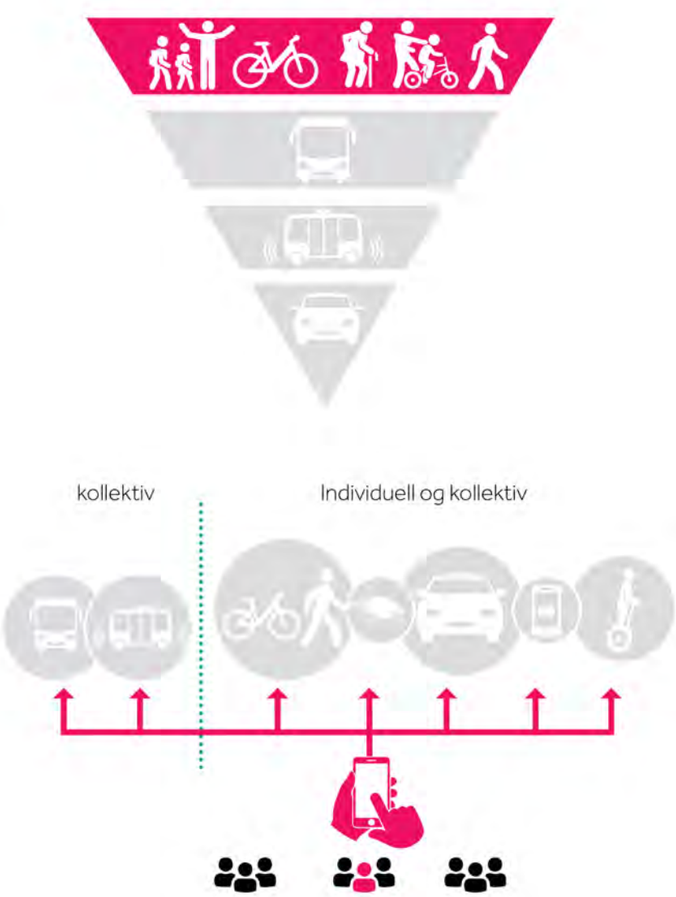
Bilfokusert planlegging

Statiske mobilitetsløsninger basert på eie-struktur

FRAMTIDENS MODELL FOR PLANLEGGING AV MOBILITET

Planlegging fokusert på aktive mobilitetsløsninger

Hybrid og fleksible mobiliteteslløsninger

FORMÅL

Senter fortetting
50 100 m2 (kontor+bolig+næring)

Fiskehall
1 000 m2

Nytt hotell
3 000 m2

Seilingsenter
800 m2

Helsehus
9 000 m2

Psykiatrisk og forskningssenter
2 520 m2

Generasjonshus
8 000 m2

Naturbarnehage
600 m2

P-hus
1 350 m2

TOTALT = 76.370 M2 BRA

FORMÅL

GATESTRUKTUR

Design av trygge gater og offentlige rom

Ulsteinviks største barriere er Sjøgata. Den skiller byen fra vannet, er lite fotgjenger- og sykkelvennlig og er preget av lange avstander mellom bebyggelse og store parkeringsplasser.

Et viktig grep for 300 meters byen er å omforme Sjøgata til en bymessig gate som er gå- og sykkelvennlig med hyggelige omgivelser. Vi foreslår å redesigne Sjøgata ved hjelp av møblering, materialbruk og landskap så den oppleves attraktiv for alle trafikantgrupper.

Parkering fører til lav tomteutnyttelse, byspredning og reduserte muligheter for å tilby et godt kollektivtilbud eller tilrettelegge for gang- og sykkelveier.

Gjennom bevisst planlegging og regulering kan parkeringspolitikk begrense bilbruk og skape mer trivelige og attraktive sentrums- eller boområder. De nære omgivelsene kan bli mer trafikksikre når bilen ikke lenger får parkere overalt. Dette kan skje ved å samle parkeringen i anlegg utenfor sentrumsområdene, reservere parkering til bosatte eller benytte avgift for å styre bruken (Christiansen et al., 2016).

Vi foreslår å effektivisere parkeringen i Ulsteinvik sentrum i p-hus som frigjør areal og muliggjør fortetting. Parkeringshusene foreslås plassert i utkanten av sentrum, en i hver ende av Sjøgata. På den måten kan gjennomfartstrafikken i Sjøgata reduseres og folk bevege seg til fots når de skal besøke sentrum.

Viktige kvaliteter i gatenettverket:

- Forgrønning og fortetting av Sjøgata og Bjørndalsvegen
- Bjørndalsvegen som "shared-space" med høyt fokus på gående og syklende
- Konsolidering av dagens parkering i p-hus

GATESTRUKTUR

MOBILITETSHUB

Design av trygge gater og offentlige rom

Vi foreslår en fremtidsrettet parkeringsstrategi for eksisterende boligområder ved bruk av mobilitetshubber i en 300 m radius. Målet er å styrke "300 meter byen" i Ulsteinvik og å redusere behovet for å eie egen bil.

En mobilitetshub er multifunksjonell og kan med fordel ligge i tilknytning til bussholdeplassene. Foruten privat parkering, finnes det tjenester for mikromobilitet og delebilordninger, i tillegg er det mulighet for innpassing av en rekke støttetjenester, eksempelvis pick-up punkt for pakker. Noen av de mer sentralt beliggende mobilitetshubbene kan plasseres i nærheten til eller tilknyttet dagligdagse gjøremål som post, supermarked og apotek mm.

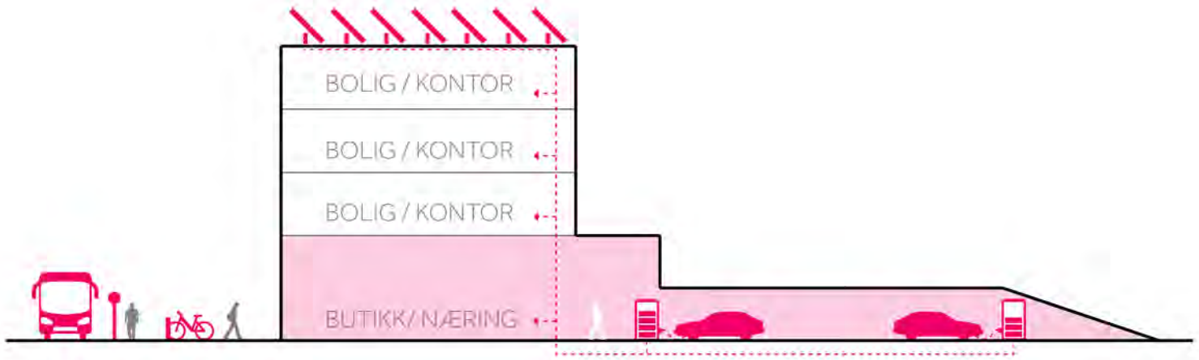
I mobilitetshubben kan man leie nabobil, bysykkel eller sparkesykkel, eller hoppe på bussen. Hensikten er effektive skifter mellom reisetilbud så attraktiviteten økes og flere velger kollektivtransport, gange eller sykkel, fremfor bilen.

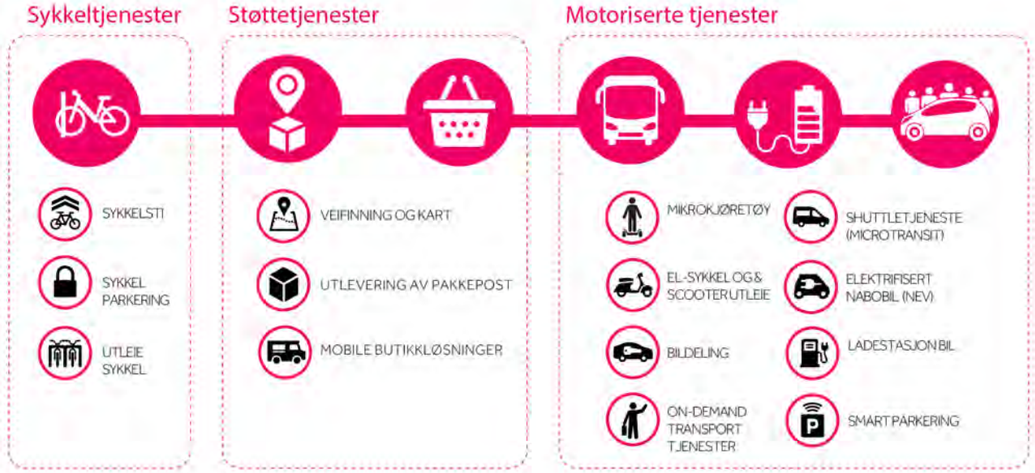
Erfaringer med mobilitetshubber fra andre steder i Norge og utlandet er positive, særlig i forhold til etablering av et bærekraftige mobilitetsmønster og offentlige rom som legger til rette for felleskap i nærmiljøet.

Trondheim kommune ser på muligheten for å etablere mobilitetshuber over hele byen for å tilby større fleksibilitet og tilgjengeliggjøre flere grønne transportmidler. Prosjektet er i forprosjektfasen. Les mer på Trondheim kommunes nettside: https://sites.google.com/trondheim.kommune.no/trondheimbylab/mobilioteket

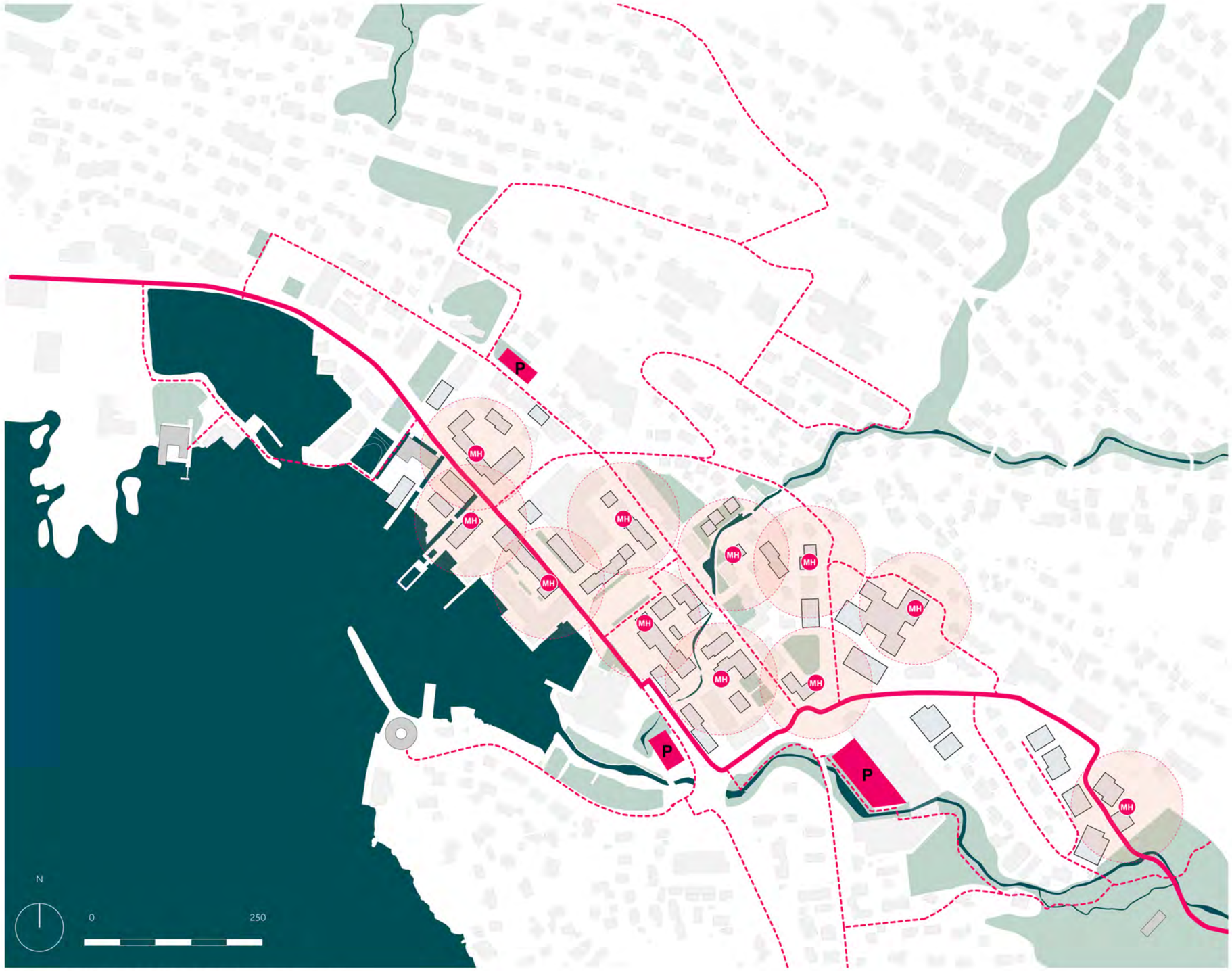
Typisk program i en mobiltetshub:

- Solcellelading av EL-biler
- Ladepunkt og sykkelparkering for EL-sykler/lastesykler, el-sparkesykler
- Servicetjenester for sykkel
- Delesykler/bysykler/sparkesykler
- Hentepunkt for lokalt produsert frukt og grønt
- Gjesteparkering
- Bildeling
- Tralleutleie, for transport av varer, innkjøp etc.
- Pick-up punkt for pakker og leveringer, slik at disse enkelt kan hentes "på veien hjem". Da blir også trafikken av leveringsbiler i nærområdet redusert.
- Lekestativ for barn eller lignende tilbud for andre brukergrupper for å korte ned ventetiden.

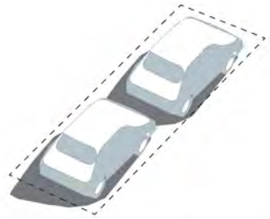

MOBILITETSHUBS KONSEPT

MOBILITETSHUBS OG PARKERINGSLØSNING

FRA GATEPARKERING TIL KOMPAKTE BYGNINGSLØSNINGER

P-Hus

Parkering under nybygg

04

Sjøgata transformeres over tid

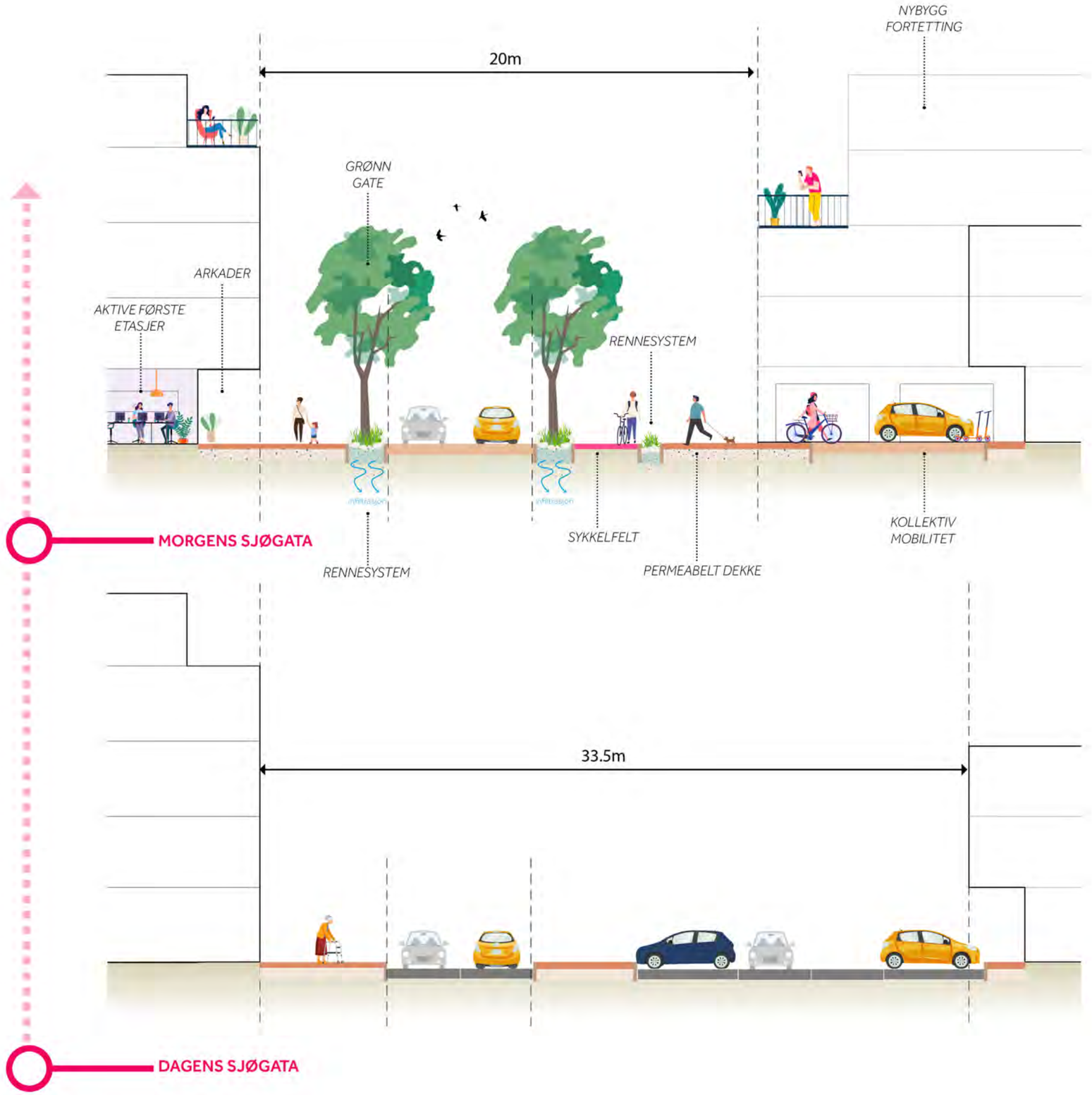
Sjøgata transformeres til en attraktiv bygate med et variert tilbud, og hvor oppsamling av regnvann, vegetasjon og sittebenker gjør gaten til en hyggelig oppholdssone. Vi foreslår en faset utvikling som muliggjør oppgradering til bygate før området fortettes.

Mål i første fase: Gjøre Sjøgata mer hyggelig og attraktiv for myke trafikanter.

Kvaliteter:
- Lav hastighet for økt bymessighet
- Planfri kryssing med lyskryss
- Forgrønning og etablering av åpent overvannssystem
- Dedikerte sykkelfelt

Andre fase: Etablering av p-hus samt frigjøring av tidligere p-areal til fortetting langs med Sjøgata.

Kvaliteter i andre fase:
- Tettere bysituasjon, økt bymessighet
- Utadrettede førsteetasjer
- Økt komfort for gående

Sjøgata transformeres over tid

04

Bjørndalsvegen transformeres over tid

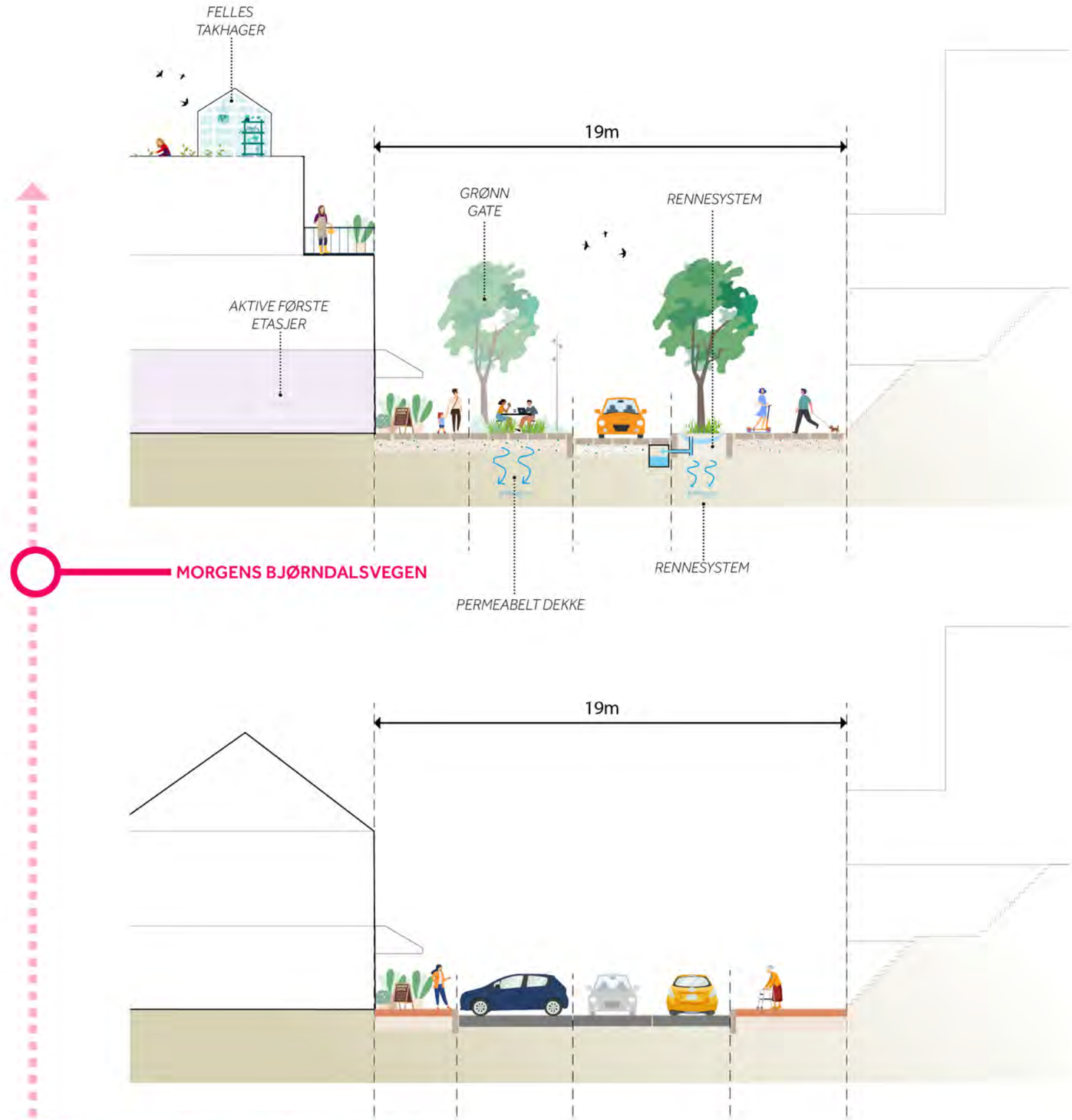
Miljøgata (Bjørndalsvegen) er nabolagets gate. I motsetning til Sjøgata foreslås gata som "shared-space". Lav hastighet, enhetlig gatebelegning og vegetasjon kan gi en gate med varierte oppholdskvaliteter.

Mål i første fase: Sikre bedre forhold for syklende og gående

Kvaliteter:
- Lav hastighet for økt bymessighet
- Enhetlig belegning
- Forgrønning og etablering av åpent overvannssystem

Andre fase: Fortetting for økt bymessighet

Kvaliteter i andre fase:
- Fortetting med boliger
- Bedre komfort for gående

Bjørndalsvegen transformeres over tid

04

Offentlig transport i sentrum

Ulsteinvik har et regionalt linjenett, men mangler et lokalt busstilbud som kan bidra til å realisere 300 m byen. I fremtidig situasjon vil Ulsteinvik ha et lokalt kollektivtilbud som er tilpasset reisende med ulike behov.

Eksempelvis en buss som enten har en fast kjørerute med faste holdeplasser eller som fungerer on-demand. Førerløse busser kan være fremtiden, men et betjent tilbud vil være med på å skape sosial trygghet for de reisende, spesielt for eldre.

I det fremtidige Ulsteinvik forestiller vi oss et sterkt kollektivknutepunkt, en mobilitetshub i sentrum, tilknyttet dagens skysstasjon. Vi mener midlertidig at kollektivknutepunktet kan bli enda mer attraktivt dersom skysstasjonen flyttes nordover og kobles på en mulig fremtidig kai for hurtigbåt til Ålesund og shuttlebåt til og fra Hurtigruta. Kortere avstand vil gjøre byttet mellom ulike transportmidler mer effektivt, eksempelvis overgang fra hurtigbåt til korresponderende lokal buss.

UTVIDET BUSSRUTE

HentMeg bussen i Bø i Telemark

- HentMeg er en brukertilpasset kollektivløsning. Du bestiller bussen på nett og bussen henter deg til avtalt tid på en holdeplass som ligger nærmest din lokasjon. På veien kan bussen plukke opp og sette av andre passasjerer. Avreise varsles med en sms når bussen nærmer seg.

MOBILITET SOM EN BRUKERTILPASSET SERVICETJENESTE

04

Helhetlige og innovative mobilitetsløsninger

Vi ser en dreining bort fra personlig bileie mot bruker-sentrert tjenester for moblitet. MaaS er et eksempel på hvordan man kan samle ulike mobilitetstjenester i en digital kanal - eksempelvis en app eller et nettsted - som forenkler registrering, booking og fakturering av en rekke transportformer (kollektivtransport, taxi, bildeleordninger mm.)

Hensikten er å tilgjengeligegjøre en rekke transportformer og la brukeren få velge den mest optimale transportløsningen etter dagens behov og ønsker. Slike innovative og helhetlige mobilitetsløsninger kan redusere reisekostnaden for brukeren og løsningen bidrar til å redusere klimagassutslipp.

Kanskje kan en digital løsning være et alternativ for Ulsteinviks handlingsplan for mobilitet.

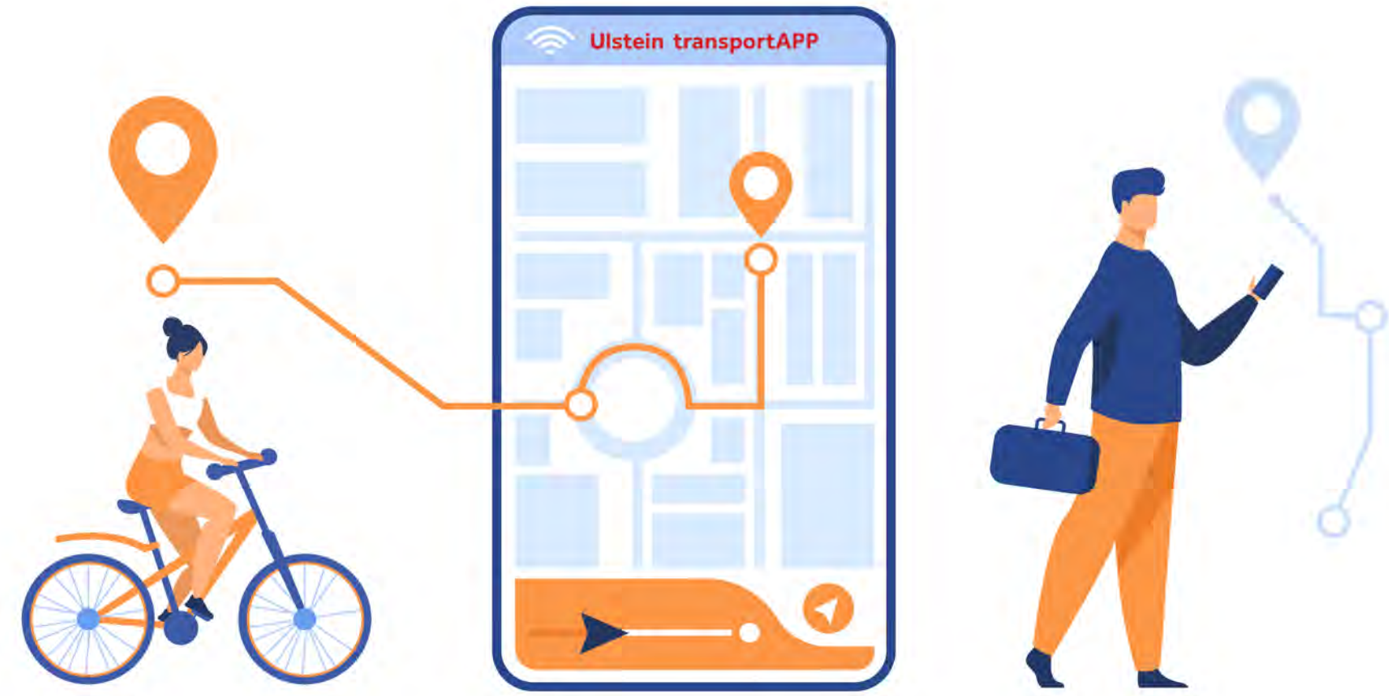
Referanse: ROSA-BUSSEN I OSLO

- Rosa-bussen i Oslo er et rutetilbud til eldre over 67 år som trenger shuttle fra dør til dør. Bussene er tilrettelagt for rullestol og rullator og du kan også ta med følge.

HVA ER MAAS?

MaaS (mobility-as-a-service) deler og skreddersyr mobiltetstjenester i sann-tid som øker effektiviteten, fordelene og tilfredsheten for kundene. MaaS kan være så enkelt som en app på mobilen som koordinerer tilgang og bruk av offentlige og private transportmetoder.

Brukererfaring

- Skreddersydd on-demand mobilitetsløsning som forenkler betaling og bestilling
- Reduserer tid tilbrakt i trafikken
- Øker fysisk aktvitet - oppmunterer gjennom å integrere ulike mobilitetstjenester, inkludert gange og sykkel

Miljøbevissthet

- Gjør det enklere å la bilen stå
- Mindre trafikkbelastning med reduksjon av biler på veien (gjennom tilgang på ulike transporttjenester)
- Muliggjør omdisponering av gater og parkeringsareal til forgrønning og vegetasjon

POTENSIELLE FORDELER

NØKKELFUNKSJONER

Samarbeid

Integrering av offentlig transport og private mobilitets-operatører gir økonomisk robusthet og samtidig varierte brukersentrerte reisealternativer.

Informasjons-giving

For implementering er det nødvendig med god informasjonsgiving fra myndigheter og lokale MaaS selskaper.

Brukererfaring

En brukeropplevelse med høy kvalitet når det gjelder overkommelige priser, tilgjengelighet, bekvemmelighet samt trygge og sikre mobilitets-alternativer.

Innovasjon

Det er essensielt at myndigheter lærer av innovative forretnings-modeller som er tatt i bruk av forskjellige nyetableringer for å effektivisere det generelle mobilitets-systemet.

Kobling av data

Kobling av data fra mobilitetsoperatører, private selskaper og myndigheter er nødvendig for å kunne møte brukernes behov, og for å øke effektiviteten og potensialet for å dele kunder.

04

BÆREKRAFTIGE ULSTEIN

Tettstedsutvikling i et nullutslippsperspektiv

Bærekraftstrategien for det nye sentrumsområdet i Ulsteinvik bygger på FNs bærekraftsmål, BREEAM Communities prinsipper for bærekraftig byutvikling samt prinsipper for ZEN (zero emission neighbourhood). Temaene som drøftes og verktøyene som introduseres på de neste sidene, kan bidra til å gjøre utbyggingen mer bærekraftig. Samtidig vil vi også peke på utfordringene mht. ambisiøs energiplanlegging på bydelsnivå og hvilket handlingsrom kommunen har i denne sammenheng.

Forskningsprosjektet ZEN FME har som hovedmålsetting å utvikle løsninger for framtidens bygninger og byområder som bidrar til at nullutslippssamfunnet kan realiseres. ZEN pilotprosjektene inkluderer både nye områder og etablerte områder som skal oppgraderes og videreutvikles.

I en tidligfaseplanlegging, som for tettstedet Ulsteinvik, er det flere faktorer som er viktig for å redusere klimagassutslippene. Gangavstand til urbane kvaliteter og gå-vennlige gater, nærhet til lokalsenter, offentlig transport og skoler er nødvendig for å redusere bilbruk og dermed redusere utslippene. I tillegg vil vi peke på to faktorer som er aktuelt å tenke på mens utviklingen er i en tidlig fase:

PLANLEGG ENERGIKONSEPTET TIDLIG

Det vil ikke være mulig å realisere utslippsfrie, smarte byer eller bydeler uten en kraftig reduksjon av energiforbruket i eksisterende bygningsmasse og at det stilles strenge krav til energiforbruket i nye bygg. At kommunens energiplan kartlegger kunnskap om energibruk i bygg på kommune- og nabolagsnivå, spiller på denne måten en nøkkelrolle i utviklingen av nullutslippsnabolag. En utslippsfri og smart bydel i Ulsteinvik vil krever en detaljert gjennomgang og plan for reduksjon i energiforbruket i den allerede eksisterende bygningsmassen.

Kommunenes arealplan legger føringer for hvilke bygg som blir oppført hvor, som igjen legger føringer for all infrastruktur som veier, vann- og avløpsnett, og sist, men ikke minst, framtidig energibruk – både fra strømnett og fjernvarmenett. Utfordringen i dag er at energi ikke er en del av kommunenes arealplan, og som får konsekvenser for realiseringen av utslippsfrie bydeler.

Les mer om arealplanens rolle for smart byutvikling: https://www.sintef.no/siste-nytt/energi-inn-i-kommunenes-arealplan-en-forutsetning-for-smarte-byer/

Det er også visse lovmessige hindringer en må tenke på når en planlegger for utslippsfrie tettsteder. I Plan- og bygningsloven er det i første rekke krav til materialbruk og klimagassutslipp (med krav om en prosentvis forbedring fra TEK17). Det kan stilles spørsmål ved om det lar seg gjøre å stille krav om passivhusstandard innenfor dagens regelverk. Energiloven er i stor grad tilpasset enkeltbygg og balansering på nabolagsnivå blir ikke incentivert med dagens avregningspraksis når vi har ulike eiere av byggene.

En mulighet Ulsteinvik kommune har er å peke ut pilotområder hvor det kan stilles strengere krav enn i dagens lovverk. Det er blant annet prøvd ut i Sveits. Dette kan blant annet gjøres ved å sette en hensynssone/sikringssone for nullutslipp der det stilles ekstra skjerpende krav.

Les mer om ZEN og lovverk her: https://fmezen.no/wp-content/uploads/2020/06/ZEN-Memo-no-26_ZEN-og-lovverket.pdf

Ulsteinvik innovasjonsbydel (se side 100) egner seg godt som et pilotområde for ZEN. En ambisjon om å skape nullutslippsnabolag etter ZEN prinsipper kan gjøre Ulsteinvik til et foregangsområde i bærekraftig byutvikling. Innovativ og klimavennlig materialbruk, nye former for overvannshåndtering og energibruk, utradisjonelle koblinger mellom funksjoner kan testes på stedet.

SØRG FOR BRED MEDVIRKNING

Skal Ulsteinvik få til det grønne skiftet, må de få befolkningen med på tankegangen. Å involvere innbyggerne i omstillingsprosesser der målet er å gjøre byen mer klimavennlig, kan være utfordrende. De lovpålagte medvirkningsprosessene i Plan- og bygningsloven blir ofte kritisert for at de i liten grad fanger opp befolkningens behov i byutviklingen. Også måten innbyggere blir inkludert på i omstillingsprosesser, er blitt kritisert. Kommunene er derfor på jakt etter nye måter å inkludere befolkningen på i prosesser som handler om å gjøre byer eller bydeler mer bærekraftige.

Design-tenking som metode er en brukerorientert tilnærming som skal sikre verdiskaping i møtet mellom mange og ulike interessenter i byutviklingen. Målet er tidlig medvirkning og en kontinuerlig medvirkning som ivaretar brukerens behov, som gir eierskap og realisering av nye løsninger, men ikke minst i realiseringen av bærekraftperspektivet i bydelen.

Les mer om nye metoder i medvirkningsprosesser:
https://fmezen.no/wp-content/uploads/2020/06/ZEN-Report-25_Nytt-blikk-p%C3%A5-medvirkningsprosesser.pdf

ZEN pilotprosjektene fungerer som innovasjonsarenaer hvor forskere fra ZEN, sammen med entreprenører, eiendomsutviklere, kommuner, energiselskaper, bygningseiere og -brukere, tester ut nye løsninger for bygging, drift og bruk av nabolag for å redusere klimagassutslippene på et områdenivå til null.

De ni pilotprosjektene i ZEN i Norge er alle på ulike stadier, men måles alle etter ett sett med kriterier som vist i figur 1. Så sammenlignes pilotområdet med referanseprosjekter (dagens standard).

Les mer om ZEN indikatorene her:
https://fmezen.no/wp-content/uploads/2019/03/ZEN-Report-no-11_The-ZEN-definition_A-guideline-for-the-ZEN-pilot-areas.pdf

Kvalitetskriterier for ZEN-pilotene

04

Sirkulær strategi for energi og varme

Elektrisitet og varmeproduksjon er viktige bidragsytere til klimagassutslipp, og bruken av disse forventes å øke de kommende årene. Det er derfor viktig at fremtidens energisystem kommer fra fornybare kilder og har større forbrukerfleksibilitet. Det må også være robust og pålitelig.

Nullutslippsbygninger (ZEB) and nullutslippsnabolag (ZEN, fmezen.no) er essensielle for utviklingen av fremtidige bærekraftige energisystemer. Enkelt fortalt, en ZEB genererer like mye elektrisitet fra stedlige, lokale fornybare energikilder som den konsumerer i løpet av levetiden.

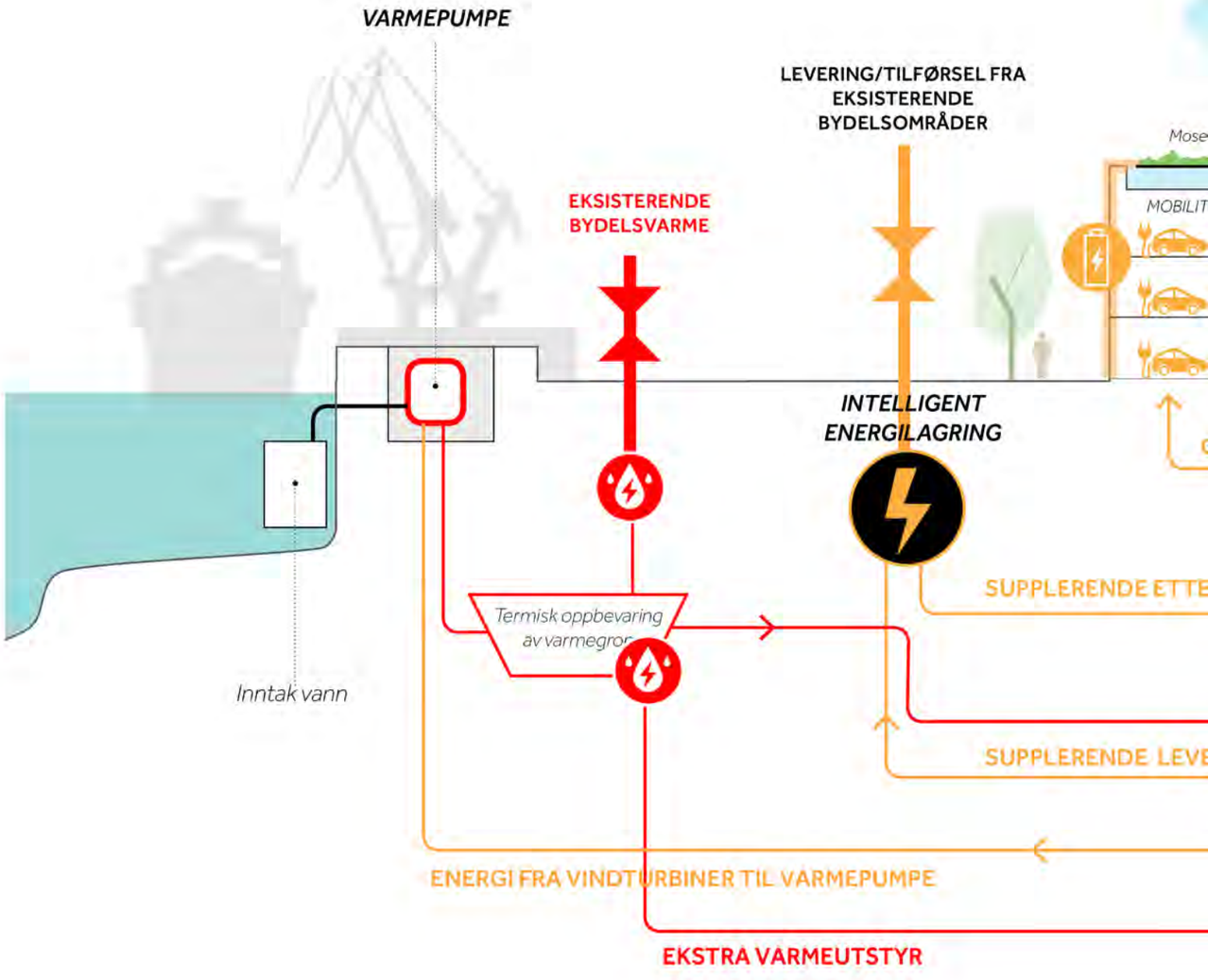
Det samme prinsippet gjelder også for ZEN, men et nullutslippsnabolag er mer komplekst enn en enkelt bygning og det er utfordrende å få til en nullutslippsbalanse. Det er derfor avgjørende med et energisystem som tillater for fornybar energi i oppvarmingen av ZEBs og ZENs.[1]

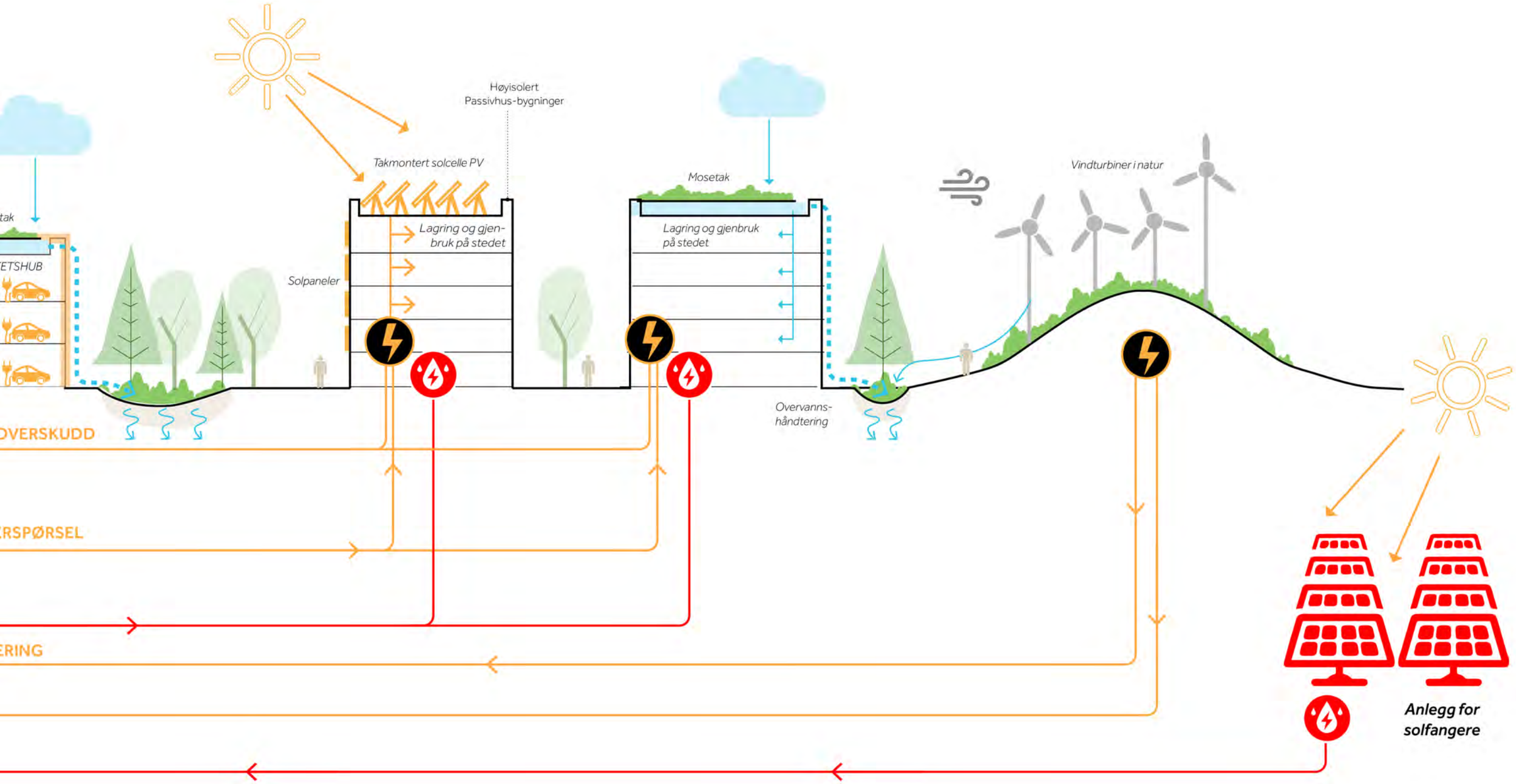
Ulsteinvik har en slik kilde gjennom et fjernvarmenett (Ulstein Fjernvarme AS) som leverer varme til bygninger langs med hovedveiene i Ulsteinvik (https://www.ulsteinfjernvarme.no/). Det er flere nettstasjoner langs med fjernvarmenettet. For å kunne utnytte fjernvarmen må bygninger installere vannbåren varme/distribusjonssystem.

Varmen i fjernvarmenettet er generert av sjøvarmepumpe. En varmepumpe koblet til et varmenettverk regnes som en av de beste, om ikke den beste løsningen, med hensyn til energibruk og klimagassutslipp, spesielt i Norge der mesteparten av elektrisiteten kommer fra fornybar vannkraft.

Vi vil også foreslå at det undersøkes om spillvarme fra den lokale skipsindustrien i Ulsteinvik kan nyttes som varmekilde i fjernvarmenettet.

1.FME ZEN report: "Thermal energy systems in ZEN" https://fmezen.no/wp-content/uploads/2018/06/ZEN-Report-no-3.pdf)

Høyisolert
Passivhus-bygninger
Takmontert solcelle PV
Mosetak
Vindturbiner i natur
Lagring og gjen-
bruk på stedet
Lagring og gjenbruk
på stedet
Solpaneler
Overvanns-
håndtering
OVERSKUDD
ERSPØRSEL
ERING
Anlegg for
solfangere

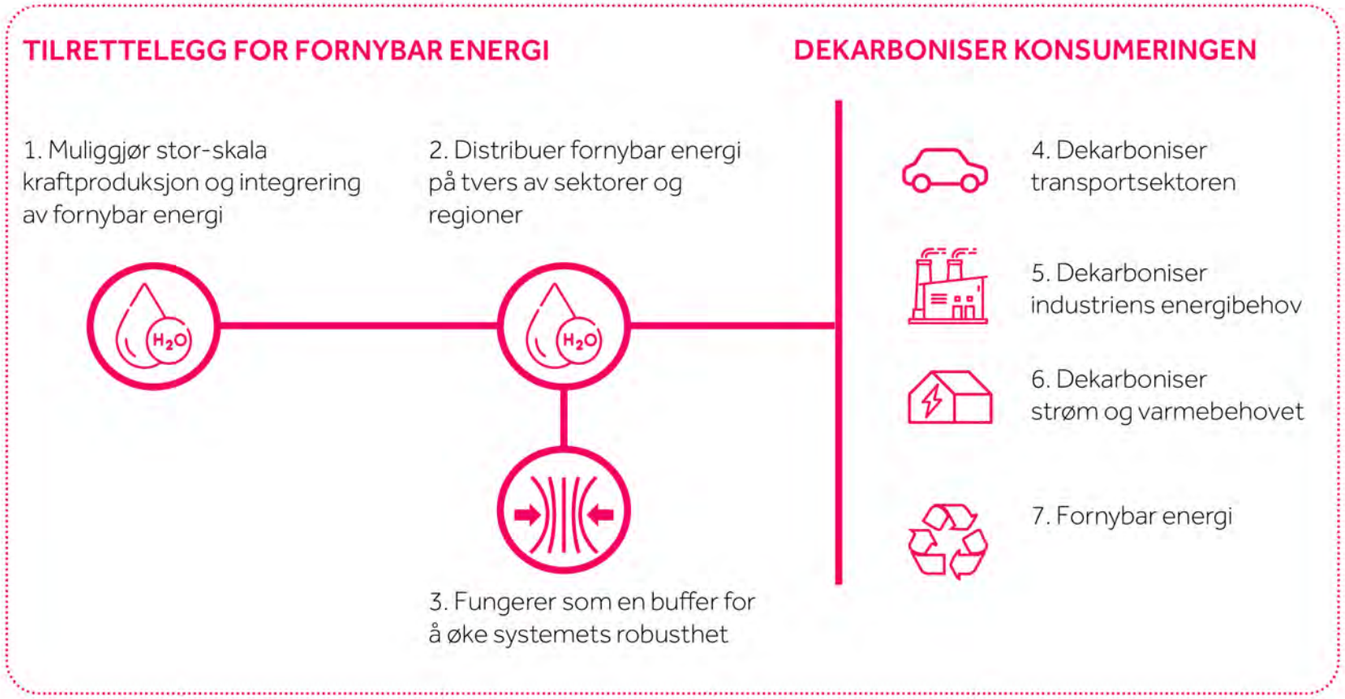
04

Ren energi - bruk av Hydrogen

Bruken av hydrogen er i dag først og fremst knyttet til industrielle prosesser som oljeraffinering og kunstgjødselproduksjon, men får stadig større oppmerksomhet som energibærer både innen transport og fornybar energiproduksjon.

Hydrogen kan være et energitilskudd som bidrar til et mer fleksibelt energisystem. Jo flere brukere knyttet opp til et hydrogenanlegg, jo mer gjennomførbart er realiseringen av hydrogen som fornybar energikilde i Ulstein.

Vi forstiller oss et lager for hydrogen i Ulstein, som ikke bare sørger for ren energi til skipsindustrien, men som også kan nyttes av lokale båter og ferger, og for energitilførsel til andre byfunksjoner.

Ulstein shares plans for a hydrogen fuelled maritime industry

By Molly Burgess on Jun 04, 2020 | Translate

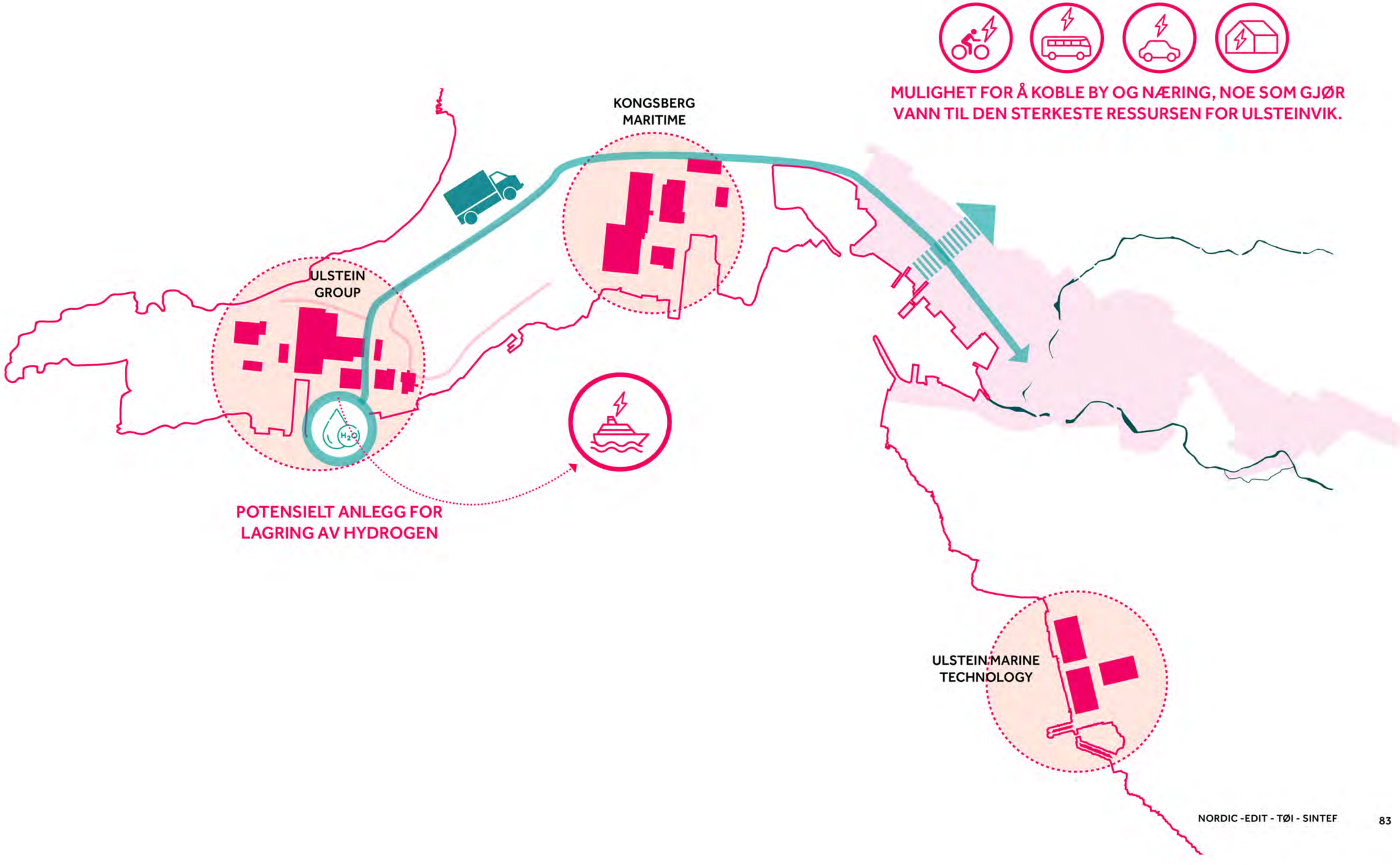
Following the introduction of its hydrogen fuelled ship in November last year, family-owned ship manufacturer Ulstein has revealed its vision towards a marine hydrogen future.

The Netherlands-based company released its ULSTEIN SX190 design which uses proven and readily available hydrogen technology, enabling clean shipping operations to reduce the environmental footprint of offshore projects.

"We support the recent hydrogen initiatives by ports and large industry players. It strengthens us in our ambitions to be at the forefront of sustainable ship designs," said Tore Ulstein, Ulstein Group's Deputy CEO.

"A vision like this can be turned into reality through innovation and industrialisation, but here we will need a partnership between research institutions, governments, regulators and businesses."

"Our SX190 zero emission design only marks the start of our roadmap towards future zero-emission operations of long endurance."

KONGSBERG
MARITIME
ULSTEIN
GROUP
H_2O
POTENSIELT ANLEGG FOR
LAGRING AV HYDROGEN
MULIGHET FOR Å KOBLE BY OG NÆRING, NOE SOM GJØR
VANN TIL DEN STERKESTE RESSURSEN FOR ULSTEINVIK.
ULSTEIN MARINE
TECHNOLOGY

AUTONOMI OG UAVHENGIGHET

Et bysentrum tilpasset alle aldre

04

LAG FOTGJENGERVENNLIGE MILJØER

Gangveier, oversiktelighet, visuell kontakt med målpunkt, muligheten til å hvile underveis på en benk, og godt tilrettelagte holdeplasser og kollektive knutepunkter har mye å si for menneskers autonomi og uavhengighet.

GJENBRUK OG DELING

Delingsøkonomi styrker individet og øker det sosiale fellesskapet samtidig som miljø og klima skånes. Tilrettelegg for gjenbruk og deling i boligområder og i offentlige funksjoner. La slike funksjoner, eksempelvis en gjenbrukshandel for trelast, være en spennende møteplass for nærmiljøet.

ALDRING I EGET HJEM

Aldring i eget hjem krever en bolig som kan tilpasses endrede fysiske behov over tid. Eksempelvis kan soverom i andre etasje bli en hindring for eldre mennesker. Spesifikke tilpasninger må gjøres slik at folk kan bo hjemme lenger.

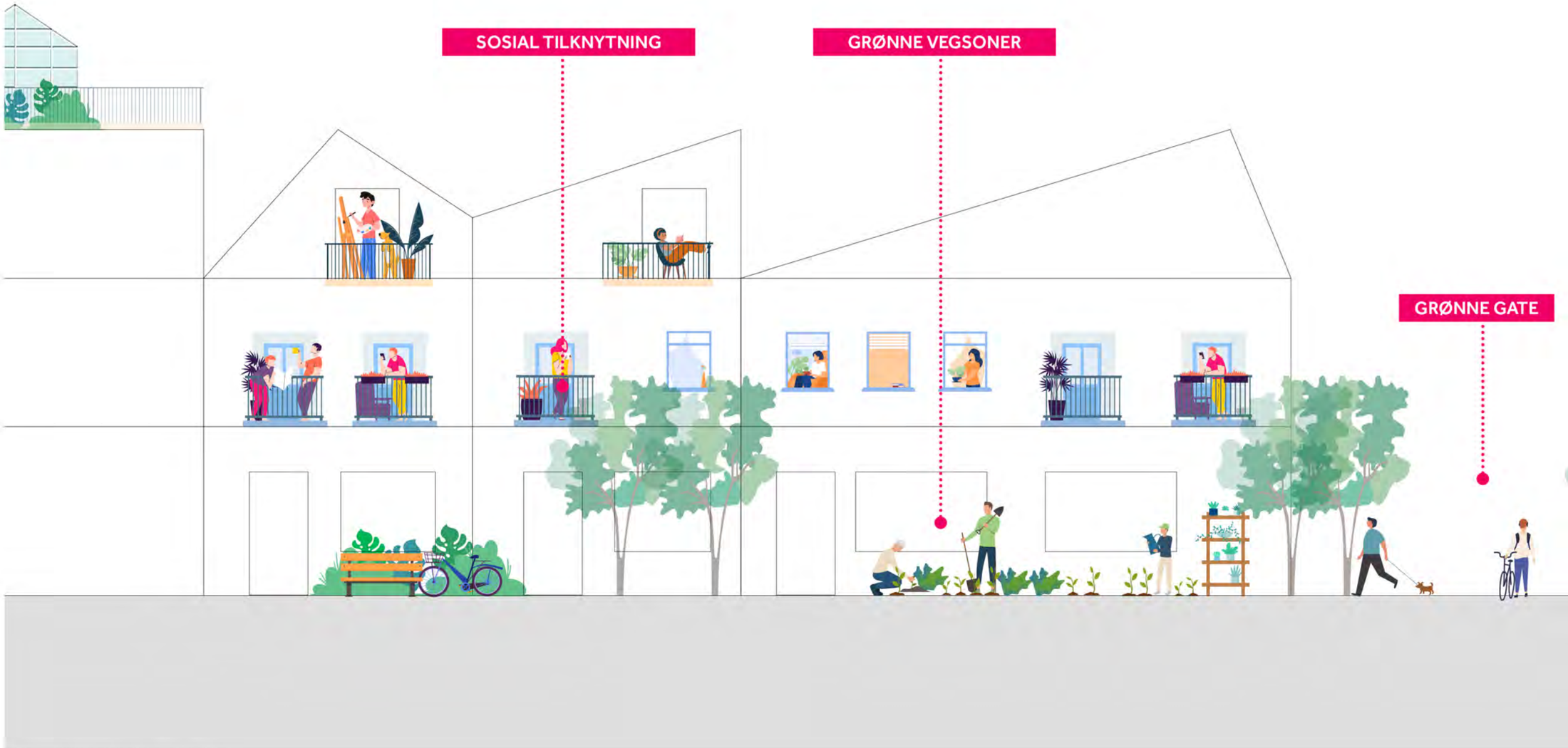

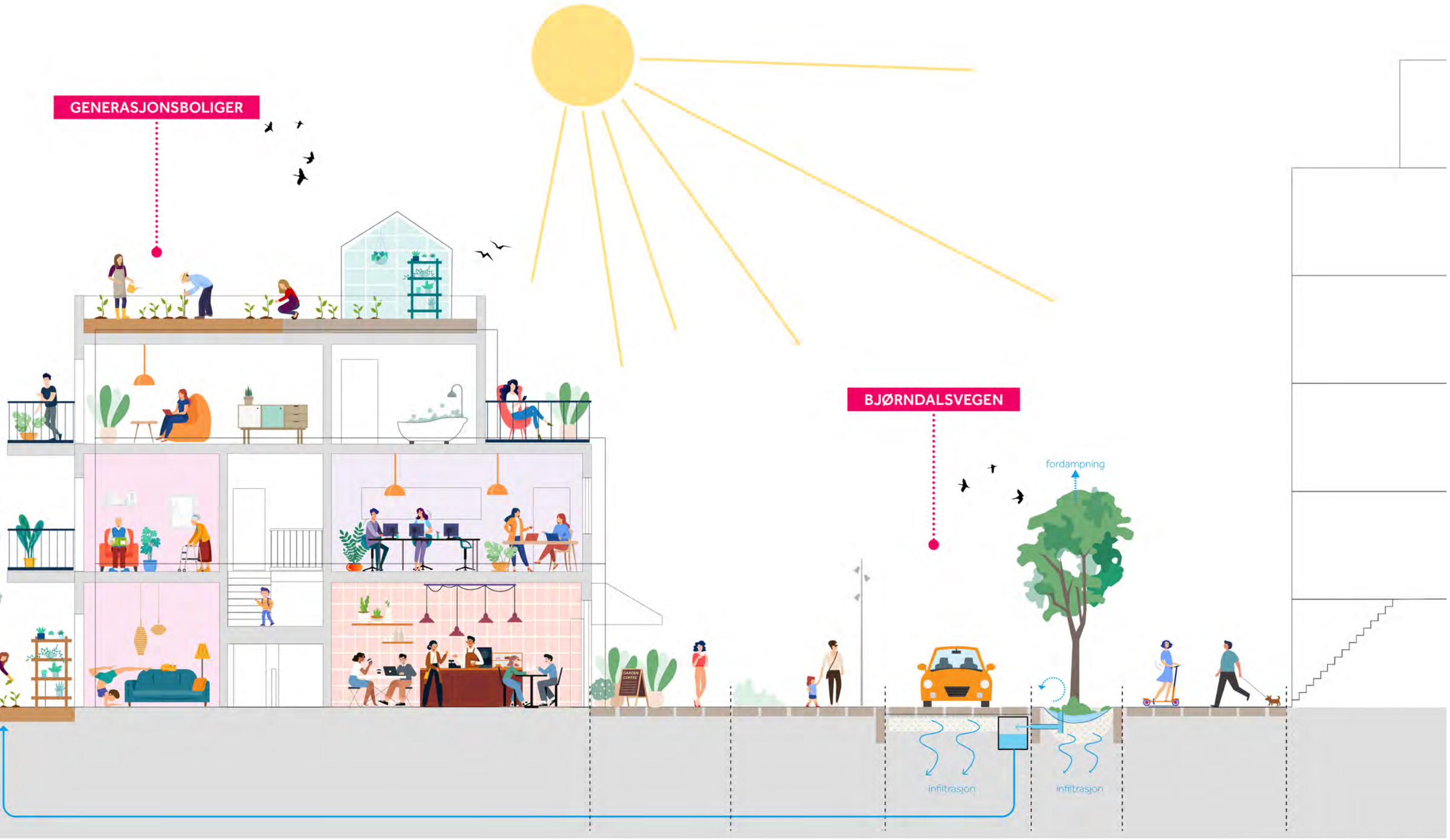
GI TYDELIG SKILTING OG INFORMASJON

Visuelle signaler kan støtte uavhengig og trygg bevegelse i det offentlige rom. Dette innebærer god bruk av skilting og andre markører som for eksempel: fortau og beplantning, offentlig kunst, bruk av farger i bygde elementer og særegne landemerker, eller bruk av lyd eller digitalt formidlet informasjon.

LAG FOTGJENGERVENNLIGE MILJØER

GENERASJONSBOLIGER
BJØRNDALSVEGEN
fordampning
infiltrasjon
infiltrasjon

04

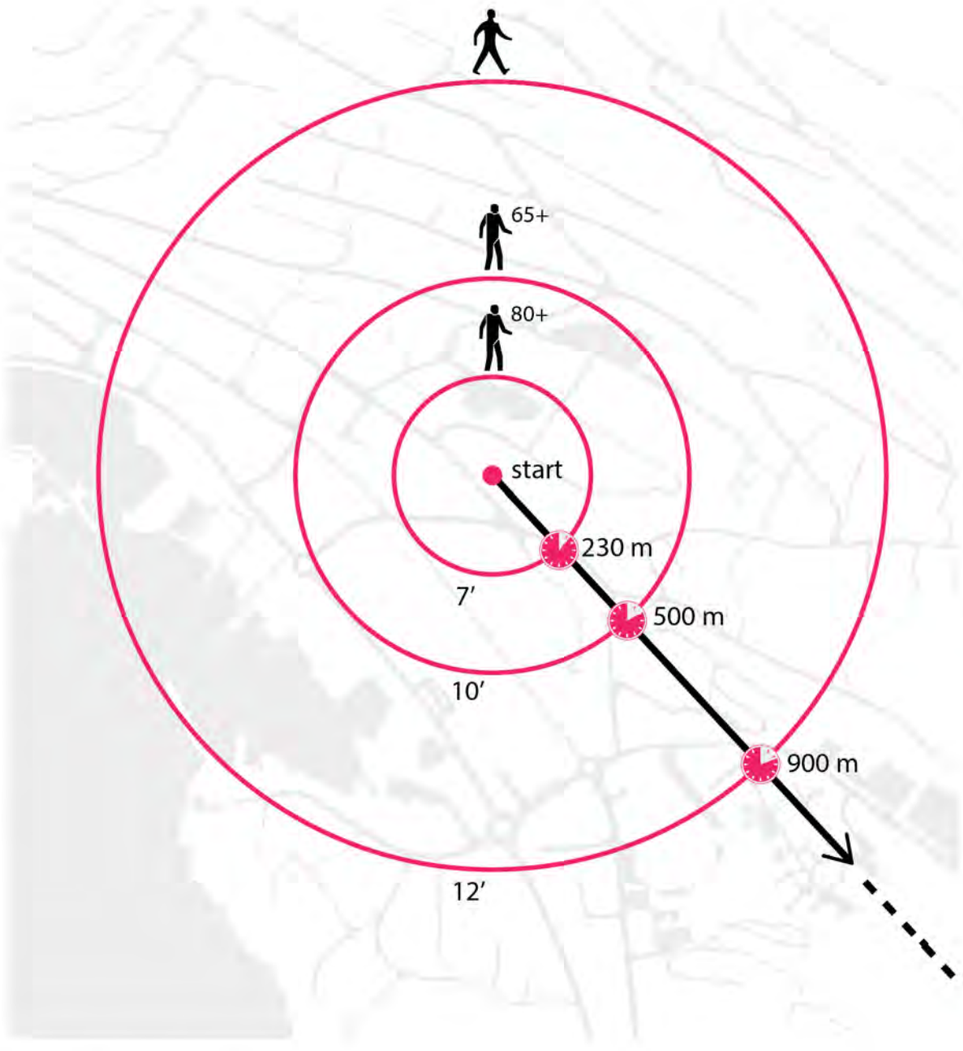

Fotgjerngervennlige miljøer

Ulsteinvik ligger i skrånende terreng. Mange bor i Bakkebyen, og det er krevende å bevege seg hjem til fots fra dagens sentrumsområde. For å motivere flere til å gå foreslår vi "grønne fingre" som knytter fjell og fjorden sammen med tilrettelagte gang- og turstier.

De grønne fingrene følger elvedragene Vikelva og Sauneselva og skal fungere som rekreative turstier samtidig som de binder sammen gatestrukturen i øst-vestretning.

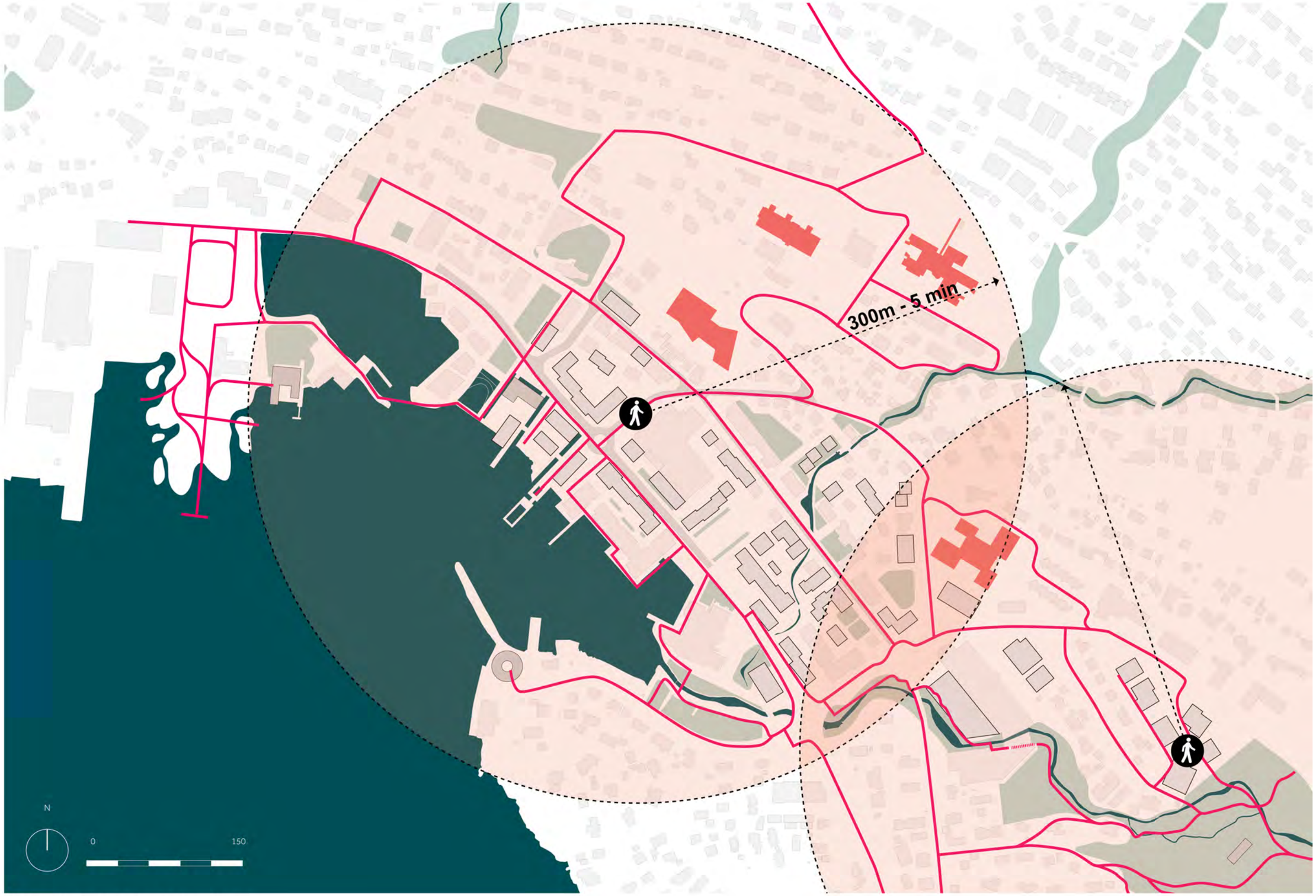
De grønne fingrene knytter også Ulstein ungdomsskole og Ulsteinvik barneskole tettere på sentrum. På tilsvarende måte vil grøntdraget langs med Sauneselva i det fremtidige helseområdet være en naturlig ferdselsåre til og fra sentrum.

Gangavstand basert på alder

Ganghastighet for ulike aldersgrupper

FOTGJERNGERVENNLIGE MILJØER

Sykkelstrategi

Tips for økt sykkelvennlighet i Ulsteinvik

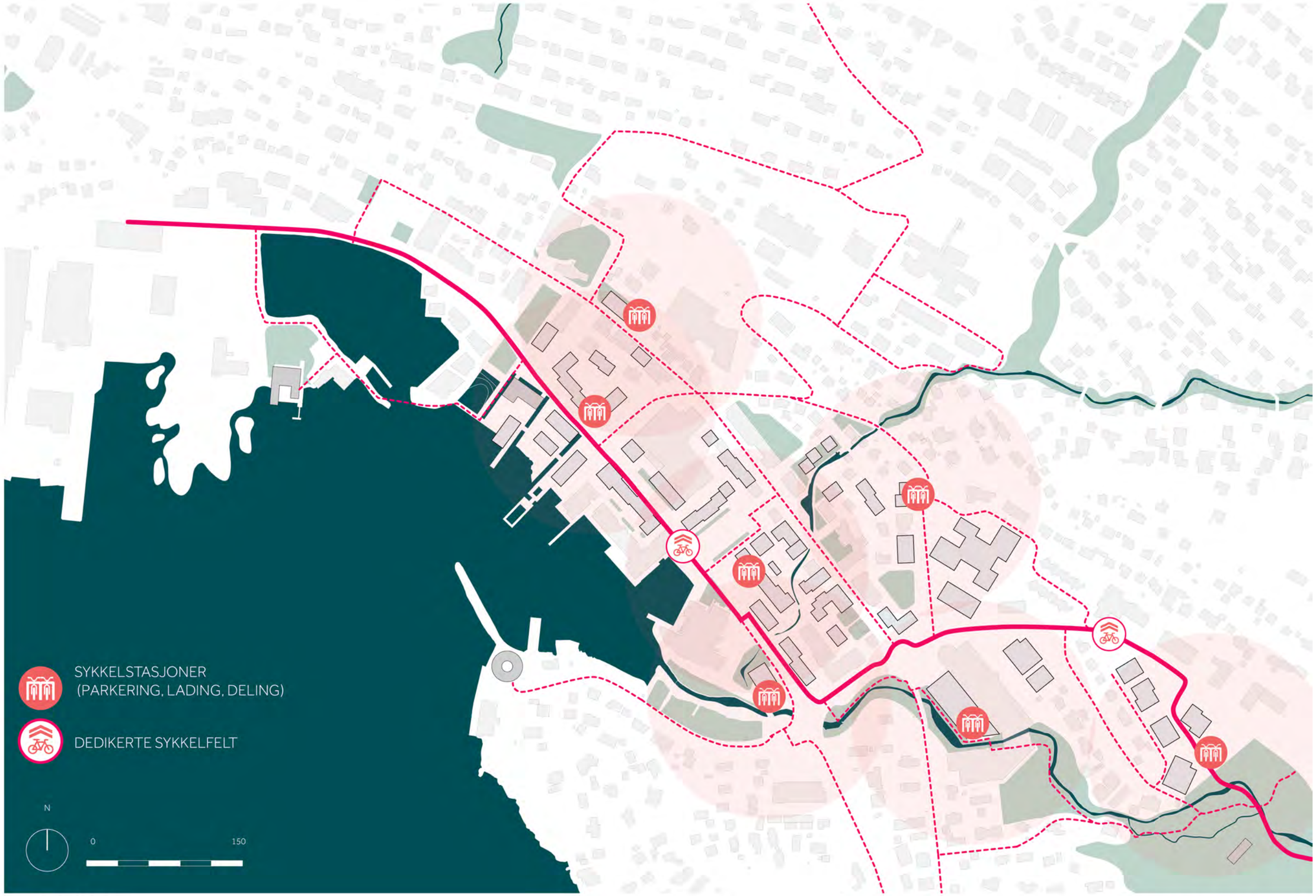
- Kartlegg gangvennlighet og sykkelvennlighet, bl.a. for å identifisere barriere og muligheter, samt potensielle tiltak og virkemidler.
- Egen infrastruktur er veldig viktig for å uerfarne og utrygge syklister. Det bør lages en plan for et helhetlig sykkelnettverk.
- Skilte og informere om sykkelmuligheter, sykkelruter, alternative ruter, mm.
- Ha sykkeldager, sykkelverksted, utlånsordninger.
- Etabler støtteordninger for kjøp av elsykler, elsparkesykler, mm.
- Arranger sykkelturer i nærområdet for å lære folk mulige ruter.

SYKKELSTRATEGI

SOSIAL TILKNYTNING

Et bysentrum tilpasset alle aldre

04

BEKJEMPE ENSOMHET OG ISOLASJON

Et begrenset sosialt liv og ensomhet er realitet for mange. Ensomhet og isolasjon kan også medføre til økte helseplager. Et godt designet miljø kan lette samhandling og legge til rette for spontane og arrangerte møter. Etabler steder som felleshager, bibliotek, offentlige parker og -rom som gir mulighet til sosial kontakt. Bygg nabolag hvor beboerne deler og møter hverandre naturlig gjennom hverdagslige sysler.

FREMME INKLUDERING OG SAMFUNNSDELTAKELSE

Ved å aktivt arbeide for å inkludere mennesker fra alle samfunnslag i planlegging, design og andre beslutningsprosesser kan lokalsamfunn dra nytte av deres erfaring, eksempelvis eldre. Denne gruppen sitter på omfattende kunnskap om stedene de bor og deres synspunkter kan bidra til å finne gode svar på viktige spørsmål. Det gir også eldre mennesker en mulighet for sosialt samspill og er en måte å sikre at bymiljøet blir lydhøre for deres behov.

SKAPE ROM FOR FLERE GENERASJONER

Ved å skape rom tilpasset flere aldersgruppers behov fremmer man kontakt og forståelse mellom generasjonene. I Sintefs rapport "Bo hele livet" vises det gode eksempler på flergenerasjonskonsepter i byutviklingen, og hvor det oppstår verdifulle bekjentskaper og samhold mellom mennesker som er i ulike livsfaser.

GI ELDRE MULIGHETEN TIL Å FORTSETTE Å BO I SITT LOKALSAMFUNN

For at eldre skal kunne fortsette å bo i nærmiljøet er oppgradering ofte nødvendig. Utearealer med universell utforming, med blant annet trinnfri adkomst til boligen, er avgjørende, men også heis opp til boligen kan være et annet tiltak. I Sintef rapport "Bo hele livet" nevnes heis som et enkelttiltak som trolig best bidrar til at flere kan bo hjemme selv om boligen ikke er fullt tilrettelagt.

INVACARE

04

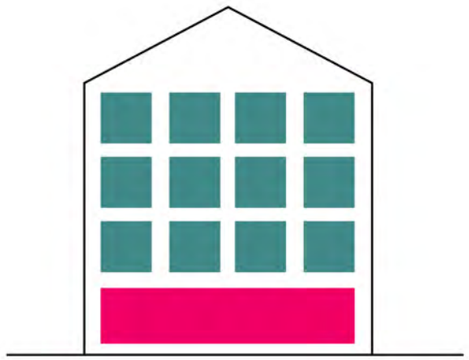
"SHARE ULSTEINVIK" KOLLEKTIVE BOFORMER

Som en del av pilotområdet Ulsteinvik innovasjonsbydel foreslår vi kollektive boformer for etableringen av et fremtidsrettet nabolag i hjertet av Ulsteinvik. Boligene i de kollektive bofellesskapene er optimalisert så beboerne kan dele mer og arealbehovet reduseres.

TRADISJONELL BOLIG

To typer rom:
1. **private** soverom
2. **semi-private,** oppholdsrom, støttefunksjoner og hage

CO-HOUSING

To typer rom:
1. **private** soverom
2. alle andre funksjoner **deles**

"SHARE ULSTEINVIK"
CO-LIVING + CO-HOUSING

Tre typer rom:
1. **private** soverom
2. **delte** fellesfunksjoner
3. **semi-private** oppholdssoner

co-housing prinsipper

Kollektive leveformer eller bofellesskap reduserer arealbehovet, tillater for flere typer boformer og kan styrke det sosiale miljøet i et nabolag. Det finnes primært to typer kollektive bofellesskap: Co-housing og co-living.

Co-housing er en sammenstilling av boligenheter rundt et areal med et mangfold av fellesfunksjoner. Hver boligenhet inneholder tradisjonelle funksjoner som kjøkken, bad, stue og soverom, men i tillegg deler de gjerne et fellesområde med eksempelvis felleshus, med større kjøkken og spiseområde, og andre fellesfunksjoner som parsellhager, redskapsbod mm.

co-living prinsipper

Co-living nabolag har en redusert privat boligdel og, i motsetning til co-housing, deles de fleste funksjoner. Hver enhet har et soveværelse, men deler kjøkken og bad med andre. Fellesfunksjoner er typisk kjøkken, oppholdsrom, arbeidsrom, vaskerom og utendørsområder mm.

Co-living egner seg godt til studenter og pendlere. Konseptet egner seg også godt som leilighetshotell for kortere og lengre arbeidsopphold, eksempelvis for "digitale-nomader" (freelancere som arbeider globalt og som reiser ofte).

ROM & DESIGN
Co-living modellen har flere fellesområder og fellesfunksjoner enn co-housing, som legger tilrette for felles sosiale aktiviteter.

FORDELER
Co-living tilbyr flere og et større utvalg av tjenester, eksempelvis felles arbeidssoner og møterom etc.

BOLENGDE
Co-living er designet for kortere opphold, mens co-housing er gjerne ment som permanent bolig.

LOKASJON
Co-living finnes typisk i byer, mens co-housing ofte er å finne i nærhet til naturen.

DEMOGRAFI
Co-living resulterer gjerne i spesifikke samfunn, mens co-housing tillater for en større bredde av mennesker.

ALDER
Co-living er typisk for yngre voksne, mens co-housing er for eldre mennesker, familier og grupper med felles interesser.

ULSTEINVIK INNOVASJONSBYDEL

Pilotområde for bærekraftig utvikling

Ulsteinvik kommune eier store områder i sentrum, i Holsekerdalen og Ulshaugen. Kommunen, som primær grunneier, har mulighet til å tenke ambisiøst og fremtidsrettet med hensyn til bolig- og næringsutviklingen og stille krav til utbyggere når det gjelder leilighetstyper, funksjoner og kvaliteter som skal inn i området.

Vi foreslår en ny bydel i Ulsteinvik sentrum, et pilotområde, fokusert på kollektive boformer, på kunnskapsintensive arbeidsplasser, og på sambruk og deling, ikke bare i nabolaget, men også mellom bedrifter, organisasjoner og offentlig funksjoner. På denne måten kan nabolaget bli en mini-innovasjonsbydel som styrker Ulsteinvik som regionalt senter for den maritime klyngen.

Pilotområdet skal bli et mangfoldig nabolag i form av varierte møteplasser, boligtypologier, arbeidsplasser, natur og landskap. Et nabolag med sterk identitet og sosialt fellesskap som tar utgangspunkt i Ulsteinviks iboende kvaliteter.

Vi ser for oss optimaliserte boliger hvor man i større grad deler funksjoner, eksempelvis redskapsbod, grønnsakshager, kompost, gjestehus mm.

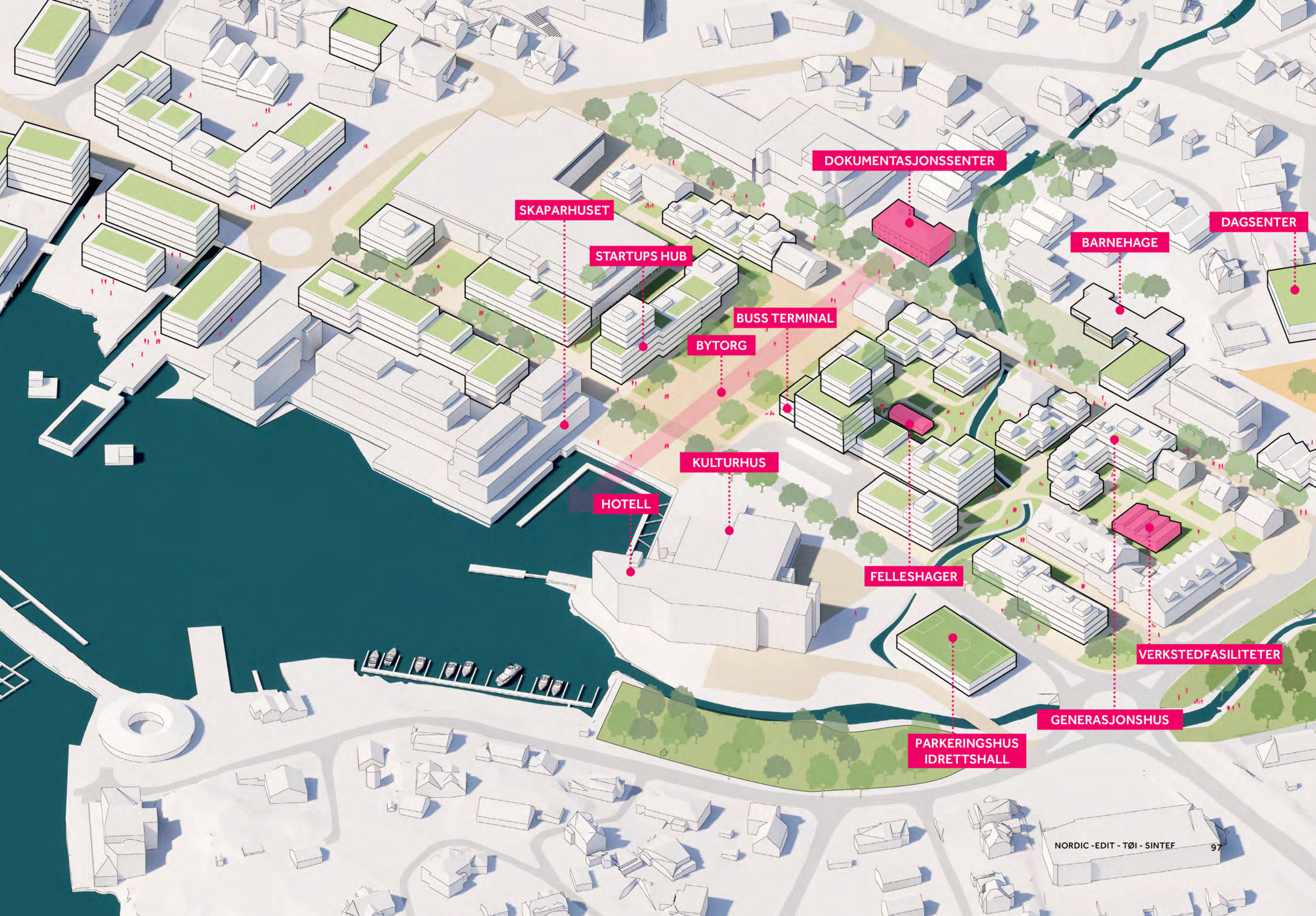
Fellesskapsløsninger kan bidra til å bekjempe ulikhet og skape sosiale bånd på tvers av bakgrunn, kjønn og alder. Samtidig må det tilrettelegges for varierte livssituasjoner slik at det skapes stabile bomiljøer. Variert utemiljø som appellerer bredt er viktige premisser for at sunne og trygge oppvekstsvilkår sikres.

Med gode lokaler for kunnskapsintensivt næringsliv kan den maritime klyngen i Ulstein flytte deler av sin virksomhet til sentrum. Her kan det etableres kontor- og labfasiliteter i et aktivt og attraktivt lite bysamfunn. Målet med arbeidsplassene er økt sirkulasjon og opphold av mennesker som bidrar til byliv og til økonomisk aktivitet.

Viktige kvaliteter i Ulsteinvik innovasjonsbydel:

- Sambruk og deling av funksjoner på tvers av kunnskapsbedriftene - eksempelvis møterom, kantine, konferanserom etc.
- Kollektivt botilbud med et økt nivå av service gjennom attraktive fellesfunksjoner som treningsrom, parsellhager, bespisning mm.
- Varierte og grønne uterom som gir rom for både aktivitet og tilbaketrekning.
- Flergenerasjonsboliger som gir økt kontakt og samvær mellom mennesker i ulike aldre.

DOKUMENTASJONSSENTER
SKAPARHUSET
STARTUPS HUB
BARNEHAGE
DAGSENTER
BUSS TERMINAL
BYTORG
KULTURHUS
HOTELL
FELLESHAGER
VERKSTEDFASILITETER
GENERASJONSHUS
PARKERINGSHUS
IDRETTSHALL

04

Generasjonsboliger i Ulsteinvik innovasjonsbydel

Generasjonsboliger i byutviklingen kan skape kontakt på tvers av generasjoner, og bidra til et større fokus på sosial bærekraft og blandede bomiljøer i områdeplanleggingen.

Stortingsmeldingen «Leve hele livet» (2018) formulerer målsettingen slik:

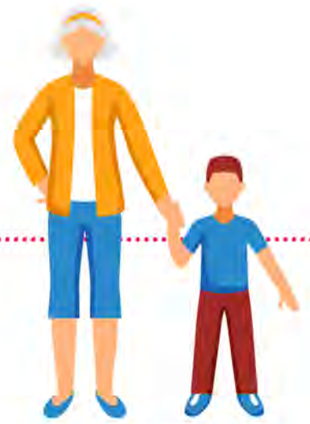
«Å skape et samfunn for alle aldre er et hovedtema for kommune- og byplanlegging. Planlegging av infrastruktur i kommunene bør legge til rette for integrerte løsninger som fremmer fellesskap mellom generasjonene. Ikke minst gjelder dette utbygging av nye boligområder, der nye seniorboliger og omsorgsboliger bygges.»

Møter mellom generasjoner kan gi både sosiale gleder, men kan også være et nyttefellesskap. I Sintefs rapport "Bo hele livet" beskriver de fordelene med slike bofellesskap. Et eksempel er i bydel Nordre Aker hvor man har skapt et bo- og aktivitetshus hvor man har lyktes med å etablere en arena for flere generasjoner. Hver tirsdag spiser en gruppe ungdommer sammen med beboerne, og elever fra OsloMet og Nydalen VGS har praksisplass på seniorhuset hvor de blant annet tilbyr opplæring av de eldre i smarttelefon og nettbrett.

I pilotområdet, Ulsteinvik innovasjonsbydel, foreslår vi at det etableres en generasjonsbolig hvor mennesker i ulike livssituasjoner og aldre kan knytte bånd og redusere ensomhet og utenforskap.

For mer informasjon se Sintef rapport "Bo hele livet":

https://www.sintefbok.no/book/index/1258/bo_hele_livet_nye_bofellesskap_og_nabolag_for_gammel_og_ung

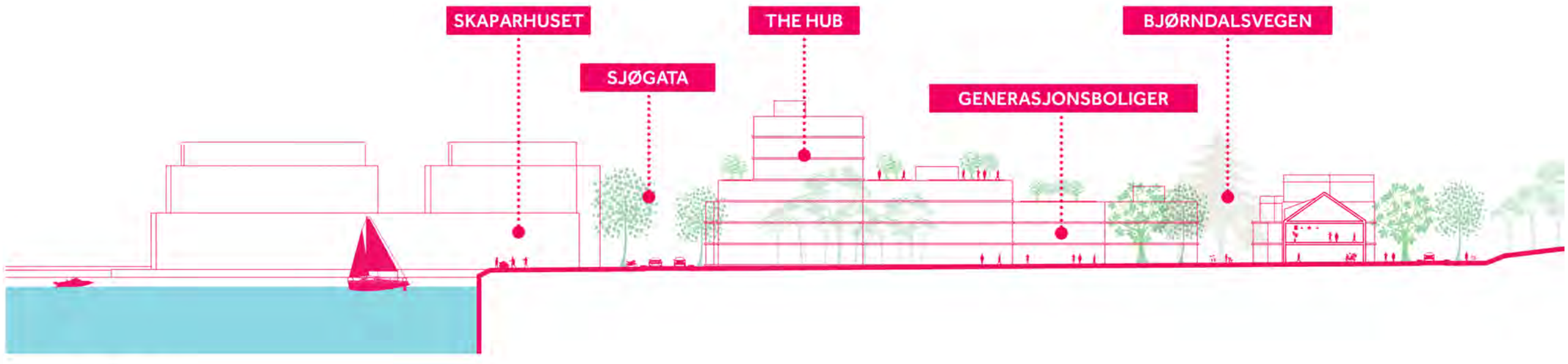
GENERASJONENES HUS I ÅRHUS

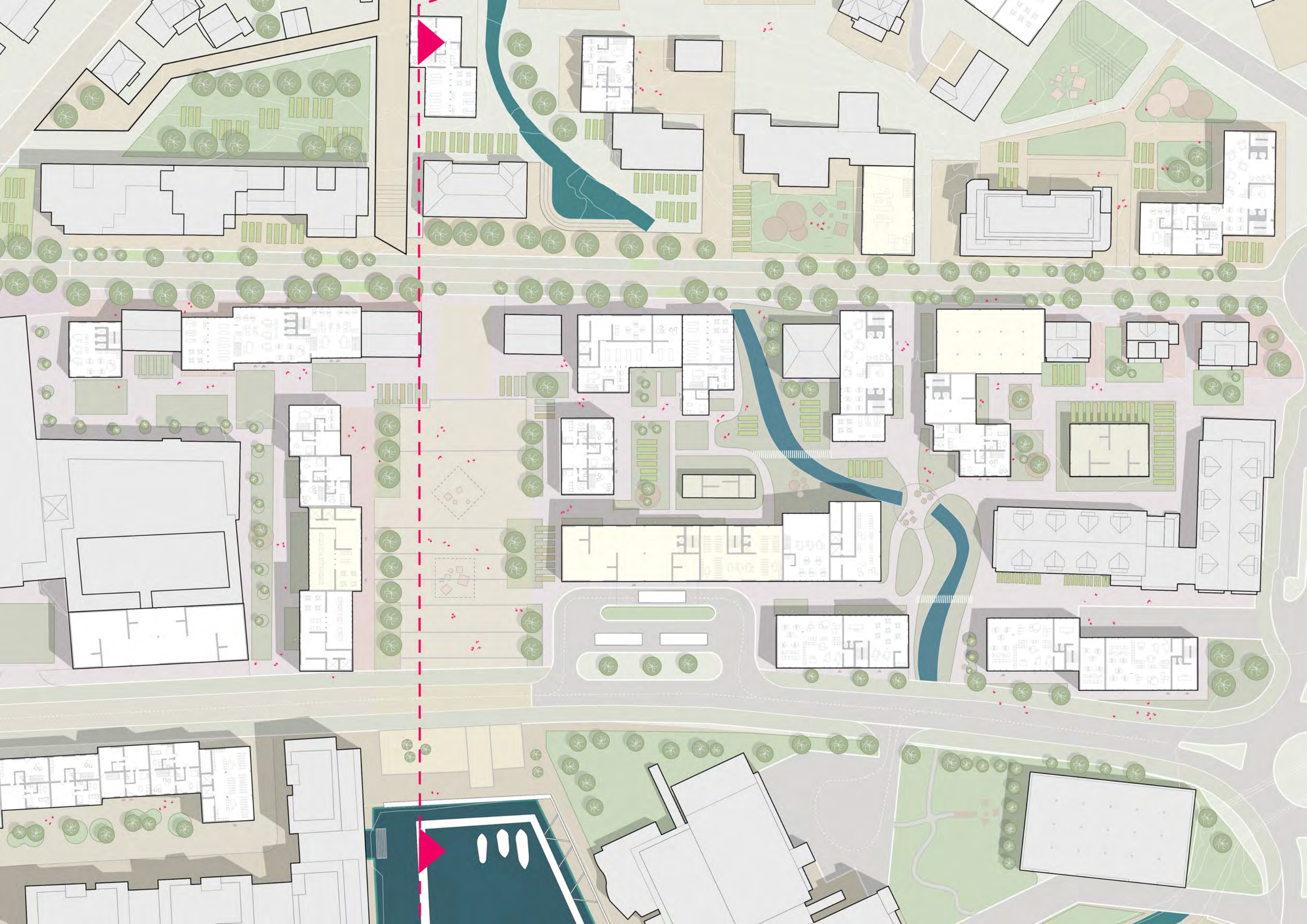
I Århus Ø i Danmark bygges det et generasjonshus, det første i sitt slag i Danmark, som vil tilby et bredt spekter av boligtyper. Huset vil tilby studentboliger, eldreboliger, pleieboliger (sykehjemsplasser), familieboliger, ungdomsboliger og boliger for mennesker med en funksjonshemming samt en barnehage.

I tillegg inneholder huset en rekke fellesfunksjoner som treningssenter, forsamlingskjøkken, lekeplass, konferansesal, flerbrukssal og verksteder. På taket finnes det også et atelier og et orangerie.

Filosofien bak prosjektet bygger på troen på at "når man møter mennesker i flere aldre, med forskjellige gjøremål og andre livssituasjoner, setter det ens eget liv i et bredere perspektiv."

For mer informasjon om prosjektet og tilsvarende bomiljøer se Sintef rapport: https://www.sintefbok.no/book/index/1258/bo_hele_livet_nye_bofellesskap_og_nabolag_for_gammel_og_ung

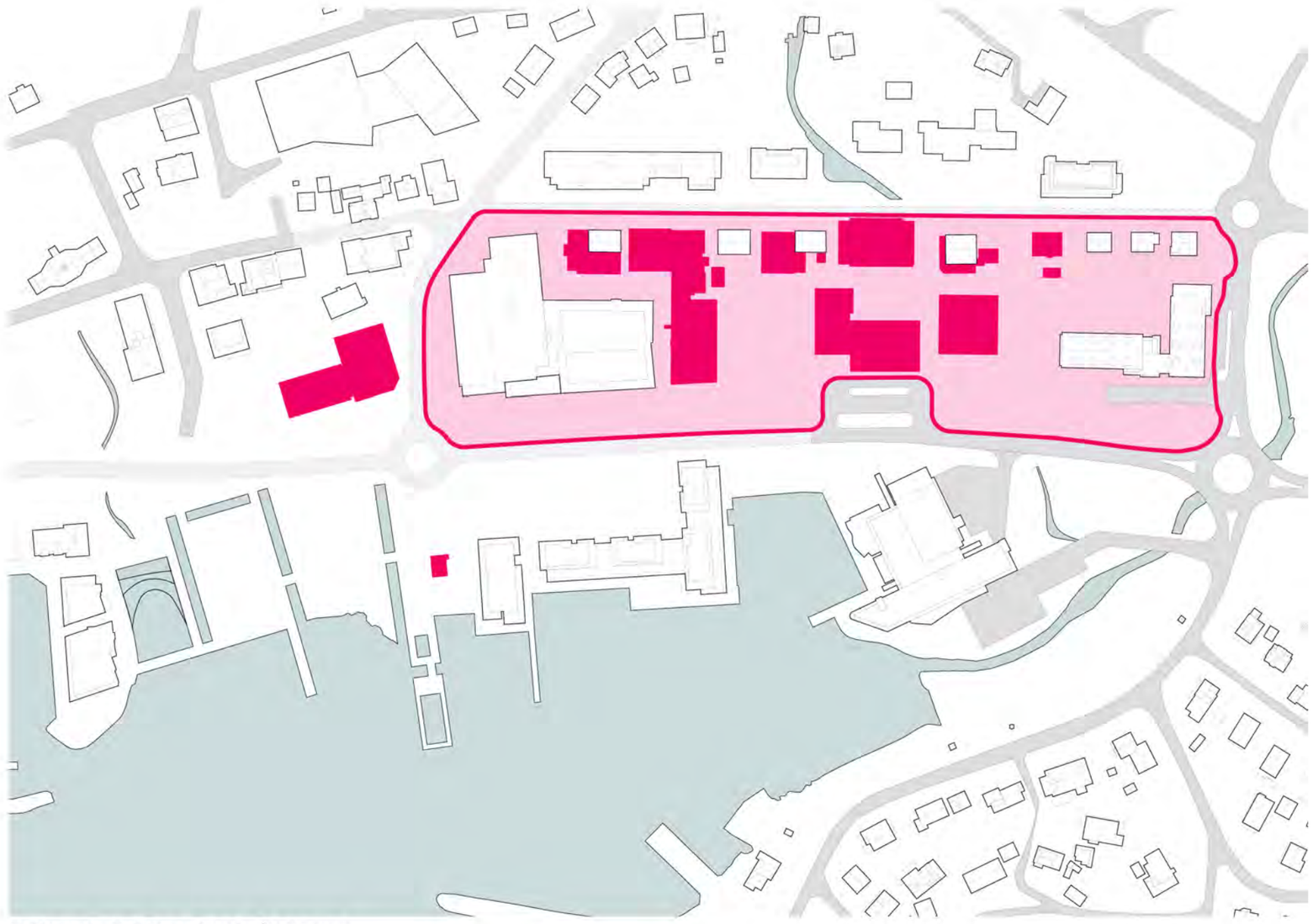

04

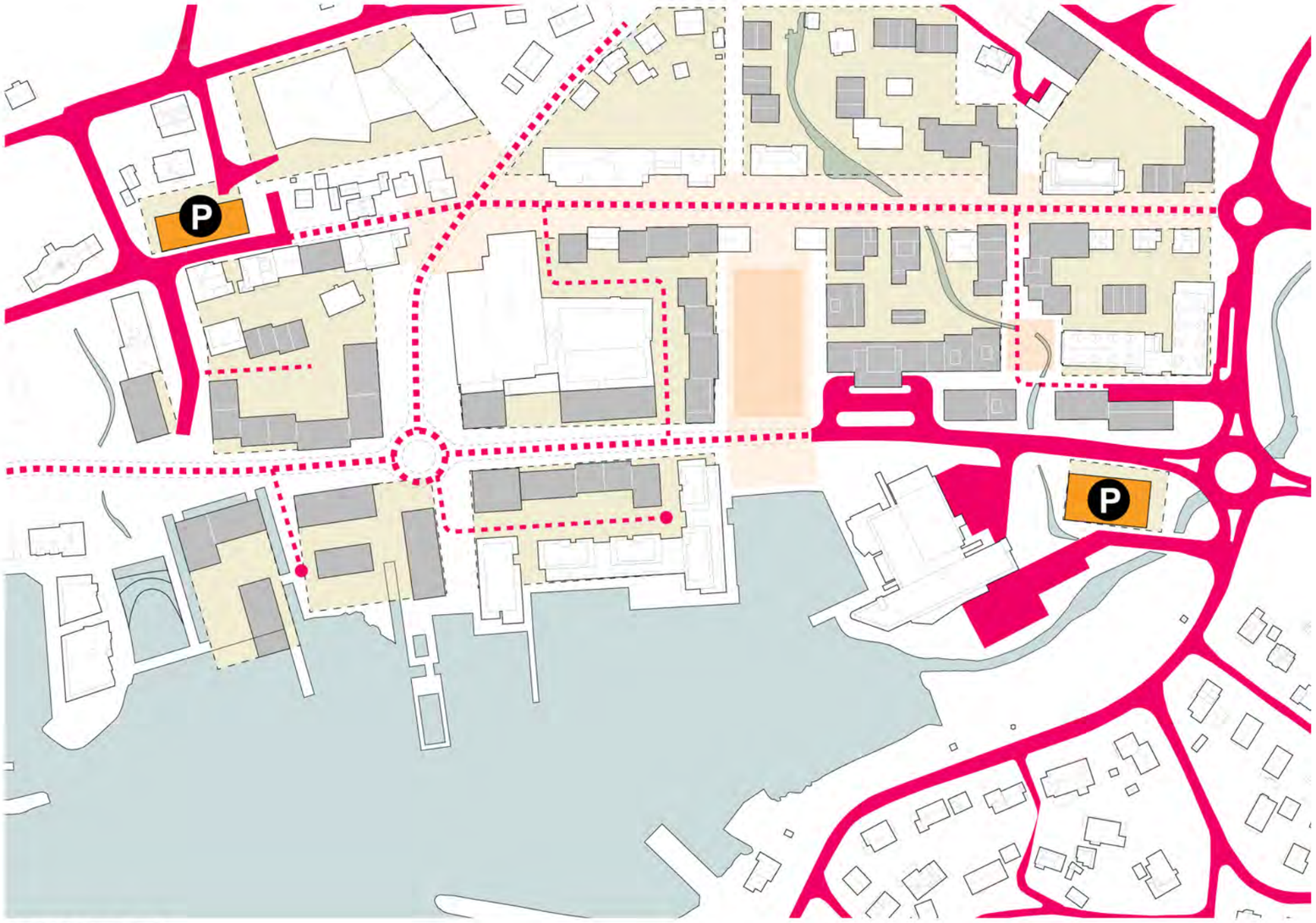
Bygninger som foreslås revet

For å kunne etablere en mer effektiv og fortettet bystruktur foreslår vi å rive en del bygninger mellom Sjøgata og Bjørdalsvegen . Bygningene foreslås revet som følge av lite egnehet til omdisponering eller innpassing i en ny kvartalstruktur.

BYGNINGER SOM FORESLÅS REVET

Gatestruktur

GATESTRUKTUR

INNOVASJONSBYDEL NABOLAG

04

Bærekraftige strategier for utomhus

Planen for det nye sentrum i Ulsteinvik er strukturert av en bevisst holdning til kvaliteten på uteområdene. Målet er høy utendørskomfort i gaterom og byrom. Planen er robust og tar høyde for klimaendringer som kan gi hyppigere stormflo, mer intens nedbør eller høyere vindhastigheter.

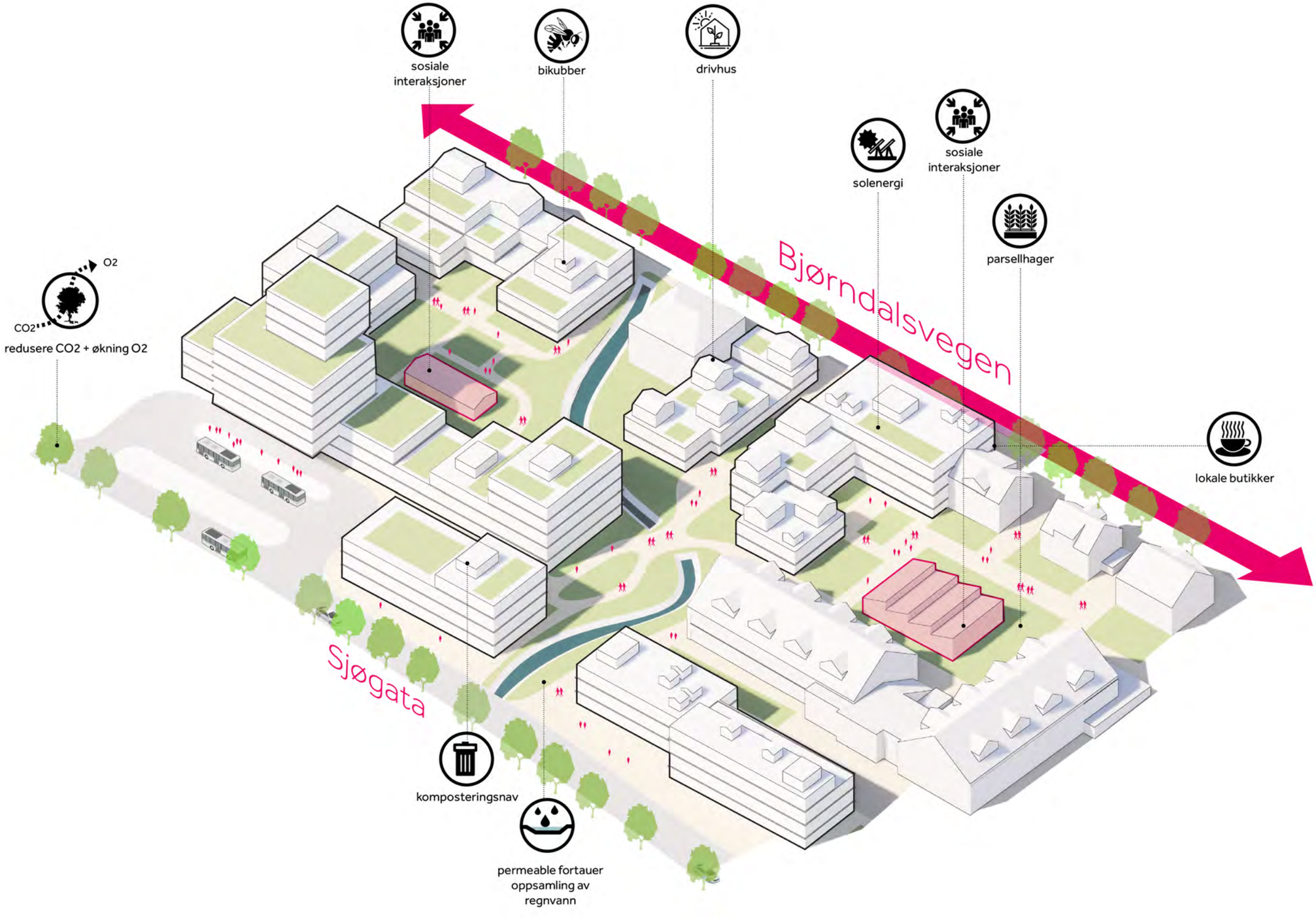
Bærekraftige tiltak for utomhus omfatter:

- Sikre tilgang på sol og le for vind og regn
- Optimering av dagslys i boliger og i oppholdsområdene
- Skape le-soner ved hjelp av beplantning og brutte romforløp
- Robust overvannsystem som inkluderer vegetasjon (åpent system)
- Tilstrekkelig vegetasjon som del av overvannshåndtering og for høy opplevelsesverdi
- Styrke lokale biotoper og sikre høy biodiversitet
- Høy kvalitet på overflater og materialer
- Bruk av lysreflekterende overflater
- Bruk av permeable belegninger for å sikre avrenning og fordrøyning

Tiltakene vil ikke bare påvirke mikroklimaet og artsmangfold positivt, men de vil også sørge for økt attraktivitet i hele området, samt styrke det fysiske miljøet for beboerne og besøkende. Bærekraftprinsippene legges til grunn for utforming av alle uterom.

Kvartalene i den nye innovasjonsbydelen er sammensatt av mange og varierte boligtypologier, varierte uterom og et mangfold av fellesfunksjoner. Det gir et dynamisk nabolag, som kan dekke mange typer boligbehov i mange livsfaser. I bakhagene skapes roligere bakgårder hvor småbarna er trygge i lek, og støynivået mer dempet.

Bakgården skal ha fellesskapsfunksjoner som bytte- og lånebod. Felleshus til arrangementer og foreninger. Aquaponics (vertikal dyrkning) og drivhus legger til rette for matproduksjon i gårdsrommene. Bikuber på tak sørger for bestøvning og frodige trær og vekster. Kompost fra parsellhager i gaterom og bakgårder brukes som gjødsel. I bakgårdene finnes ikke bare den tradisjonelle grønne plenen, men også innslag av vill natur – småvekster, siv og høyt gress og markblomster som styrker biodiversiteten og mangfold av insekter.

sosiale interaksjoner
bikubber
drivhus
solenergi
sosiale interaksjoner
parsellhager
Bjørndalsvegen
O2
CO2
redusere CO2 + økning O2
lokale butikker
Sjøgata
komposteringsnav
permeable fortauer
oppsamling av
regnvann

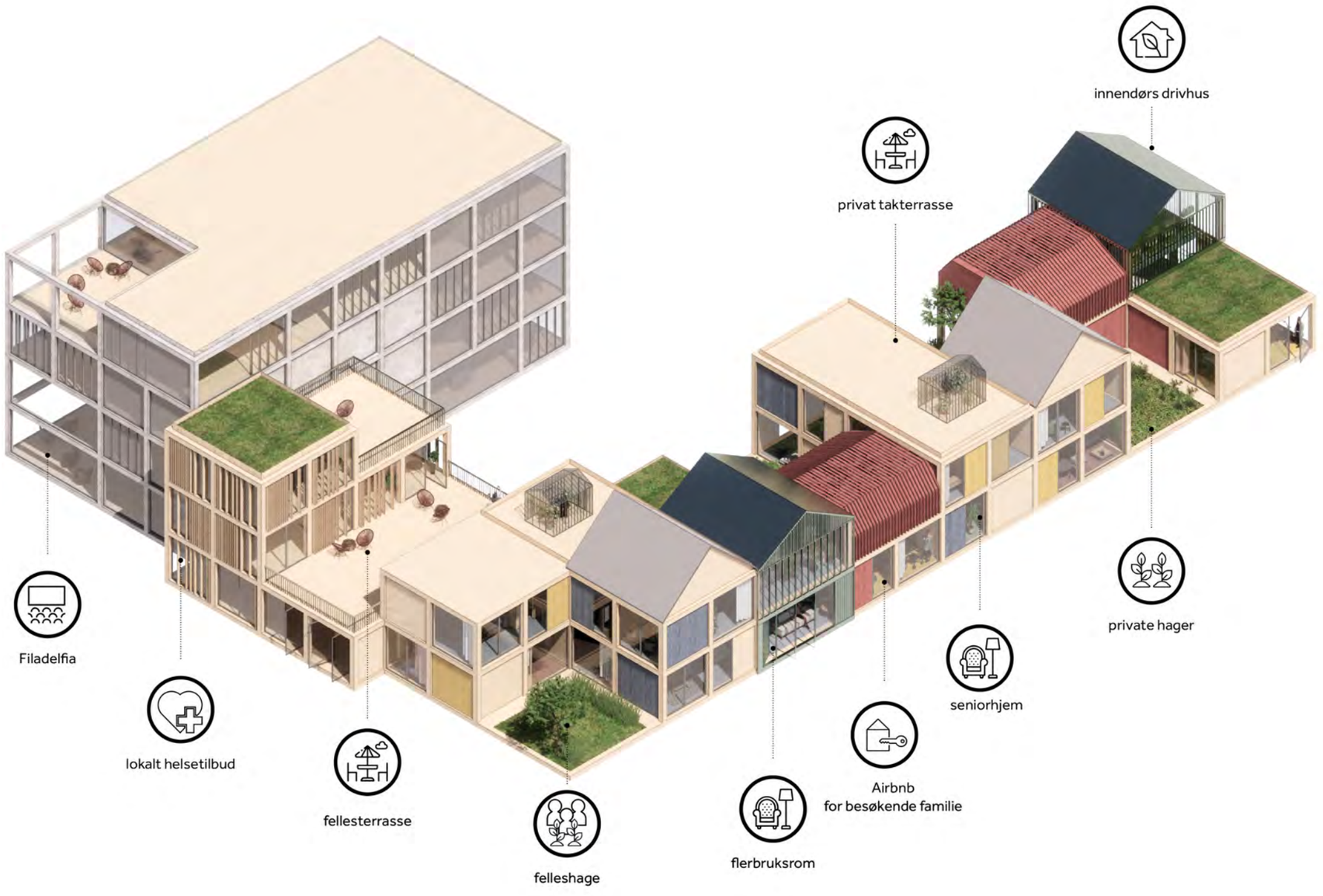
04

Tilrettelegg for varierte boligtyper

Fleksibilitet og tilpasningsdyktighet er essensielt i planleggingen for en robust og fremtidsrettet bystruktur. Behov vil endre seg, men vi vet ikke hvordan. Et fleksibelt, modulært system for bygging kan være en løsning.

I pilotområdet, Ulsteinvik innovasjonsbydel, tror vi at et slikt byggeprinsipp kan være spennende å utforske. Vi viser her en modul på 6.5x6.5 m bygget i tre som kan settes sammen på mangfoldige måter og gi ulike konstellasjoner, alt etter brukere og behov.

Systemet tilpasses for nye boligkonsepter innenfor eksisterende rammer, eksempelvis generasjonskonsepter (ref. Sintef Bo hele livet). Systemet kan også demonteres og gjenbrukes andre steder. Hensikten er å skape et nabolag med fokus på sosial bærekraft og etablering av boområder med variasjon i boligtyper og boformer.

INNOVASJONSBYDEL NABOLAG

04

Modulær strategi for ulike livsfaser

Boligenheter

studioleilighet

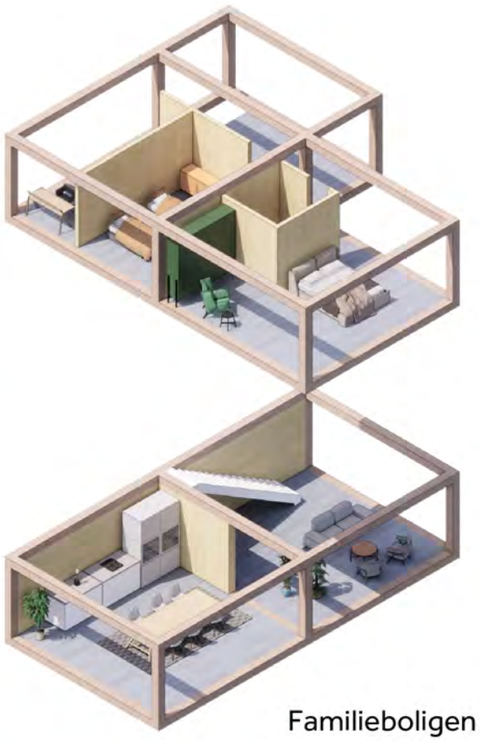
treromsleilighet

airbnb / student

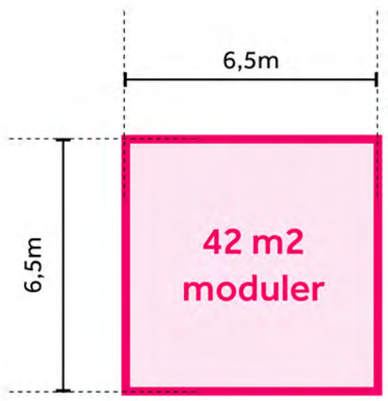
omsorgsbolig

Familieboligen

Familie +Airbnb /
Familie +besteforeldre

deling av funksjoner

delt oppholdsrom

delt kjøkken

delt vaskerom

delt spiserom

grønt uteareal

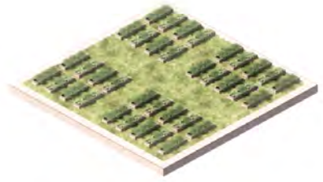
hevet førsteetasje

vinterhage

sansehage

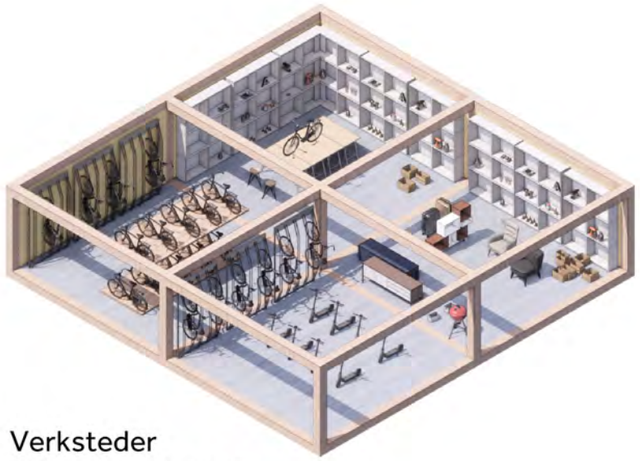
parsellhage

Aquaponics vertikalt drivhus

04

Offentlige tjenester

Verksteder
"Library of things"

Helsesenter

Bibliotek & Gaming rom /
utendørs leke areal

mini-nærbutikk

Start up/ Co-working/ Inkubator

Kafe & restaurant / vinterhage

KAFE / VINTERHAGEN

04

HELSE OG VELVÆRE

Et bysentrum tilpasset alle aldre

SIKRE TILGANG TIL HELSETJENESTER

Helsetjenestetilbudet har tradisjonelt blitt gitt innen spesialiserte - og ofte isolerte - omsorgsfasiliteter, men noen samfunn har laget innovative løsninger for å integrere helsetjenester for eldre i byens offentlige liv. Integrer helsetjenester i bomiljøer, kombiner funksjoner til et aktivt og levende helseområde hvor kort vei, grønne og frodige uteområder gir sosialt fellesskap og trygge omgivelser.

ETABLER ROM FOR REKREASJON OG LEK

Uterommenes kvalitet påvirker barns oppvekstsvilkår. Det handler om bevisst planlegging av varierte og trygge uterom med godt regulert mikroklima, hager som legger til rette for sosialt fellesskap, grøntområder som innbyr til opphold og lek, vekster som demper for vind og gir skygge, og mulighet for rekreasjon som styrker fysisk og mental helse.

LAGE FORBINDELSER TIL NATUREN

Inkludering av natur i det bygde miljøet har komplekse, positive effekter på menneskers liv. For eldre mennesker og alle som sliter med sin fysiske eller mentale helse, er forbindelsene til naturen spesielt viktige. Parker, samfunnshager og andre grønne områder i tette bysituasjoner er betydningsfulle steder for kontakt med naturen.

TILRETTELEGG FOR SPORT OG AKTIVITETER

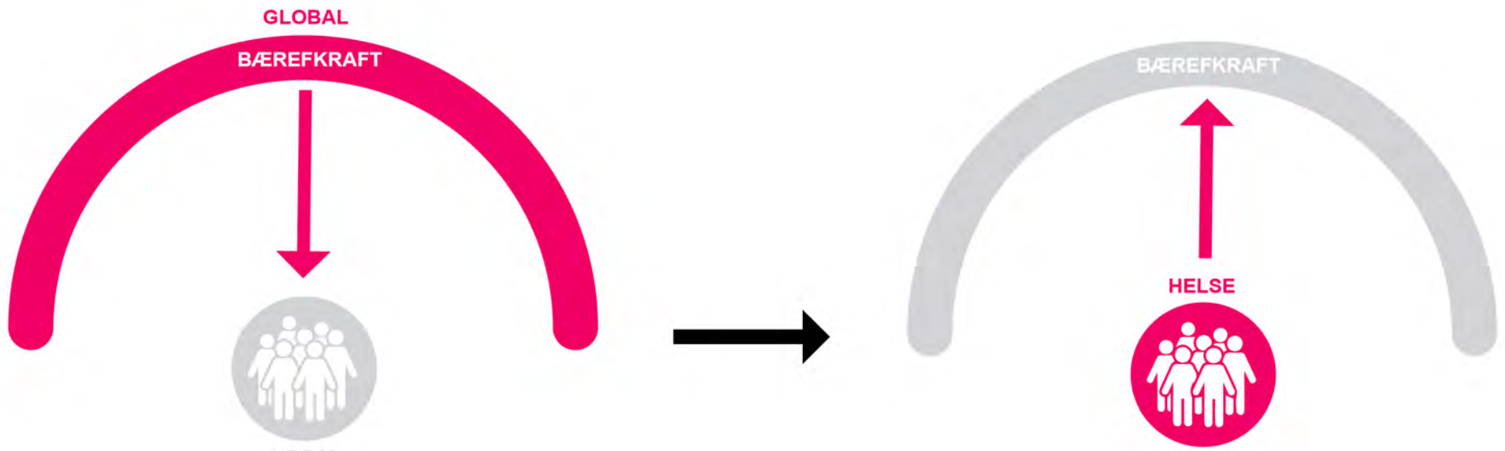
Helse og livskvalitet er ikke kun et resultat av individuelle valg, men henger sammen med sosiale, kulturelle og strukturelle faktorer. Det er derfor nødvendig å skape samfunnsmessige rammer for god helse, et godt oppvekstmiljø og legge til rette for fysisk aktivitet.

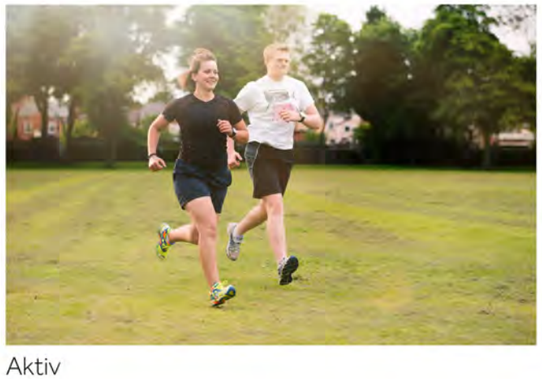
04

Det som er bra for kroppen, er bra for kloden!

En god folkehelse kan gi merverdi utover en sunn egen-helse. En sunn egen-helse vil kunne stimulere en sunnere livsstil, eksempelvis økt bruk av gange og sykkel som fremkomstmiddel, og som igjen kan gi sunne nabolag og byer. På den måten kan en sunn helse i befolkningen gi en ytterligere push til bærekraften i området.

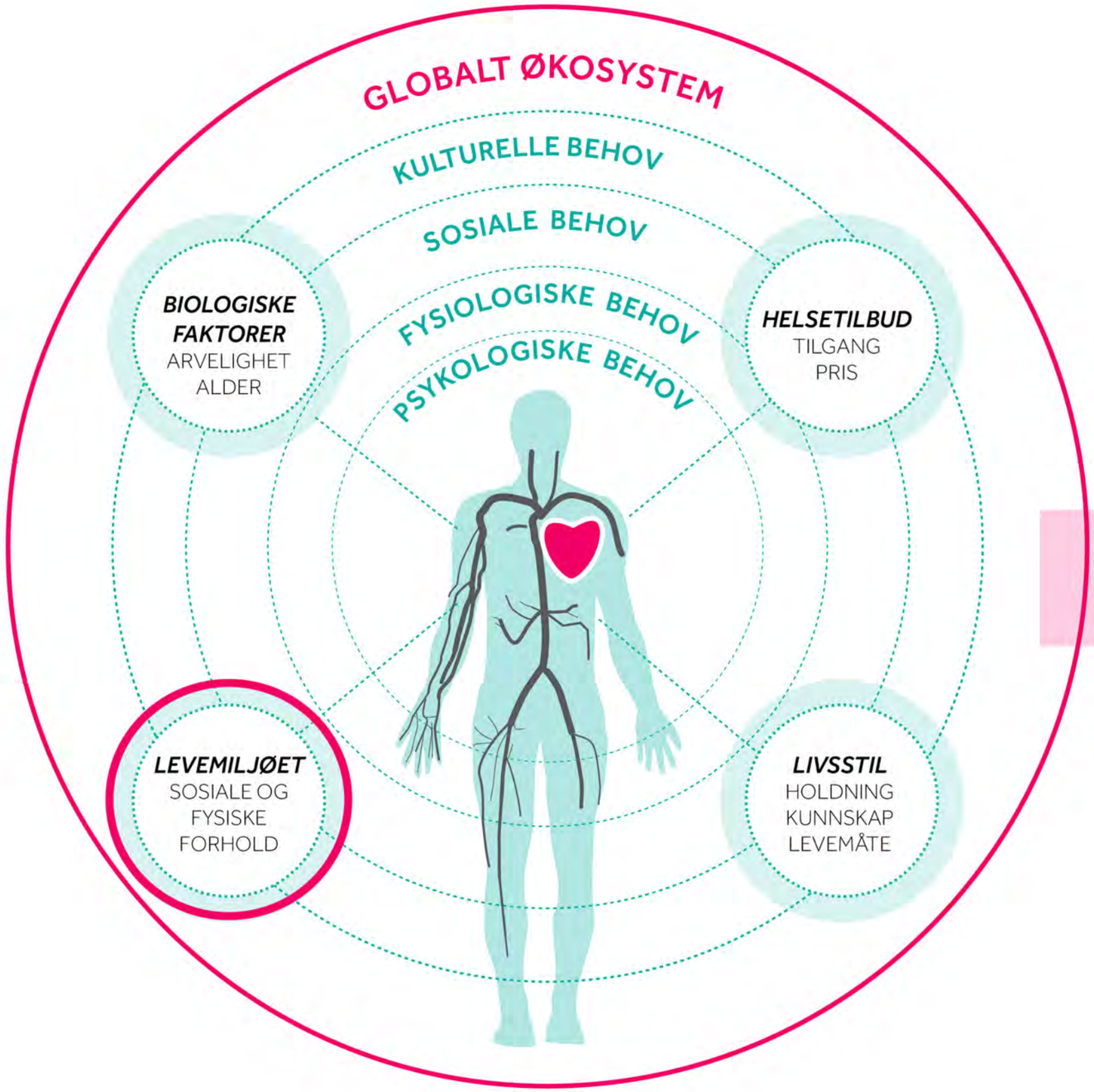

Helse handler om mennesket; menneskets fysiske, sosiale og mentale helse

Aktiv

Sosial

Mind

OMGIVELSENE KAN FREMME GOD HELSE VED Å STIMULERE OG LEGGE TIL RETTE FOR:

Bevegelse

Sosial interaksjon

Avkobling

HELSEOMRÅDET I ULSTEINVIK

Med naturen som virkemiddel

Helseområdet på Ulshaugen og Holsekerdalen skal bli et tilbud til hele regionen, og har potensialet til å bli et godt eksempel på moderne og fremtidsrettet omsorgsfunksjoner med tilpassede boliger og omgivelser, hvor teknologi brukes for å lette hverdagen og styrke omsorgsarbeidet.

Den primære visjonen for området er å etablere et tilbud som aktivt bruker naturen i helingsprosessen. Helsetjenester og boenheter skal ha tett kontakt med det grønne, med Sauneselva og med sentrum. Selve helsehuset og avdelingen for psykiatri foreslås plassert i midten slik at det enkelt kan nåes fra alle omkringliggende boenheter. Sauneseleva er naturlig transportåre inn til sentrum.

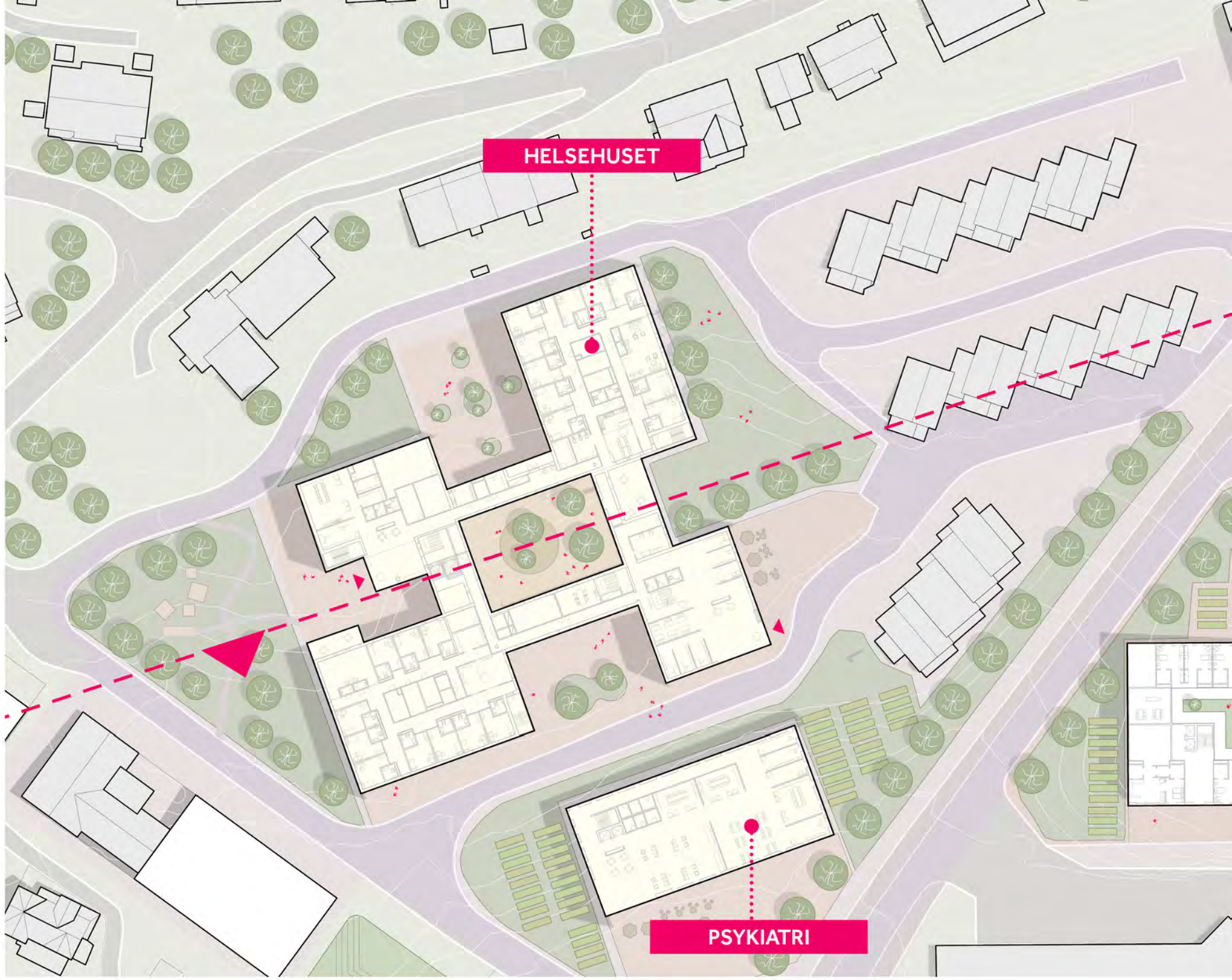

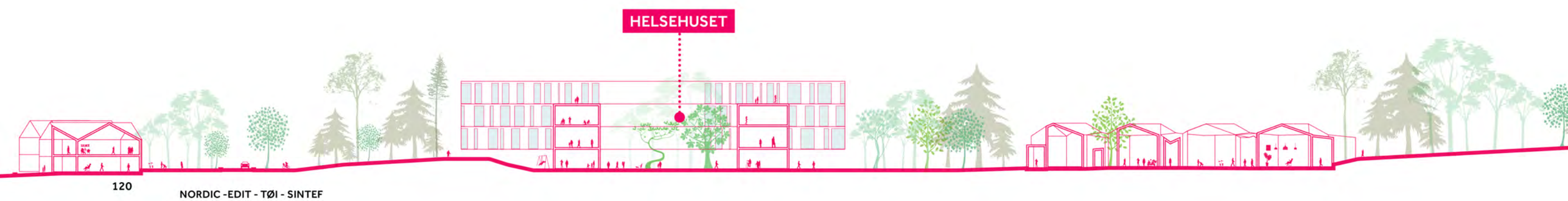

HELSEHUS
DAGSENTER
PSYKIATRI
LEKEPLASS
OMSORGSBOLIGER
AMFI PARKERING OG IDRETTSPLASS
OMSORGSBOLIGER
SANSE HAGER
NATURBARNEHAGE
SAUNESELVA

04

Holsekerdalen

OMSORGSBOLIGER

OMSORGSBOLIGER

NATURBARNEHAGE

SANSE HAGER

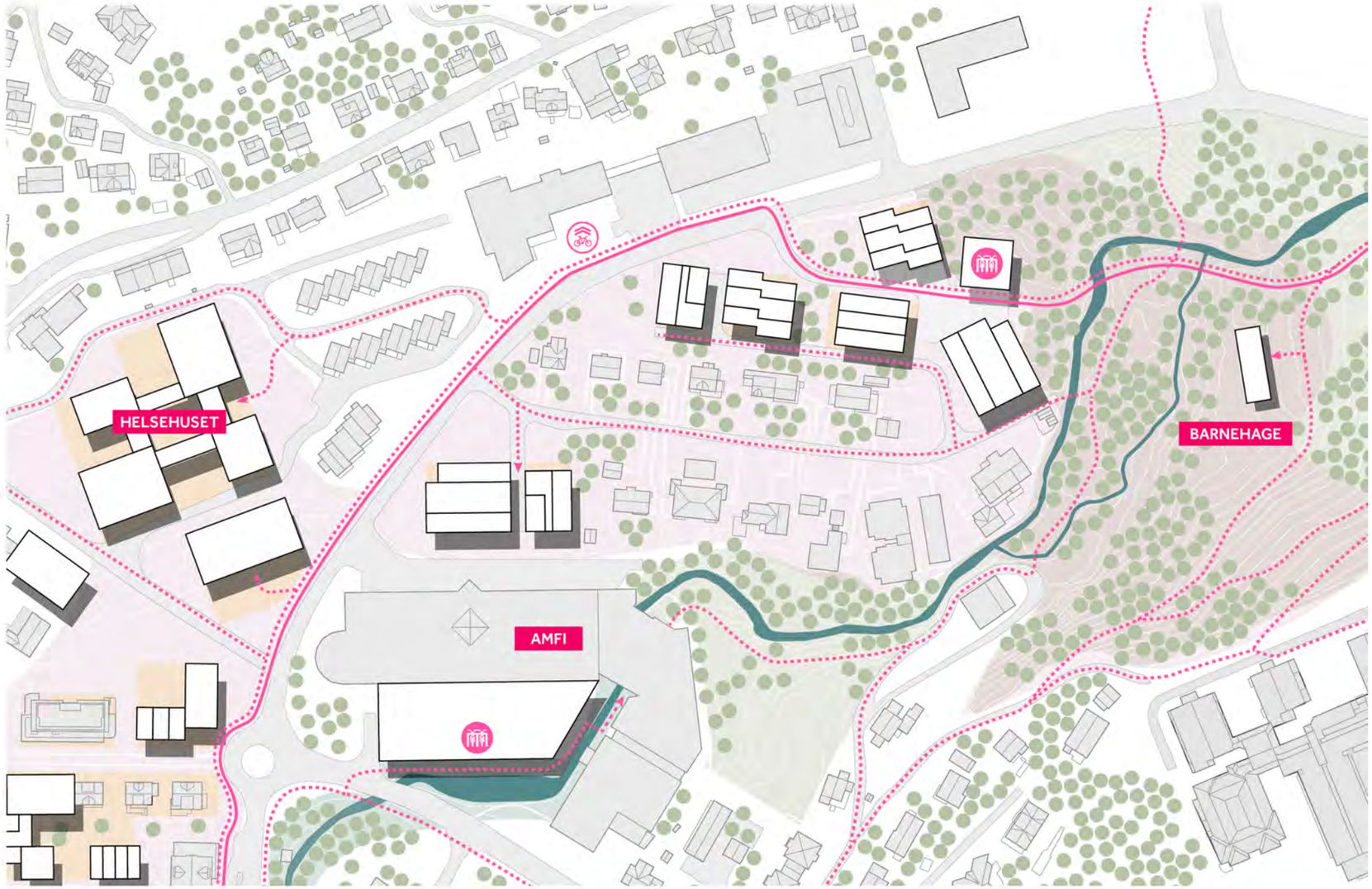
OMSORGSBOLIGER

04

Et helende landskap

De nye omsorgsboligene og helsehuset på Ulshaguen og i Holsekerdalen ligger i naturen. Hensikten er å dra nytte av de helende egenskapene naturen har for menneskers fysiske og psykiske helse.

Grønne, frodige omgivelser, Sauneselva, takhager og sansehager utgjør et helende landskap hvor beboerne kan delta i aktiviteter som dyrkning i hager, utendørs trim og vandreturer langs elva. Gang- og turstiene i området skal være tilrettelagt for rullator og rullestol. Naturbarnehagen, som også ligger i området, bidrar med liv og aktivitet, og muliggjør fine møter mellom de eldre og barna.

HELSEOMRÅDET

Referanse: Ladesletta omsorgssenter

Ladesletta omsorgssenter i Trondheim er samlokalisert med Livesgledebarnehagen. Barnehagen, sykehjemmet og omsorgsboliger deler fellesfunksjoner og aktiviteter.

Barna og de eldre har aktiviteter i gymsalen, psykisk utviklingshemmede bidrar i sykehjemsdriften. Både beboerne og barna bruker sansehagene på området.

Prosjektet regnes som svært vellykket og har gitt "rørende møter mellom generasjoner".

For mer informasjon om prosjektet og tilsvarende bomiljøer se Sintef rapport:

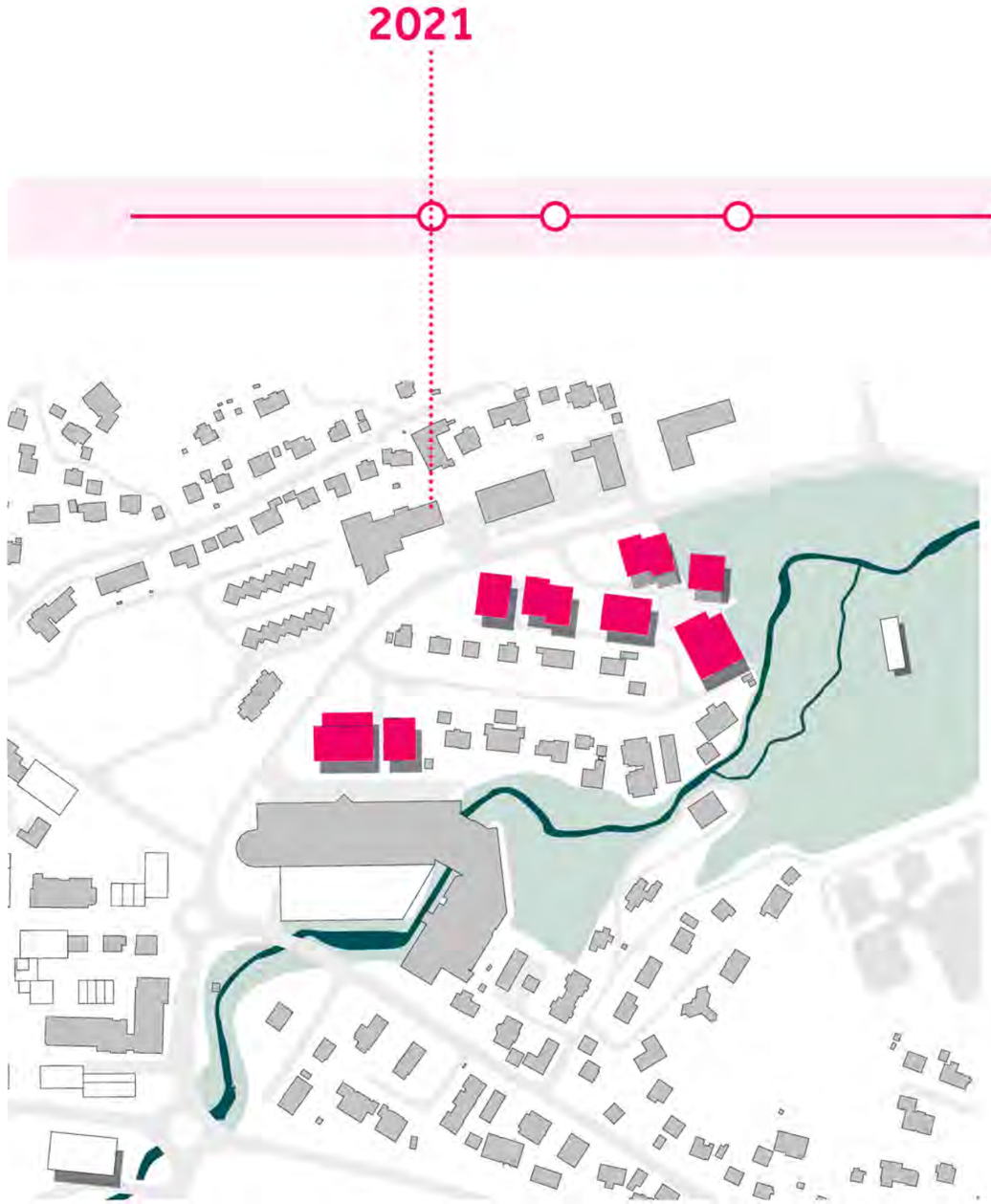
https://www.sintefbok.no/book/index/1258/bo_hele_livet_nye_bofellesskap_og_nabolag_for_gammel_og_ung

PSYKIATRI
HELSEHUSET

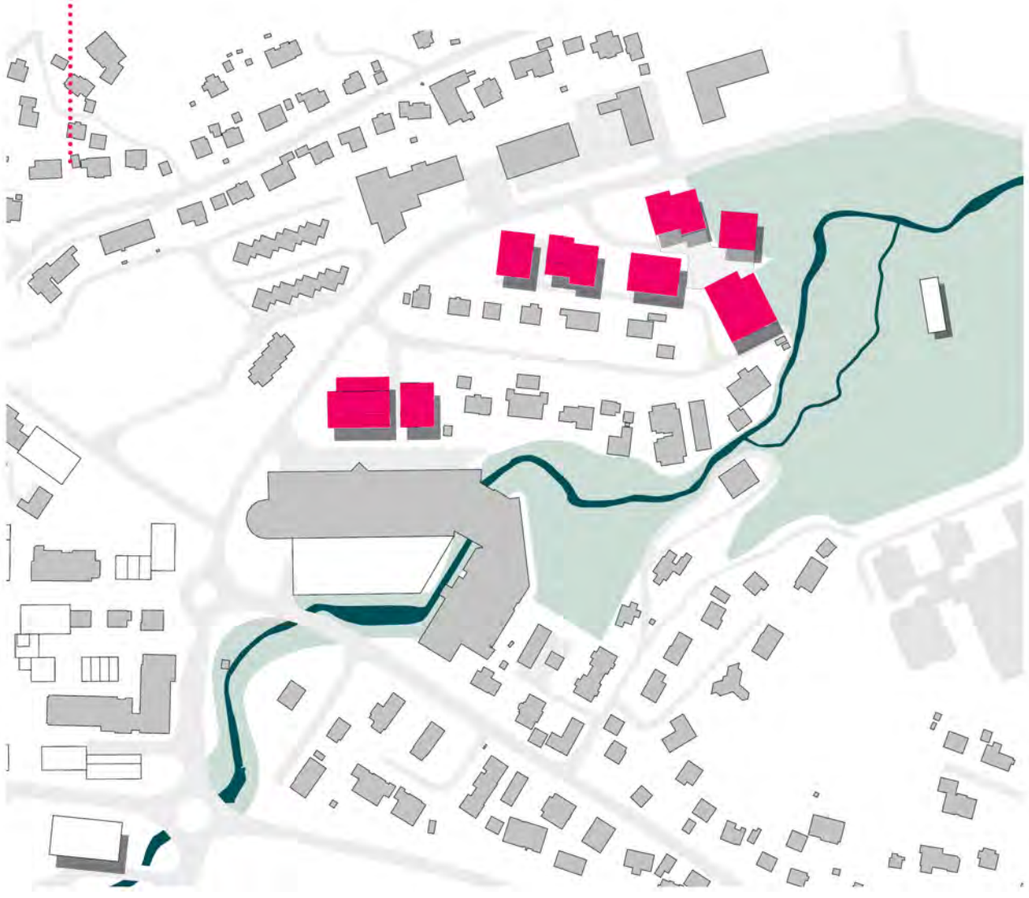
04

Utviklingsfaser

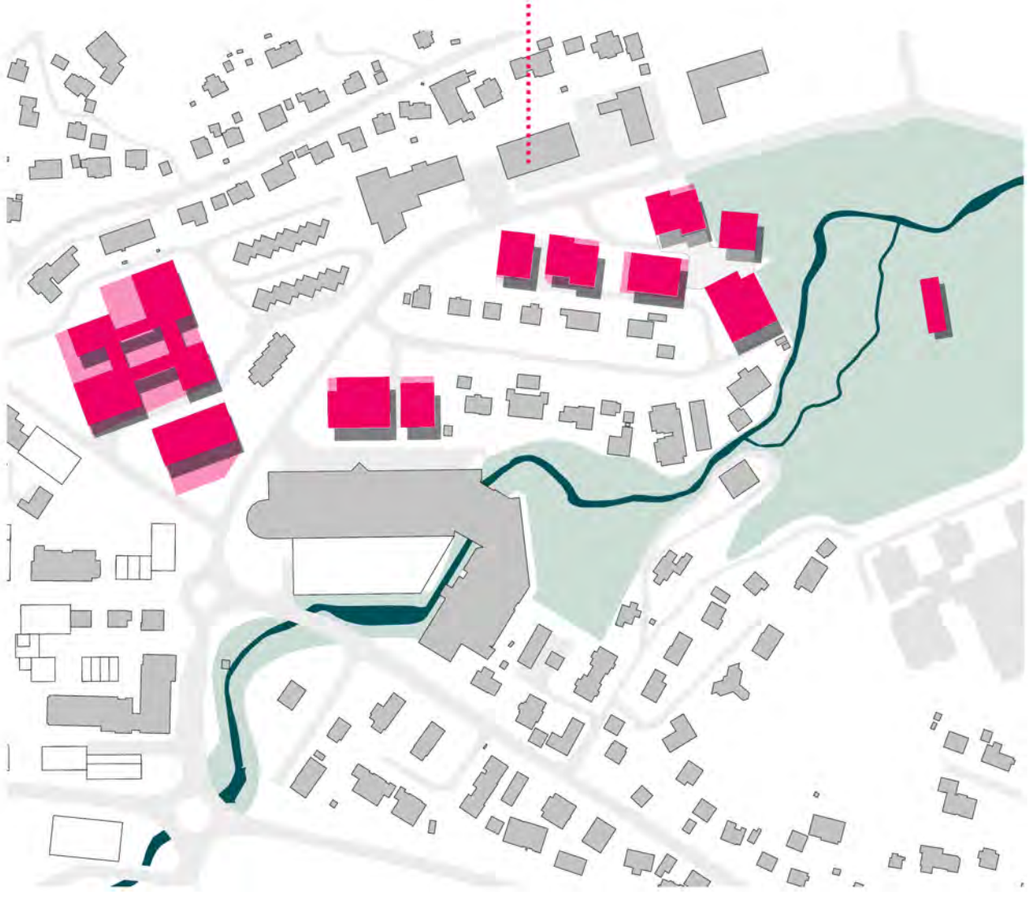
FUNKSJON/ TID	STORLEIK	BRUKARGRUPPE
45 omsorgsbustad-er/2022	50-60 m2, nokre litt større til ektepar og funksjonsh-emma, smarthus	Eldre Funksjonshem-ma psykiatri
Kontor til heimetenes-ta/2022	Fasilitetar til ca. 20 tilsette. Møterom, base til utete-nesta, lydisolerte sam-talerom, grupperom/klasserom til 20 personar	Heimesjukepleie Teneste psykisk helse og rus
Kontor til helsestasjon m.m. ev. Klevenbygget/2021	Fasilitetar til 15-20 tilsette. Kontor, personalrom, klas-serom til 15-20 personar Helsestasjon for barn og unge	Helsesjukepleiarar, barnevern, familiev-ern
Psykologsenter 2022	Kontor til 3-4 stillingar, møterom, lydtette sam-talerom, personalrom	Kommunepsyko-logar Privatpraksis/ avtalespesialistar
20 Bustader til menne-ske som treng skjerming/2022-25	40-50 m2 med person-albaser. Veksthusmodell, overbygging, smarthus, høg teknologi	Demente Psykisk utvikling-shemma Psykiatri Funksjonshemma Yngre og eldre
45 omsorgsbustad-er/2025	50 m2 – her må vi flytte ut bebuarar i Ulshaugom-rådet – desse bygga skal rivast og erstattast.	Eldre Funksjonshem-ma psykiatri
42 sjukeheimsplassar, 21 omsorgsbustader og 8 omsorgsbustader til yngre funksjonshem-ma/2030	Sjukeheimen skal flyt-tast til sentrum om 10 år. Omsorgsbustadane må då erstattast i sentrum	Som i dag Særleg for demente som treng skjerming. Korleis skal utag-erande og res-surkrevjande brukarar bu i framtida?

2022

2025

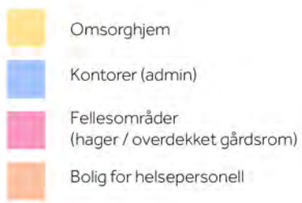

04

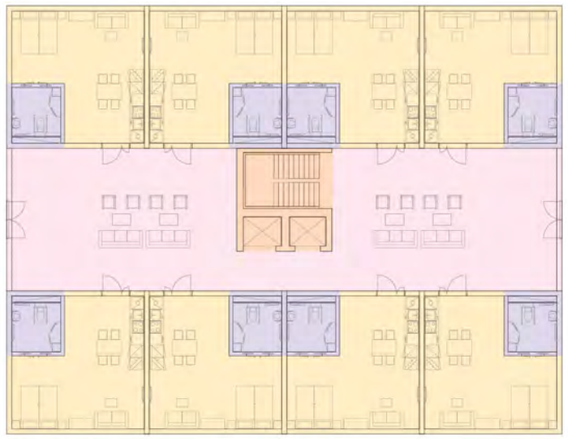
Omsorgsboliger og forskjellige behov

Eldre har ulike behov, det kan være aktive pensjonister som kan nyte godt av et plussboligtilbud, det kan være bevegelseshemmede, det kan være demente. Det nye helsehuset i Ulsteinvik bryter ned den klassiske institusjonen gjennom tilrettelagte boenheter og et helsetilbud som gir rom for varierte aktiviteter, tilbaketrekning og ro, og gode fellesarealer som kan øke beboerens selvstendighet og mestring i hverdagen.

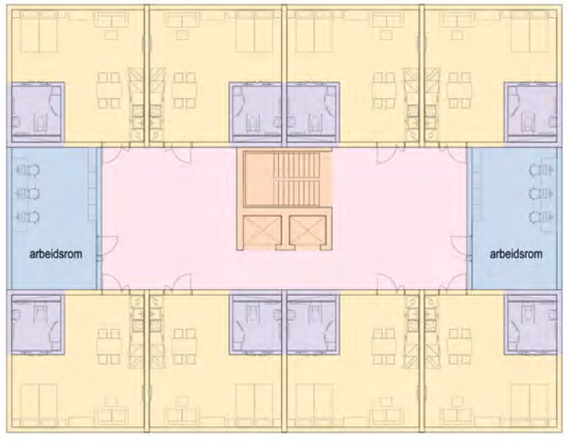

Type 1

Første etasje

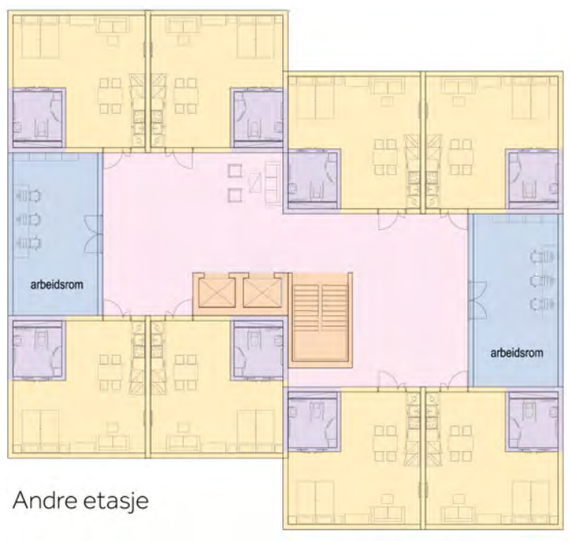

Andre etasje

Type 2

Første etasje

Andre etasje

Type 3

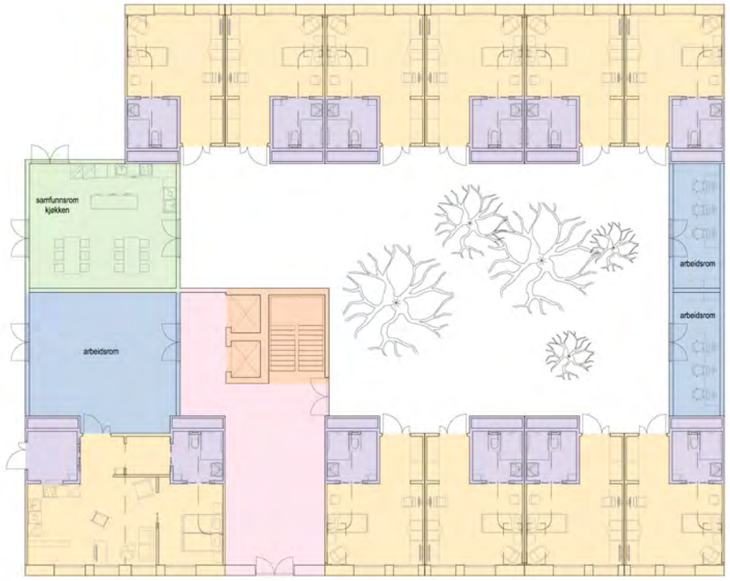
Første etasje

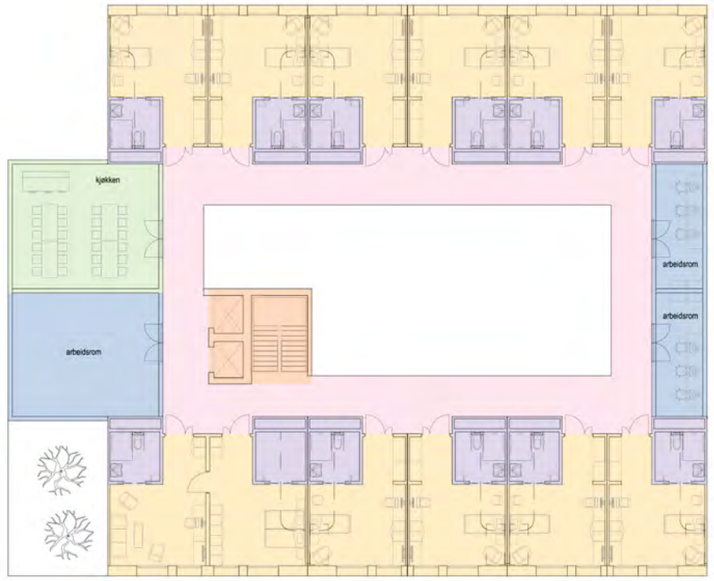
Andre etasje

04

Type 4

Første etasje

Andre etasje

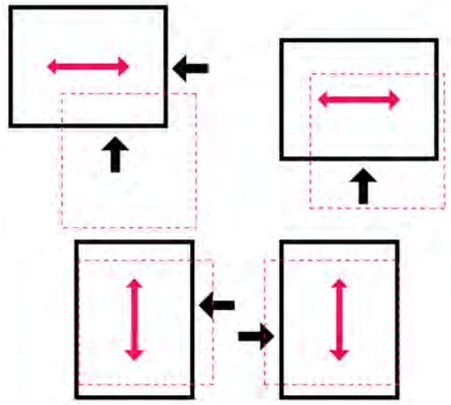

OMSORGSOLIGER GÅRDSHAGE

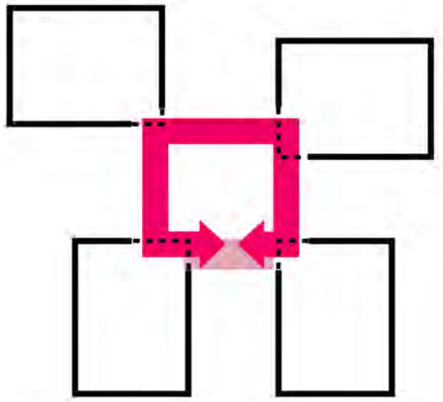

Nytt Ulsteinvik helsehus

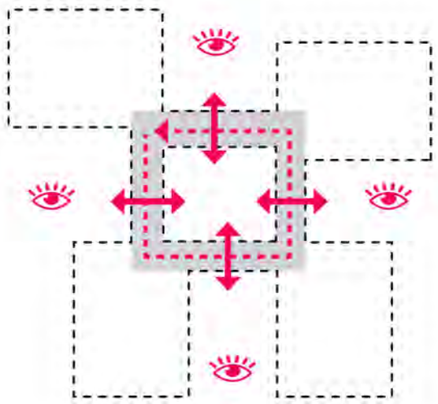
Det nye helsehuset i Ulsteinvik består av fire volumer koblet sammen av en effektivt sentralkorridor som gir et indre gårdsrom. Hvert volum har mellom 3 og 4 etasjer, har en spesifikk funksjon og fungerer som en selvstendig enhet. Volumene omfatter funksjonene helsesenter, sykehus og omsorgsboliger.

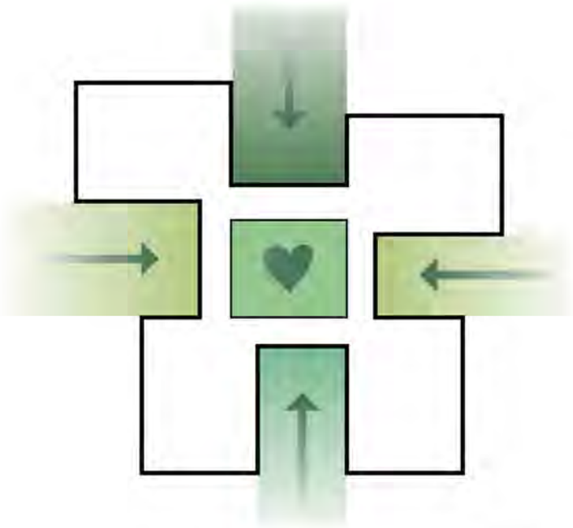
VOLUMENE HAR OPTIMAL PLASSERING PÅ TOMTEN, MED GOD INNBYRDES AVSTAND OG GODE SOLFORHOLD

4 VOLUMER KOBLES SAMMEN MED EN GJENNOMGÅENDE KORRIDOR, MED FELLESFUNKSJONER LETT TILGJENGELIG

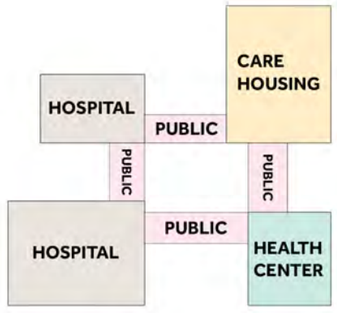
REKREATIV UTSIKT FRA GANGSONE

I TILLEGG TIL FELLESHAGEN I MIDTEN TREKKES NATUREN INN MELLOM BYGNINGENE

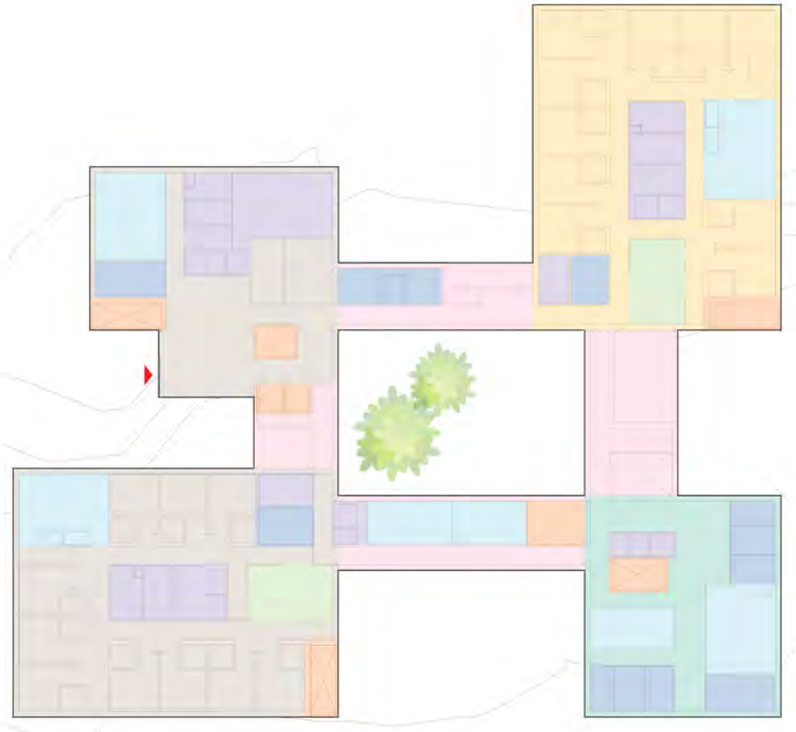

Nytt Ulsteinvik helsehus

Første etasje

Andre etasje

- omsorgsboliger
- sentralkorridor
- sykehusfunksjoner
- møterom
- kjøkken
- transportkjerne
- helsesenter
- kontor